

SOCINIANISMUS

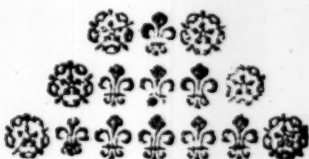
Purus Putus Antichristianismus:

SEU

Omnimodæ Socinianismi Iniquitatis
DEMONSTRATIO.

Authore EDMUNDO ELISIO
Coll. Bal. in Academiâ OXONI-
ENSI quondam Socio.

EXURGAT DEUS, ET DISSIPEN-
TUR INIMICI EJUS.

L O N D I N I :

Typis J. M. & prostant venales apud R. Wilkin,
Sub signo Capitis Regis in Cœmeterio Divi
Pauli. MDCCI.

BOCINI 1303

1303

1303

1303

1303

1303

Erudito, ac Pio Lectori S.

NON is sum Ego, Amice Lector, qui Virum planè Admirabilem, de Orbe Christiano multis Operibus bene meritum H. G. SOCINIANISMI Accusarem: Sed tamen non adeo usq; veneror Manes Eruditissimi GROTTII quin Domini, & Dei Mei JESU CHRISTI Amore Inflammatus Ejus Iniquissimum ANTICHRISTIANISSIMI hominis JOANNIS CRELLII Encomium flagrantissimo Odio dignum esse existimem.

Quid ego video? “Reverendo, summæq; Eruditionis, ac PIETATIS Viro, JOANNI CRELLIO HUGO GROTIUS S.P.

Summæ Pietatis! Pace tuâ, Celeberrime Vir, Dico Ego, Summæ Impietatis iste Vir fuit, quia summæ Eruditionis, seu potius Literaturæ vim totam exeruit in Honorem INFINITUM DOMINO GLORIÆ Detrahendum. “Domini-
“num Jesum veneror, inquit H. G. in Epistolâ
“ad istum CRELLIUM, ut tibi, aliisq; Pietatem promoventibus propitius adsit. Hac etiam
occurrunt verba in eâdem Epistolâ ——— “meq;
“exemplo tuo excitaveris ad penitus expendendum
“sensus sacrorum librorum. Vir Magnus fuit
ille

ille GROTIUS, sed Minor VERITATE. Magna est Veritas, tum etiam cum ipsi GRO-
TIO Adversatur, & Prævalebit. Tantum absit
J. CRELLIUS, ut Summa Pietatis Vir esset,
ut Plurimi Ethnicorum in Cognitione Rationis
recte Colendi Deum Opt. Max. Eum longè supe-
raverint, quod in hoc Epistolio tibi Probandum in
me suscipio. An Iste penitus expenderit sensus
sacrorum librorum, Judicent illi Lectores qui
equâ mente perpenderit nostras Animadversiones in
Interpretationes CRELLIANAS Textuum
quorundam S. Scripturæ, quorum istiusmodi est
Sensus, ut Vera ejusdem Explicatio sit maximi
momenti ad Æternam Salutem consequendam.

Ethic. Christian. Lib. 4. Cap. 15. J. Crellius
hæc verba habet. "Dolor omnis qui ad animum
pertingit, ac lachrymas etiam, ac suspiria pro-
"vocat, gaudio omni, licet ex diversi generis bono
"mananti adversatur, idq; it extinctum, aut ex-
"pulsus.

Si hoc verum esset, nullâ ratione esset Possibile,
ut ipsi homines Christiani, virtute sincerâ præditi,
Obsequium præstarent Præcepto Apostolico: Semi-
per Gaudete: Nec Verum esset CHRISTI
Promissum, "Invenietis Requiem Animabus ve-
"stris.

Sit Anima Mea cum Epicteto, Arriano, &c.
potius quàm cum isto Crellio. Arrian. Epict. Lib.

4. Cap. 7. τὸ λογικὸν ζῷον ——— ἐάν μὲν ἐν τέτοις μέ-
νοις ἡγῆσται τὸ Ἀγαθὸν τὸ αὐτὸ, καὶ Συμμερόν, τοῖς Ἀκωλύ-
τοις, καὶ Ἐρ' Εὐαπῶ, Ἐλαθέρων ἔσω, Εὐρεν, Εὐδαιμον, Ἀε-
κἀέ, Μεγαλὴς, Εἰσεῖς, χάριν ἔχον ὑπὲρ πάντων τῶ Θιῶ.

"Animal

Animal rationis Particeps — Si in his So-
lis Bonum Suum & Commodum collocarit, qua
prohiberi non possunt, & in Suâ potestate sunt ;
foret Liberum, Prosperum, Fœlix, Illæsum, Mag-
nanimum, Pium, Gratias agens DEO pro
Omnibus, Per hæc Verba *ἡ δὲ ἐξουσία τοῦ Πνεύματος*
fit manifestum, quod Illi non voluerint per τὸ
ἐν ἑαυτοῖς intelligi Passe Hominem Sine Auxilio
Divino Beatum evadere. Sententia Crelliana
Rectam omnis Virtutis Christianæ Nationem peni-
tus evertit : Nempe Virtutis Christianæ pars est
Præcipua in hac Vitâ CUM CHRISTO PA-
TI, hoc est, dum in Rebus versamur Imagina-
tioni, & Appetitui Sensitivo undiquaq; Adversis,
Intellectum Clarum ac Serenum, atq; Appetitum
Intellectivum se perpetuò Subjugantem, seu poti-
us Conjungentem Voluntati Divinæ, atq; adeo
in Verâ Requite, ac Tranquillitate Sibi Complacen-
tem habere.

Ethic. Christian. Lib. 2. Cap. 5. "Venialia
(Peccata) ea sunt, inquit, quæ Salutem Æternam
non omnino ex vi Novi Fœderis eripiunt, seu
Mortem Æternam per se non afferunt, licet De-
us possit aliis ea nonnunquam plectere : Quem-
admodum Sermones Patridos Ademptione Spiri-
tus sui ut indicatur. Eph. 4.

Sic Iste Pieratis Promotor Grotianus mani-
festè Supponit posse hominem in Statu Salutis per-
sistere sine Duçtu Spiritus Divini. Qui plectitur
Ademptione Spiritus Divini certo certius extru-
ditur è Statu Salutis, hoc est, Salutem Æternam
non assequetur nisi recuperaverit Amissum Spiri-
tum,

tum; atq; Eum in omnem Veritatem Ducentem
secutus fuerit.

Sit Mihi JESUS Omnia In Omnibus :
Nullum Ego vel ipsius Grotii Amplectar Ingenium,
Nullam Eruditionem, aut Morum Suavitatem, imo
nec Ullum alicujus Hominiſ erga Me Amorem, niſi
In JESU, & Propter JESUM. Vale, Fra-
ter Chariffime, & in Precibus tuis Quotidianis,
eſto Mei Memor, perpetuò Clamantis ΕΡΧΟΤ
ΚΤΙΠΕ ΙΗΣΟΥ.

S O C I N I A N I S M U S

P U R U S P U T U S A N T I C H R I S T I A N I S M U S , & C .

Socinianismum ipsa Christianismi Fundamenta subruere Ostensurus, hæc mihi Probanda statuo.
Sociniani S. Scripturas Nihili faciunt; Nam in iis Exponendis Unicam eas Rectè Exponendi Normam, SENSUM COMMUNEM SANCTORUM Respuunt, & ad Judicium Privatum, & Iniqua Præjudicia eas detorquent. Hoc esse verissimum apertè constabit erudito Lectori ex nostris S. Scripturarum Interpretationis Orthodoxæ Vindiciis in hoc ipso Tractatu exhibitis contra CRELLIUM, & ENIEDINUM, atque ex aliis Dissertationibus nostris contra SOCINUM, VOLKELIUM, & RUARUM. Reliqua à Me in hoc Tractatu Probanda hæc sunt. Sociniani sub Prætextu Purioris Religionis manifestam Idololatriam Orbi Christiano obtrudere conantur.

Negant Amorem Dei in Jesu Christo erga Homines per Evangelium Demonstrari Verè INFINITUM esse.

Justificationis Notionem Evangelicam pervertunt.

Negant esse in Animâ Rationali Lucem illam Veram, quam S. Propheta, Ipse Christus, & S. Ejus Apostoli, apertè Testantur, Unicum esse SANCTE Agendi Principium. Recitantur varia Ethnicorum Noemata, quæ clarissimè ostendunt Animos eorum Luce illâ Verâ fuisse aliquatenus Illuminatos.

Constat ex Scriptis Joannis Crellii Notitiâ Cultûs Deo Opt. Max. debiti illum ipsum Crellium Socinianorum Coryphaum longè superari à Plurimis Ethnicorum.

B

S E C T .

S E C T. I.

Varia S. Scriptura Loca à Perversâ J. CRELLII, & G. ENIEDINI Interpretatione Vindicata.

IOHANNES CRELLIUS

IN *Operum Exeget.* Tom. 2. Pag. 71, & 72 hæc verba habet: “ *Per ipsum fecit secula nihil aliud* ” hic dicit, quàm quod *Johannes* dixit, *Joh. 1, 10.* “ *Mundum per Sermonem esse factum*; aut *Paulus*, omnia per Christum esse condita, *Col. 1. 16.* Deus verò per Christum mundum fecit, quatenus humanum genus, per eum reformavit, novumque ejus statum, & conditionem, priore multo feliciorē effecit. Fieri enim aliquid (præsertim apud *Hebræos*, qui composita verba non habent) & illud dicitur, quod ratione qualitatum quarundam sit aliud, & quod novam veluti formam, ac figuram induit. Sic *Psalmo 100* dicit de Deo *David*, *Ipse fecit nos*, & non ipsi nos.

Resp. Concedimus hic nihil aliud dictum esse quàm quod *S. Johannes*, & *S. Paulus* dixerunt, nempe Christum esse Rerum omnium, quæ Creatæ sunt, Creatorem. Res omnes Creatæ vel sunt Visibiles, vel Invisibiles. Hæc sunt ipsa Apostoli verba: “ *Per Eum condita sunt Omnia quæ in Cœlis sunt, & quæ in Terrâ, Visibilia, & Invisibilia.* Certè *Psalmistæ* hisce verbis, *Ipse fecit nos*, & non ipsi nos, semetipsum atque alios omnes Sanctos excitat ad Recordationem Reverentiæ Creatori **DEO OPT. MAX.** perpetuò Debitæ, non tantum propter ipsorum
Sancti-

Sanctificationem, & perpetuò Benignam erga ipsos Providentiam Divinam, sed etiam propter ipsam Creationem, per quam è Nihilo (si ita loqui liceat) evocati sunt, ut Benevolentia à Deo Exercendæ Objecta prodirent. Ipse *Christus, Dominus, & Deus noster*, Fecit nos, & non ipsi nos. Sit Illi cum Patre, & Spiritu Sancto Omnis Laus, Honor, ac Gloria in Secula Seculorum. Amen.

Pag. 82. " Et tu in principio Domine, Terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt Cœli : Epist. ad Hebræos Cap. i. V. 10. Notandum est " Testimonium hoc hactenus ad Christum pertinere, " quatenus ad Autoris scopum facit. Scopus autem " Autoris est, (ut ex versu 4. apparet,) probare, " Christum postquam à dextris Dei confedit, præstantiorem esse Angelis effectum: quo nihil prorsus facit, si cœlum, & terram condidisse dicatur.

Resp. Scopus Autoris est Christum ostendere usque adeo præstantiorem esse Angelis, ut (priusquam Ascendebat in Cœlum Illum Adorandi ipsis etiam Angelis incumberet Officium,) Adorent Eum omnes Angeli. V. 6. An hoc nihil prorsus faciat ad probandum Eum esse Angelis præstantiorem, quòd omnes Angeli debeant Ipsum Adorare ?

Pag. 85. " Tu autem idem ipse es 'O 'Αυτὸς ἦ. " quasi dicat, Cœli quidem mutabuntur, & cum " nunc sint, aliquando non erunt : tu autem ab " omni æternitate duras, & is ipse es, qui semper " fuisti.

Resp. Recta est vocum Sacrarum Interpretatio, sed perversa admodum, ac iniquissima est istarum Applicatio ad Deum Patrem, cum Sole clariùs elucescat istas ad Eum spectare quem asserit Autor hujus Epistolæ Angelis esse præstantiorem. Σὺ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἐν σοὶ ἐκ ἐλέησε. Πρὸς ἡμᾶς ὁ τῶν Ἀγγέλων εἰρηκοπέτι, &c.

1 *Tim.* 3. 16. "Sine Controversiâ magnum est
 "Pietatis Myſterium. Deus conſpicuus factus eſt
 "in Carne: Juſtificatus eſt in Spiritu: conſpectus eſt
 "ab Angelis: Prædicatus eſt Gentibus: Fides illi
 "habita eſt in Mundo: ſurſum receptus eſt in Glo-
 "riam. Hæc verba Apoſtolica, quæ *Deum eſſe In-*
carnatum tam apertè oſtendunt, nullo modo eludere
 ſperabat *Hæreticus*, niſi longis Ambagibus attentio-
 rem Lectoris animum fatigare, ac obtundere tenta-
 ret. Scilicet hic mos eſt iſtiusmodi *Sophiſtarum*:
 Plura dant verba cum fortiùs in eos aſſurgit Veritas
 oppugnata, quaſi S A T A N Æ ſimiles, Falſitatis A-
 damatæ, hoc eſt, & Velle id eſſe Falſum, quod Verum
 eſt, ſibi conſcii alios Fallere ſtudeant diligentius.
 Sed Iſtum loquacitate ſua gaudentem audire nè gra-
 vemur. Tom. 2. p. 18. "Potest dari alius ſenſus
 "convenientiſſimus huic loco, & Paulino Scopo ac-
 "commodatiſſimus; hic videlicet, ut vox Θεός,
 "quemadmodum aliàs ſolet, ubi ſubjectivè ponitur,
 "Deum Patrem ſignificet, de quo aſſeratur primùm
 "quod ſit manifeſtatus, ſeu apparuerit in *Carne*, quia
 "nimirum Deus Pater quoad voluntatem ſuam in *Car-*
ne, ſeu per *Carnem*, id eſt, per homines mortales, eos-
 "que imbecilles, & multis Calamitatibus obnoxios,
 "ſemetipſum hominibus patefecerit, & revelaverit,
 "dum nimirum theſaurum ineffabilis miſericordiæ
 "ſuæ fictilibus Chriſti, Apoſtolorumque vasis con-
 "cludens, per illos ſuam omnibus cum potentiam,
 "& majeſtatem, tum verò ſapientiam, & bonitatem
 "conſpicuam reddidit. Quas Dei proprietates dum ho-
 "mines cognoscunt, Deum videre, & cognoscere,
 "imò ipſe Deus ipſis apparere dicitur, ut apparet
 "ex illis Chriſti verbis, *qui videt me, videt Patrem*:
 "quæ verba ad Cœleſtem ipſius Doctrinam, & ad-
 "miranda, quæ in nomine Patris faciebat opera re-
 "ferenda eſſe, & antecedentia, & conſequentia in-
 "dicant. *Carnis* verò vocem in ſacris literis ita ſumi,
 ut

“ ut non solum ipsos homines, sed inhærentem
 “ ipsis illam fragilitatis qualitatem simul deno-
 “ tet, notius est quàm ut moneri debeat.

Respondeo ; Hæc verba, Θεὸς Ἐξανέστη ἐν Σαρχί, non de Deo Patre, sed de *Filio Dei*, qui cum *Patre*, & *Spiritu Sancto* Unus est Deus Verus, & Æternus, intelligenda esse clarissimè constat ex hisce Sancti *Johannis* verbis, 1 Ep. 3. 8. Ἐἰς τὸτο ἱεξανέστη ὁ ὅτις ἔστι Θεὸς, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. His verbis illa sunt maximè consentanea, *Evang. secundum Joannem* Cap. 1. Θεὸς ἦν Ὁ Λόγος — καὶ Ὁ Λόγος Σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἑθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς πατρὸς πατρὸς) πλήρης χάριτος, καὶ ἀληθείας.

CRELLIUM iterum audiamus : “ Denique re-
 “ ceptus in gloriâ, ut *Erasmus*, & *Arias Montanus*
 “ verterunt. Alii, *assumptus est*, vel *sursus receptus*
 “ *est*, idque in gloriam, ut *Beza*. Quod præter-
 “ quam quoddam præposterum aliquem sensum, si de
 “ Christo acciperetur, induceret, nempe prius esse
 “ Christum, & prædicatum Gentibus, & creditum
 “ illi in mundo, quàm ascendisset in Cælos, ut ordo
 “ narrationis ostendit, cum tamen contrà factum
 “ fuisse norint omnes, hocque illorum velut causa
 “ quædam fuerit ; verbum etiam ἀναλαμβάνειν non
 “ semper sursus assumere, sed aliquando simpliciter
 “ recipere significat, ut Eph. 6. 13, 16. 2 Tim. 4. 11.
 “ Deniq; ut *eis* pro ἐν usurpari non novum est in sa-
 “ cris literis, ita ἐν pro *eis* non ita facilè quis osten-
 “ derit, ut speraverat. Ex quo consequitur ne-
 “ cessariò legendum, *receptus est in gloriâ*, id est cum
 “ gloriâ, seu gloriosè, per *Hebraïsmum* in pro cum
 “ posito. Sensus est non solum ita creditum esse
 “ Deo in mundo, ut eam fidem, & notitiam intra
 “ privati pectoris scrinia, tanquam in Vestali quo-
 “ dam secreto continerent & cum eâ notitiâ latere,
 “ & hominum notitiæ sese substrahere vellent ; sed
 “ quòd ita Deo Patri sit creditum, ut abjectis idolis,
 “ illum

“illum reciperent cum summo plausu, & gloriâ,
 “non solum id manifestè præ se ferentes, se iis quæ
 “de Deo Patre quoad ejus voluntatem didicerant
 “penitèssè assentiri, sed id pro summâ suâ felicitate
 “ducentes, eo nomine palam summis Deum laudi-
 “bus concelebraverint: ex quo summa ipsius tum
 “majestas, tum etiam gloria effulsit.”

Resp. Recta vocum istarum Ἀνελήθη ἐν Δόξῃ, Interpretatio statuendâ est per hasce *Phrases*, quibus *Spiritus Sanctus* declaravit Domini Nostri JESU CHRISTI *Ascensionem in Cælum*. *Evangel. secundum Marcum* C. ult. Ὁ μὲν ἔν Κυρίῳ μὲν τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, Ἀνελήθη εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. *Act. Apost.* C. I. V. II. Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ Ἀναληθεὶς ἀπὸ ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν, ἕως ἐλεύσεσθαι ὃν τρόπον ἐδεῖσθε αὐτὸν παρεδόμηνον εἰς τὸν Οὐρανόν. Nunc judicent æqui Lectores, an iste *CRELLIUS* ut *Fidei Regulam* sibi posuerit *S. Scripturam*, vel suam Opinandi Libidinem, et Ἀσθαδίαν?

Tom. III. p. 6.

JOH. Cap. 5. V. 21. “Ex his verbis Domini
 “Jesu colligi potest eum quod attinet ad vivifica-
 “tionem mortuorum, non ita esse astrictum legi-
 “bus, ut nihil hac in parte ejus arbitrio, liberæq;
 “voluntati sit relictum. Aliàs enim non posset dici
 “eum vivificare quem vult ————— Sunt præ-
 “ter hæc alia etiam in quibus potestas Christi Ἀν-
 “τιθέτω, & legibus superioris potestatis non ad-
 “stricta cernitur. Verè *Christianam* istorum *Christi*
 verborum Interpretationem à *S. Chrysostomo* exhi-
 bitam contemplemur. Ὡς ὁ Πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς
 καὶ ζωοποιεῖ, ἕτω καὶ ὁ Υἱὸς ὅς ἐστι Θεὸς ζωοποιεῖ. Τὸ μὲν,
 inquit *S. Chrysost.* ὡς ὁ Πατὴρ ἐγείρει, τῆς δυνάμεως
 δείκνυσιν πλὴν ἀπαλλαγῆσαν. Τὸ δὲ, ὅς ἐστι Θεός, τῆς ἐξουσίας πλὴν
 ἰσοτήτα. ὅθεν ὅτι τὸ, ἐ δύναμαι ἀπὸ ἐαυτοῦ ποιεῖν, ἐ πλὴν ἐξου-
 σιανάναι ἑνὶ λόγῳ εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ ἑαυτοῦ τῆς δυνάμεως,
 καὶ τοῦ Θεοῦ ἐκείνου ἐνδείκνυται. Rectè dixit iste *Crellius*:
 “ Aliàs

“ Aliàs non posset dici eum vivificare quem Vult : scilicet si ita esset astrictus legibus, ut nihil ejus arbitrio sit relictum : Sed adeo Absurda est ista *Christomachi* Suppositio, ut nihil supra : nempe *Christum* non esse *Deum*, & tamen non esse Omni ex parte *Dei* Legibus astrictum : quæ Suppositio Contradictionem hanc manifestam implicat, scilicet Potestatem Inferiorem non semper esse Superiori Subjectam.

CRELLII, Et BISTERFELDII

Lib. 1. Sect. 2. Cap. 29.

Textum illum *Joan.* 2. 19. atque alia verba Divina, quibus Dominus Noster Jesus Christus ostendit Se Corpus Suum è Sepulchro Suscitaturum *Crellius* annixus est totis viribus à sanà, ac *Catholicâ* Interpretatione detorquere. “ Sacra Scriptura, inquit, ita “ Deo Patri resurrectionem Christi adscribit, ut non “ obscure, imò satis apertè indicet, eandem illam actionem ipsi Christo reverà non competere. Primum, quia si Christus seipsum, & quidem vi naturali, ac sibi planè proprià à mortuis resuscitasset, id in aliquibus saltem testimoniorum à nobis citatorum omnino commemorandum fuisset. Ac nè “ alia nunc afferam, fieri hoc imprimis debuisset *Act.* 2. 24. & sequent. & *Rom.* 10. 9. 2 *Cor.* 13. 4. Nam “ quod ad primum locum attinet, cum asseruisset Petrus, Christum resuscitatum esse à mortuis, ed quòd “ impossibile fuerit, eum teneri à morte, annon maxima fuisset causa dicendi, ideo impossibile id fuisse, “ quia ipse fuerit Deus ille summus, qui proinde non “ potuerit animam suam in Inferno relinquere, & “ permittere ut corpus suum corruptionem videret? “ Hæc enim propria, atque adeo unica ejus rei causa fuisset. At ille Davidis verbis adductis, atque “ ad Christum accommodatis, longè aliam causam affert, nempe quòd Christus Dominum providerit “ in conspectu suo semper, quia is à dextris ipsius “ semper

“ semper fuerit, nè commoveretur; inde eum lætiam, inde spem concepisse, fore ut Dominus non derelinqueret animam ipsius in Inferno, nec daret Sanctum suum videre corruptionem.

Fieri hoc inprimis Debuisset! Act. 2. 24. &c. En SATANICA *Heretici* Impudentia! Argumentum fumit à suà Opinione de eo quod, ut sibi videtur, Debit fecisse DEUS. DEUS certè Nihil Debet, nisi Sibi, seu *Attributis suis*. Cui tandem *Attributo Divino* annexam esse hanc Necessitatem Probabit *Crellius*, nempe ex hoc Supposito quòd *Christus* seipsum Resuscitaverit, *Spiritum Sanctum* Debuisset Alia verba Scribenda *Apostolis* Inspirasse, quàm ea, quæ nunc Ipsi per *Divinam Inspirationem* Scripserunt? “ *Quod* ad primum locum attinet, inquit *Crellius*, cum asseruisset Petrus Christum Resuscitatum esse à mortuis, eò quòd impossibile fuerit eum teneri à morte, annon maxima fuisset causa dicendi, &c.

Respon. Non aliquam *fuisse causam* Aliud dicendi quàm id ipsum, quod Per *Spiritum Sanctum* jam Dictum est. Certè non Debit *Spiritus Sanctus* hâc de re tam apertè aliquid Dixisse, ut id ipsum redderet impossibile, quod Ipse per *Petrum Apostolum* Dixit esse futurum, nempe inter alias hanc *Heresin* CRELLIANAM 2 Pet. 2, 1. “ Inter vos erunt “ Falsi Doctores, qui subintroducunt *Hereses* exitiales, “ etiam Dominum, qui illos mercatus est, Abnegantes, “ accersentes sibi ipsis velox exitium. Reliqua *Crellii* “ verba ad Examen revocemus. Ille Davidis verbis “ adductis, atque ad Christum accommodatis, longè “ aliam causam affert, nempe quòd Christus Dominum providerit in conspectu suo semper, &c.

Respondeo. Exinde quòd *Christus*, quâ *Homo*, Dominum providerit in conspectu suo semper nullo modo sequitur Eum non esse ipsum Dominum ac Deum: imò fane ex eò quòd Naturam etiam habuit Divinam, Necesse fuit ut Natura Ejus
Humana

Humana Dominum providerit in conspectu suo semper, hoc est, ut Perfectissimam habuerit Sapientiæ Divinæ Participationem. Tædet me Plura Illius Verba, —
Dare Pondus idonea Fumo, Trutinare. Sed hoc Ego Toti Orbi Christiano Proclamatum esse velim: Spero equidem Me semper — *dum Spiritus hos reget artus,*
 207 *Et* fore paratum Responsum dare cuilibet Argumento è Scriptis *Crellianis* à quocunque homine proferendo contra *Thesin* hanc Meam, atque Omnium hominum *Verè Christianorum: Jesus Christus, Dei Patris Omnipotentis Filius Unigenitus, DOMINUS Noster, EST DEUS Unus, Verus, Æternus, Creator Cœli, & Terræ: Cui cum Patre, & Spiritu Sancto sit Omnis Laus, Honor, ac Gloria in Sæcula Sæculorum. Amen.*

Explicationes quorundam S. Scripturæ Locorum
et d'opinions ipsorum Explicationibus per G. ENI-
EDINUM olim venditatis Opposita.

Matth. 1. 23. “ *Et vocabunt Nomen ejus Emmanuel.* Ex voce Emmanuel, inquit Eniedinus, colligi tantum potest, eum cui illa attribuitur esse Deum. — “ Omnes Magistratus, in dignitate collocati homines, & Spiritu Sancto afflati, teste etiam Christo, vocantur in Sacris Literis *Dii*: num propterea sunt illi creatores Cœli, & Terræ? Certè cum *Moses* inter *Israelitas* versabatur, rectè vocari à populo Emmanuel potuit. Et 1 Reg. 4. 3. de Arca fœderis dicitur, *Veniat in medium nostri, & salvet nos.* Et adducta eà in castra ibidem additur: *Venit Deus in castra.* Ergo Arca fuit Emmanuel, nam & dicta est Deus, & erat cum *Israelitis*: Nemo tamen sanus Arcam æternam esse Deum hinc colligit.

Respondeo. Ex voce Emmanuel colligitur Eum, cui illa tribuitur, esse Deum, Eandem cum Nostrâ
 Natu-

Naturam Assumentem, hoc est, esse NOBISCUM DEUM. De nullo homine in dignitate collocato dici potest quòd sit *Emmanuel*. Falsissimum est *Mosen* rectè vocari à populo *Emmanuel* potuisse. *Arca fœderis* fuit *Medium Salutis* à Deo exhibendæ: ideoque dicitur Deus in Castra Venire, Veniente *Arcâ*.

Matth. 28. 19. "*Euntes ergo docete omnes gentes, Baptizantes eas in nomine Patris Filii, & Spiritus Sancti*. Sunt, inquit, qui ex hoc loco sic ratiocientur: "In cujuscunque nomine Baptizamur, is est solus & "verus Deus; Ergo Pater, Filius, & Spiritus Sanctus solus, & verus est Deus.

Respondéo; hujusmodi esse Nostram Argumentationem ex hoc loco elicitam. Manifestum est omnibus *Christianis*, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum esse Unum Deum Verum, & Æternum, Eo quòd per Ritus *Baptizationis* à CHRISTO Institutum Homines Profitentur sese Obligatos ad Eundem Cultum seu Honorem Patri, Filio, & Spiritui Sancto exhibendum: quod fieri non debuisset, nisi essent hi TRES Unus Deus Verus, & Æternus. In Baptismo *Mosaico* *Moses* non Conjungitur in Eodem Nomine cum DEO Patre Omnipotente, Creatore Cœli, & Terræ, ut cum Illo Conjunguntur Filius, & Spiritus Sanctus in Baptismo à CHRISTO Instituto. Sic evanescit *Umbra* ista Argumentationis, quam hisce verbis affert *Eniedinus*:

"Scribit Apostolus 1 Cor. 10. 2. *Omnes Judæos in Moysen esse Baptizatos*. Si ergo in aliquem Baptizari est illum verum Deum profiteri: Moysen verum Deum professos esse Judæos affirmandum est. Certè inquit *Eniedinus* si obscuritas concisa, abrupta, minimè sibi cohærens, & ex Allegoriis constans orationis sublimitas dicenda est, fateor *Joannem* esse sublimem. Nam vix ullam Christi concionem ab eo relata inveniatis, quæ tota non sit Allegorica, & intellectu difficillima.

Hisce

Hisce verbis non obscuris se ostendit *Hæreticus* animum gerere *hand Equum* erga *Cælestem S Joannis* Scriptorum Sublimitatem. Nulla certè *Christi* Concio, ab *Eo* relata, est *Nimium* Allegorica, vel Intellectu Difficilis. Talis est Unaquæque *Christi* Concio, qualem esse oporteat Illius Sapientissimum Sermonem, à quo nemo unquam Discet Sapientiam, nisi qui *Velit* Illi Similis evadere Dicenti, *Discite à Me quia Mitis sum, & Humilis Corde.*

“ Quæramus, inquit, vocem *Ἀρχῆς* in qua significatione soleat hic Scriptor usurpare. Legimus autem apud hunc eundem Evangelistam Cap. 15. v. 27. ubi alloquitur *Christus* suos Apostolos: *Καὶ ὑμεῖς ὁμαρτυρεῖτε ὅτι ἀπ' Ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.* Id est, sed & vos testamini, quoniam à Principio mecum estis. Ubi per Principium nihil aliud significari, quam illud tempus, quo *Christus* post Baptisma à Joanne susceptum, Discipulos sub Initium Prædicationis suæ elegit, manifestum est.

Respondeo; manifestum esse hunc Scriptorem Evangelicum in variâ significatione usurpare vocem *Ἀρχῆς*, quæ sumi possit pro *Principio Absoluto*, vel *Principio secundum Quid*, seu Rei Particularis Initio, ut in loco ab *Eniedino* citato sumitur, nempe pro Initio Evangelii à *Christo* Prædicati. In hoc loco, *Ἐν Ἀρχῇ ἥν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος: Ἀρχὴ* significat *Principium Absolutum*, seu illam Durationem, in quâ Nihil Erat præter Ipsum Unum Rerum omnium Futurarum Principium. In eodem sensu in Libro *Geneseos* sumitur vox *Ἀρχῆς*: *Ἐν Ἀρχῇ ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸν Οὐρανόν, καὶ τὴν Γῆν.* In Principio Deus Creavit Cælum, & Terram, scilicet Non *Ex Materia Præexistente* Fecit Cælum, & Terram, sed Quando Nihil Erat præter Ipsum Creatorem.

“ Non sequitur, inquit *Eniedinus*, Si quis dicatur Deus, ideo statim pro *Æterno Cæli, & Terræ Creatore* esse illum habendum.

Respondeo; Illum certè pro Æterno Cœli, & Terræ Creatore esse habendum, qui *In Principio* seu *Ante Omne Tempus* Erat Deus.

Πάντα δι' αὐτῶν ἐγένετο. “Cum constet, inquit, Omnia posse significare solum homines, & γίνεσθαι sæpe accipi pro immutatione, aut renovatione. Quæstio est, cum dicuntur per Christum omnia facta, aut condita, utrum de renovatione humani generis, an de rerum omnium, & machinæ mundi ortu & creatione sit intelligendum: In hac posteriore plures sunt: Sed si quis diligentius consideret, priorem sententiam verisimiliorem esse deprehendet.

Respondeo. Hæc verba *Evangelistæ* καὶ χάρις, αὐτῷ εἰρησὶ οὐδὲ ἐν ὃ γέγονεν, quæ *Prætermittit Eniedinnus*, *Socinianorum* Sophismati, quod ad verum hujus *S. Scripturæ* Sensum pervertendum adducunt, detrahunt omnem *Verisimilitudinem*. Sole clarius elucescit Eum esse Omnium Rerum Creatorem, sine quo Factum est Nihil quod Factum est.

Hebr. 2. V. 14. Ἐπειὶ ὅτι τὰ πρῶτα ΚΕΚΟΙΝΩΝΗΚΕ σαρκὸς, καὶ αἵματός, καὶ αὐτὸς παρρησιασθεὶς ΜΕΤ' ἑσκέ τῶν αὐτῶν. “Quo in loco, inquit *Eniedinnus*, videndum est, quid sit participem esse carnis, & sanguinis. Certè non significat *Incarnari*, seu assumere humanam naturam, quia sequeretur etiam Pios, de quibus ibi loquitur Apostolus, fuisse Incarnatos, & humanam naturam assumpsisse. Nam consimiliter dicitur Christus particeps esse factus carnis, uti fuerant facti homines pii. At pii non sunt, nec dicuntur Incarnati, sed homines nati, non assumpsisse humanam naturam, sed geniti homines. Alias dicendum esset istos extitisse priusquam nascerentur, & postea induisse humanam naturam. Ergo neque Christus eo modo factus est carnis particeps.

Resp. Pernegamus Christum consimiliter dici participem esse factum Carnis, uti fuerant facti homines

nes pii. Hoc in loco Apostolus ostendit Christum Se fecisse Participem Carnis, & Sanguinis, seu *Natura Corporea*, quam *Pueri*, seu Homines Pii *Communem* habent cum aliis Hominibus. Distincta Vocabula ΚΕΚΟΙΝΩ'ΝΕΚΕ, & ΜΕΤΕΣΚΕ clarissime ostendunt quod non Eodem Modo *Christus factus sit particeps Carnis*, quo alii Homines, qui scilicet non aliam habent Naturam præter Humanam.

JOHAN. Cap. 2. V. 19. "*Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.*" Et Cap. 10. V. 18. "*Potestatem habeo ponendi eam (id est, Animam meam)*" & "*Potestatem iterum sumendi eam.*" Animum Lectoris à Rectâ vocatione istarum Perceptione detorquere conatur *Eniedinus*.

"Alio sensu, inquit, aliquis dicitur quippiam facere à seipso, cum scilicet vim accipit ab alio, sed eâ utitur ut suâ, & possidet tanquam propriam. Hoc igitur sensu concedere possumus Christum excitavisse seipsum à mortuis. Sed hoc nihil ad Divinitatem, aut Æternitatem Christi facit.

Resp. Concedimus Infinitam Christi Potestatem, per quam Corpus suum è Sepulchro excitavit, esse à Patre Communicatam, nec tamen non Verè esse Ipsius propriam. Ut *Vitam habet Filius in Semetipso*, sic habet Potestatem *In Semetipso*, Verè Ipsius Propriam, nec ab ALIA Potestate Dependentem, quæ scilicet *Identica* est cum ipsâ Patris Potestate; ideoq; nostram non destruit, sed confirmat Sententiam hæc Observatio *Eniedini*: "Apostoli infinitis locis testantur à Deo Patre Christum esse suscitatum ut inter cætera videre licet, *Actor.* 2. 24, 32, & 3, 15, &c.

JOHAN. Cap. 8. V. 58. *Antequam Abraham fieret, Ego sum.* Πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, Ἐγὼ ἔμην. Huc illuc summo animi fervore sese agit *Eniedinus* ut validissimum Argumentum ab his verbis deductum ad Probendam Christi Divinitatem enervare videatur.

Longis

Longis ambagibus, variis *Paraphrase*s modulis utitur, ut *Verba Divina* obscurer, & candidi Lectoris pervertat Intellectum. Veritatis inops turgēt Verborum affluentibus copiis.

“ Neque enim scitis quid sit Abraham. Ille verò
 “ est qui non unius, sed multarum est Gentium Pater. At vester Pater Abraham nondum est Pater
 “ gentium multarum, sed vester tantum. Ego jam
 “ sum, & me conspicitis. Abraham nondum est,
 “ sed ut vos geritis, brevi fiet. Transferetur enim
 “ à vobis regnum Dei, & dabitur genti fructum ejus
 “ facienti. Cujus Abraham verè futurus est Pater,
 “ & tum deum nomini suo respondebit, & erit re-
 “ verà quod vocatur. Ego quidem nunc sum, id
 “ quod ab initio dixi vobis, Messias nimirum vobis
 “ missus, & ad Oves è domo Israelis deperditas col-
 “ ligendas; sed quia indignos vos reputatis regno
 “ Dei, jam fiet, nascetur Abraham, hoc est, non gen-
 “ tis tantum unius, id est vester, sed erit verè Pater
 “ gentium multarum.

Resp. Non dixit Dominus, ut Eum dicentem inducit *Eniedinus*, Se Jam Esse, sed Abrahamum esse Futurum: nam Vox *ἔσται* Futurum non Significat. Sed contra istos, qui jactant se esse *Abrahami* Filios Se Dominus asserit Illam habere Essentiam, quæ ipsum *Abrahamum*, atque Omnia Creatà tam *Visibilia* quàm *Invisibilia* *Præcedit*. *Πρὶν Ἀβραὰμ ἔσται, ἔγωγε* EIMI. DEUM Veneror *Loquentem*: nec ultra Ausus sum de hisce Verbis tam Profundis perorare.

JOHAN. Cap. 16. V. 15.

“ Omnia quaecunque habet Pater, Mea sunt. Possu-
 “ mus, inquit *Eniedinus* etiam ex ipso verbo Dei, fal-
 “ sitatem illius, si ita, ut volunt adversarii, accipiatur,
 “ ostendere. *Paulus* enim immortalitatem, invisibili-
 “ tatem & alia quædam soli Deo Patri esse peculiariora
 “ affirmat, in illis locis, 1 Tim. i. 17. *Regi autem secu-*
 “ *lorum*

" *lorum immortalis, invisibili Deo honor, & gloria in secula*
 " *seculorum, Amen. Et ejusdem Epistolæ Cap. 6.*
 " *V. 16. Rex Regum, & Dominus Dominantium, qui*
 " *solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessi-*
 " *bilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre*
 " *poteſt; cui honor, & imperium sempiternum. Amen.*
 " Certè Christus nec invisibilis nec immortalis fuit,
 " eo præsertim tempore, cum hæc dicebat, paulo
 " posterum cruci fuit affixus.

Turpissima *Hereticæ* Hallucination! *Affectata* Ignorantia summo Odio digna! Apertè testatur & *Scriptura* JESUM Nostrum, quem Negat *Eniedinus* habere Immortalitatem, & Lucem habere Inaccessibilem, ipsum esse Regem Regum, & Dominum Dominantium.

Apoc. 17. 14. " *Agnus vincet eos, quoniam Dominus*
 " *Dominorum est, & Rex Regum. 19. 16. Et habet*
 " *in vestimento, & femore suo scriptum, Rex Regum,*
 " *& Dominus Dominantium. Certè, inquit Hereticus,*
 " *Christus nec Invisibilis, nec Immortalis fuit &c.*
 Certè, inquam, Christus secundum Naturam Humanam nec Invisibilis nec Immortalis fuit: Sed hoc non obstat quin Agnoscamus Illum habere Naturam Divinam, Invisibilem, & Immortalem.

JOHAN. Cap. 17. V. 5.

" *Et nunc clarifica me tu Pater apud te ipsum,*
 " *claritate quam habui priusquam mundus esset apud te.*

Enied. " Pro Christi æternitate, vel ante mundum existentia, lic ex isto loco ratiocinantur:
 " Qui habuit gloriam ante Mundi creationem, oportet ut reipsa tunc extiterit; At Christus habuit
 " gloriam ante Mundi creationem: Ergo oportet
 " ut reipsa tunc extiterit.

Resp. " Aliquis habere, & possidere quippiam dupliciter potest dici; actu, & potentia: Aut (ut
 " Theologicè loquamur) apud Deum, & apud homines

“ mines, seu prædestinatione, & reipsa. Si vox
 “ habere in *Majore* accipiat pro *Potentiâ*, *apud*
 “ *Deum*, *Prædestinatione habere*, falsa est. Sin acci-
 “ piatur eadem vox in alterâ significatione, *Major*
 “ quidem vera, sed *Minor* erit falsa. Nam expressè
 “ additur in verbis Christi; habui apud te.

Repl. Liquidò constat ista vocabula *Apud Te* in posteriore parte hujus sententiæ in eodem sensu esse accipienda, quo accipiuntur in priore: Et manifestum est *Apud Temetipsum* in priore parte hujus sententiæ non significare quòd Christus Precatus sit Patrem, ut Claritatem habeat *Potentiâ*, seu *Prædestinatione*, sed *Actu*. Itaque validissima est hæc nostra Assertio: *Christus* Gloriam seu Claritatem *Actu* habuit ante Mundi Constitutionem. Scilicet his verbis Christus Precatur Patrem, ut Naturam Humanam, quam Ipse Assumpsit, in qua tot Passus est Ærumnas & Labores, Mortem etiam cum Gravissimis Corporis, atque Animi Doloribus inferendam Passurus, Participem faciat illius GLORIÆ, quâ ab Æterno Cum Patre in Cœlis fruebatur, ut ab HUMILIATIONIS *Statu* Liberatus in Æternum Splendidissimè Emineat Supremo ANGELO-
 RUM Ordine Superior.

Tuum, O JESU Gloriosissime, *Rex Regum*, & *Domine Dominantium*, Auxilium imploro, ut omnes istiusmodi hominum, qui *Deitatem* Tuam oppugnant, vires penitus dissipare valeam. “ Pii igitur,
 “ inquit *Christomachus*, cum sciant Deum esse vera-
 “ cem, & omnia illi ab æterno cognita & esse præ-
 “ sentia, id quod possident, aut se olim possessuros
 “ esse sperant, ab æterno se habuisse, sibi datum esse,
 “ solent affirmare. Sic *Paulus* ad *Ephes* 1. 4. *Sicut*
 “ *elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, 2 *Tim.*
 “ 1. 9. *Sed secundum propositum suum, & gratiam qua*
 “ *data est nobis in Christo Jesu ante tempora secularia.*

Respondeo

Resp. Christus Jēsus Ante Mundi Constitutionem Existebat, In quo Fideles, quanquam Ipsi non Existebant, Ante Mundi Constitutionem à Deo erant Electi. Ideo nimirum Pii id quod possident, aut se olim possēssuros sperant, ab æterno se habuisse, sibi datum esse solent affirmare, qui Illum In quo Gratiā habent, In quo Gloriā se olim possēssuros sperant, Certissimē Credunt Fuisse ab Æterno.

JOHAN. Cap. 20. V. 28.

“ Respondit Thomas, & dicit ei : Dominus Meus, & Deus Meus.

Respondet Eniedinus iis, qui ex hoc loco ostendunt Christum Esse Deum.

“ Omnibus hominibus naturā quasi insitum est, ut cum aliquid præter Opinione[m] repentē, aut admiratione dignum conspiciunt, exclament, & Dei nomen proferant ——— Jam verò Thomæ Apostolo rem inusitatam præter omnem opinionem, & admiratione dignissimam, fuisse objectam, cum Christum ex improviseo redivivum videret, negare nemo potest, Itaque terrore, & stupore plenus, & extra se quasi raptus, exclamat more hominibus consueto : Dominus Meus, & Deus Meus. Quibus quidem verbis non Christum compellat, neque eum Dominum, & Deum suum vocat : sed rem inusitatam, & admirationem suam summam significat.

Resp. Profectò mihi contingit hīc rem inusitatam cernere; scilicet Impudentiam egregiam, nec ipsis Hæreticis usitatam! Has voces, Dominus Meus, & Deus Meus, quas iste Eniedinus nobis persuadere velit S. Thomam effudisse rapido quodam, atque Inordinato affectu agitatam, ipse Christus suā comprobat sententiā non aliunde quā ab Animo Firmo, nempe in Fide Christianā Stabilito, esse profectas. “ Dicit ei Jēsus, Quia vidisti me, Thoma, Credidisti : beati
D “ qui

qui non Viderunt, & Crediderunt. Pergit Eniedinus: "Hanc interpretationem esse veram vel
 "inde apparet quod in Christo tunc nihil à Thomâ
 "visum est, ex quo Christum esse Deum colligere
 "posset. Nam resurrectio non ei qui resurrexit, sed
 "resuscitatori opinionem Divinitatis conciliare solet.

Resp. Discipulis suis Christus prædixit se fore
 Corporis sui in Sepulchro jacentis Recuscatorem.
 Æquus Lector inspiciat hæc *Scripta Evangelica*. Joan.
 2. 19, 21, 22. "*Solvite Templum hoc, & in tribus die-*
 "*bus Excitabo illud. Ille autem loquebatur de Templo Cor-*
 "*poris sui. Postquam ergo Excitatus fuit à mortuis Re-*
 "*cordati sunt ejus Discipuli, quòd hoc dixisset eis: &*
 "*Crediderunt Scriptura, & Sermoni quem Jesus dixerat.*
 Nimirum Thomas Recordatus est quòd Jesus dixisset
 Se Corpus Suum esse Resuscitorem atque Ejus Cre-
 didit Sermoni, & hisce verbis se Credidisse Profes-
 sus est, *Dominus Meus, & Deus Meus. Dixit ei Jesus,*
statim cum pronunciaisset hæc verba, Quia vidisti me,
Thoma, Credidisti.

Epist. Ad Philip. "Cap. 2, V. 5. *Hoc sentite in vo-*
bis, quod & in Christo Jesu, qui cum in formâ Dei es-
set, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo,
 &c.

Eniedinus. "Æterni Christi Assertores affirmant
 "Christum in formâ Dei æqualem Deo extitisse, cum
 "nondum ex Mariâ Virgine natus fuit ———
 "Verùm hæc sententia nullo modo consistere potest.
 "Nam etiamsi concederemus, quod tamen nunquam
 "concedemus, Messiam ante Mariam Matrem reipsâ
 "extitisse: tamen manifestum esset hîc Paulum non de
 "eo loqui. Nam ipse loquitur de Christo Jesu; *hoc,*
 "inquit, *sentite, quod & in Christo Jesu. At neque Je-*
 "su, neque Christi nomen ulli alii competit, quàm
 "genito homini. Nam Jesus est nomenclatura, &
 "appellatio non alicujus Spiritus, Angeli, aut Dei,
 "sed tantum hominum, qui solent hoc nomine vo-
 cari.

“ cari. Ille autem qui ante Mariam extitit, si tamen ex-
 “ titit, non fuit homo, sed Spiritus, imò, ut ipsi aiunt
 “ Deus Æternus. Ergo Jesu appellatio illi minimè
 “ competit, neque unquam talis Spiritus hoc nomine
 “ vocatus est, aut vocari potuit.

Puerilem, & ineptam esse hanc *Eniedini* Argu-
 mentationem apertè constat ex Sermone ipsius Apo-
 stoli, qui dum loquitur de *Æterno Patris Filio*, *Incar-*
nationi suæ Præexistente CHRISTUM Eum vocat:
 “ 1. Cor. 10, 4. *Bibebant de Spirituali* consequente eos
 “ *Petrâ: Petra autem erat Christus.* V. 9. *Neque tente-*
 “ *mus Christum sicut quidam eorum tentaverunt.* 1. Tim.
 “ 1, 15. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quod*
 “ *Christus Jesus Venit in Mundum peccatores salvos face-*
 “ *re.* Non Πῶς Ἀνθρώπου, sed Θεανθρώπου Nomen
 est *Jesus Christus*: ideoque rectè tribuimus hoc No-
 men Domino Nostro, Æterno *Patris Filio*, etiam dum
 loquimur de Eo, ut *Incarnationi* Præexistente: scilicet
 quia Ille, cui competit hæc Appellatio, Extitit ab
 Æterno. Manens Id, quod Erat, Incepit esse Id, quod
 non Erat; atque adeo ἑαυτὸν ἑξάντην Semetipsum
Exinanivit, *Formam Servi accipiens*, hoc est, Ta-
 lem Assumpsit Naturam, quæ prorsus Indiga est
 omnis *Gloriæ, ac Dominationis*, nisi quæ sit ab Altera
 suâ Naturâ *Derivata*, imò nec ullam habet *Essentiam*
 nisi *In Illâ*. Nos lubentissimè concedimus, hoc ve-
 rum esse, quod asserit *Ediedinus*: scilicet Apostolum
 ita loqui, “ ut satis apertè demonstrat eodem ipso
 “ tempore fuisse Christum in Formâ Dei, quo fuit
 “ Humilis, & Exinanitus, hæc enim sunt verba
 “ Apostoli Ὁς ἐν Μορφῇ ὑπάρχων ἑαυτὸν ἐκένωται, hoc
 “ est, eodem ipso tempore, quo Humiliabat se,
 “ erat in Formâ Dei, quod indicat Participium
 “ præsentis Temporis ὑπαρχων Clarissimi H A M-
 “ MONDI Annotatio in hæc verba ἐν Μορφῇ Θεοῦ ὑπαρ-
 “ χων digna esse videtur Observatione omnium Chri-
 stianorum. “ Μορφή, inquit, non tantum Formam Ex-
 D 2 “ ternam,

“ ternam, & Accidentalem significat, sed etiam Formam Essentialem seu ipsam Essentiam. Sic *Aeschylus*: Θέμι, καὶ γὰρ Πολλῶν Ουρεμάτων Μορφή Μία. Verba *Phavorini* maximè conducunt ad hunc locum explicandum. Μορφή τὸ κατ’ ἐαυτὸ ὄν, καὶ κοινοῦνίας ἐπὶ εἰς τὸ ἓν * δόξαν — Μορφή κυρίας ἢ Οὐσίας. Nos rarò, Christiani Lectores, nec unquam nisi importunà *Hereticorum* Garrulitate coacti Scrutemur hoc *Mysterium*, sed semper profundà Mente in Admirationem humilissimam defixà idipsum Veneremur: nec unquam sit aliud nostrum ejusdem *Scrutinium*, nisi quod ad hoc esse necessarium videatur ut *Hereticorum* Dogmata Refutemus, atque ipsam Veritatem parcius Enarrando ardentius Amplectemur.

Epist. Ad Coloss. Cap. 1. V. 15, 16, 17, 18, 19. “ Qui est “ Imago Dei Invisibilis Primogenitus omnis Creaturæ, “ quoniam in ipso condita sunt Universa in Cœlis, & in “ Terrâ, visibilia, & invisibilia sive Throni, &c. “ Οὗτος εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἀόρατου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως. “ Οτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς ἑρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆ γῆς, τὰ ὄρατα καὶ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι. τὰ πάντα δι’ αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσθη. Καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Καὶ αὐτός ἐστι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ὃς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐν τοῖς νεκροῖς ἵνα γένηται ἐν πάσῃ αὐτὸς πρῶτος. “ Οἱ, ἐν αὐτῷ ἐυλόγησε πᾶν τὸ πλήρωμα καὶ οἰκῆσαι.

Nos clarissimam *Sacrae hujus Scripturae* Explicationem describere annitemur, atq; inde speramus istiusmodi Lucem esse effulsuram, quæ densissimas Errorum *Socinianorum* Tenebras dissipabit. *Imago Dei Invisibilis, Primogenitus omnis Creaturae.* His verbis Apostolus *Descriptionem*, seu *Characterem* exprimit *Domini Nostri Jesu Christi*, sequentibus ostendit illum *Characterem Personae* Duas habenti *Naturas* perfectissimè Convenire, εἰκὼν τοῦ Ἀόρατου, ἐστίν. ἐκτὸν εἰς Ἐκτίσθη. Ἀόρατος, inquit *S. Chrysostomus*, καὶ αὐτὴ ὁμοίως Ἀόρατος. Dicit etiam *Imaginem Dei Invisibilis esse* Ἀόρατον Ἀπλῶς, *Simpliciter*

Simpliciter Invisibilem, scilicet Nec ipsis Mentis Creatæ Oculis adeo Visibilem quin semper aliquid in Eo, Qui *Imago est Dei Invisibilis*, restet Invisibile, cum Ipse habeat Essentiam, seu Naturam Incomprehensibilem, quæ Fons & Origo est Aliarum omnium Essentiarum: Ideoq; Credere debemus Illum esse Creatorem Cæli, & Terræ.

Primogenitus Omnis Creatura. Hæc verba ostendunt Illum esse etiam Novæ Creationis Authorem, hoc est, Humani Generis Depravati, seu Corrupti Renovatorem. Ista vocabula *Omnis Creatura* hoc in loco accipienda sunt in eodem sensu, quo illa *Marcus Evangelista* accipit *Marc. 16. 15.* "*Predicate Evangelium Omni Creatura.* Author *Evangelii* dicitur esse *Primogenitus omnis Creatura*, eo quod Ille, quæ *Homo*, Omnes Homines, quibus *Evangelium est Predicatum*, Antecedit in *Resurrectione Vitæ*, quæ illorum *Genitura est in ADAMO Secundo*, qui per *Primi ADAMI Lapsum* erant *Denati*. Hoc ipsum clarissimè ostendit *Nota Characteristica*, *Primogenitus à Mortuis*, quam *Apostolus Christo* attribuit, postquam dixisset Eum esse *Caput Corporis Ecclesiæ*. His verbis idem *Apostolus* eandem confirmat Sententiam *Rom. 8. 29.* "Quos prænovit etiam prædestinavit conformandos *imagini Filii sui*, ut is sit *Promogenitus* inter multos *Fratres.* *1 Cor. 15. 20, 21, 22.* "Nunc autem *Christus excitatus est ex Mortuis*, & *Primitiæ eorum* qui obdormierunt factus est. Quia enim per *hominem mors*, per *hominem quoq; Resurrectio mortuorum.* Sicut enim in *Adam* omnes moriuntur, ita & in *Christo* omnes vivificabantur. *Unusquisq; autem suo ordine*, *Primitiæ Christus*, deinde qui sunt *Christi*, in adventu ipsius. Quoniam *IN IPSO*, inquit *Apostolus*, *Condita sunt omnia, &c.* Hæ voces *In Ipso* Significant Ipsum habere *Essentiam Infinitam*, quæ *Comprehendit*, seu *Eminenter in se habet Omnem Essentiam Finitam.*

“Τὰ Πάντα Δι’ Αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἐκίβηται. Καὶ Αὐτός
 “ἔστι περὶ Πάντων, καὶ Πάντα ἐν Αὐτῷ συνέστηκεν; His
 verbis ostendit *Apostolus Christum esse Principium &
 Finem, Causam Efficientem, & Finalem Rerum om-*
nium Visibilem, & Invisibilem. Propter OPTI-
MAM Ejus Voluntatem, Per MAXIMAM Ejus
Potentiam Sunt Omnia, & erant Creata. Magnificat
Anima mea Dominum, & Exultat Spiritus meus in
Deo Servatore meo. Ἀλλ’ ἔτι ΚΥΡΙ’ Εἰς λαοῦν ᾧ Δόξαν
 καὶ ᾧ Τιμὴν καὶ ᾧ Δόξαν, ὅτι Σὺ ἐκίβηται τὰ Πάντα, καὶ
 διὰ τὸ Θέλημα Σὺ εἶπες, καὶ ἐκτίσθη. *Et Ipse est Caput*
Ecclesiae, &c. εἰπὼν περὶ τῆς Ἀγίας, inquit S. Chry-
 sostomus, λέγει λοιπὸν περὶ τῆς Φιλαυθουσίας. Αὐτός ἐστι,
 φησιν, ἡ Κεφαλὴ τῆς Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ipse nimi-
 mirum, Qui Condidit, seu Creavit omnia, & Usq;
 adhuc Conservat in eo, quo manent, Statu, Genus
Humanum per Abusum Liberi Arbitrii à Statu Creatio-
nis Dilapsum Refecit, seu de Novo Creavit. Ut sit in
Omnibus Ipse Primatum tenens : Quia in Ipso complacuit
omnem Plenitudinem inhabitare. In Ipso, quā DEO,
Tota est τὴν ESSE Plenitudo : In Ipso, quā HO-
MINI, IMPLETUR SUMMA, quæ Fieri,
seu Creari possit, Divinæ Perfectionis Participandæ
CAPACITAS.

Veritatem in hoc *Apostoli* Sermone tanto splen-
 dore fulgentem dum obscurare conatus sit *Enie-*
dinus, planè *Insanire* videtur. “Non loqui Pau-
 “lum hîc, inquit, de veteri creatione Mundi sic
 “demonstramus. Quotiescunque Scriptura veteris
 “creationis meminit semper illam soli Deo, exclu-
 “sis omnibus instrumentis, & sociis attribuit, ut
 “*Job 9. V. 8. Qui extendit Caelos solus.* Et Ipse Deus
 “*Isa. 40. 13. Quis adjuvit Spiritum Domini? &c.*
 “nihil miri, nihil absurdi, nihil inusitati est per ea,
 “quæ in Cælo, & in Terrâ sunt, Visibilia & Invi-
 “sibilia, Homines solos intelligere.”

En validissima *SOCINIANI* Argumentatio, huic
 Suppo-

Suppositioni innixa, Hominem esse Rē Invisibilem !
 Certè *Paradoxon* magis Probabile fuisset, si dixisset
Eniedinus Seipsum, quanquam sit *Homo* impræsentia-
 rum non esse *Animal Rationale*.

1 Tim. 3. 16. Καὶ ὁμολογηθεὶς μέγα ἔστι τὸ ἐυσχεῖας μυστή-
 ριον ὁ θεὸς ἐξαιρέθην ἐν σαρκί, ἐδικαιώθην ἐν πνεύματι, ἔσθην ἀγ-
 λοίς, ἐκηρύχθην ἐν ἔθνεσιν, ἔπαυθην ἐν κόσμῳ, ἀνελήθη ἐν δόξῃ.

“ Si per vocem Deus, inquit *Eniedinus*, intelliga-
 tur Ἄγθ ille Æternus : sequitur illum esse con-
 spectum, visum, justificatum, assumptum in Cœ-
 lum. Quæ Ἄγθ Æterno, omnipotenti, infinito
 non competunt, quia cum sit invisibilis Spiritus,
 & omnia complens, nec cerni, nec de loco in lo-
 cum transferri potest.

Respondeo, Ἄγθ illum Æternum esse Conspectum
 &c. in Naturâ SUA Humanâ, in quâ IPSE verè
 dicitur fuisse *Mortuus*, & *Resurrexisse*, & in Cœlum
Ascendisse.

Jam prolixiorē *Eniedini* Garrulitatem audiamus.
 “ In postremâ particulâ dicitur assumptus esse in
 gloriâ. In qua interpretandâ valdè sunt halluci-
 nati adversarii. Per assumptionem enim intellex-
 erunt Christi in Cœlum ascensionem. Quod duo-
 bus Argumentis confutari potest. Primo, quia
 ille Deus dicitur assumptus, qui manifestus est in
 Carne. At secundum ipsorum sententiam Deus
 manifestatus in Carne est Ἄγθ ille Omnipotens,
 qui ubique est, & omnia plet. Ergo non potuit
 in Cœlum assumi, qui jam antea, & ab omni æter-
 nitate ibi, & ubique erat. Deinde series verborum
 Apostoli ostendit prius esse prædicatum, & cre-
 ditum à Gentibus, & postea esse assumptum. Sed
 Christus prædicatus, & creditus est à Gentibus
 post assumptionem in Cœlum, ut testantur *Acta*
Apostolorum. Ergo non de Christi in Cœlum ascen-
 sione hîc agitur.

Resp. Ὁ Ἄγθ Σὰρξ Ἐγένετο, Factus est Caro, hoc
 est,

est, *Naturam Carneam seu Corporcam Assumpsit*, in quâ Naturâ postquam Mortuus & sepultus fuerat, & *Resurrexerat à Mortuis, Ascendit in Cælum*. *Evangelista* apertè Testantur Eum prius quàm Ascendebat in Cælum, Creditum fuisse à Gentibus, quicquid in contrarium oggannit *Eniedinus*.

Epist. ad Hebræos, Cap. i. V. 10. "Et tu in principio, Domine, terram fundasti.

"Si hîc, inquit *Eniedinus*, Christo creationem "Mundi attribueret, Creatorem Creaturæ compararet, quod certè fatuum, & ineptum esset. Quis "enim nescit Creatorem infinitis partibus præstantiorem esse suis creaturis? Et tamen videmus Apostolum in suo proposito confirmando esse admodum "diligentem, & sollicitum, ex quo apparet illum "rem apud quosdam dubiam & non creditam velle "confirmare, & persuadere. At nemo unquam dubitavit Creatorem esse excellentiorem Creaturâ : "proinde res ea probatione non indegebat. Et "peccatum est fieri per plura, quod potest fieri per "pauciora : Cum igitur unico argumento evincere "potuisset Christum esse præstantiorem Angelis & "Hominibus dicendo illum esse Creatorem, hos autem Creaturas, quid opus fuisset tot argumenta, " & testimonia congerere ?

Resp. Certe hîc *Apostolo* opus fuit maximâ diligentia ad demonstrandum Christum esse Creatorem Cœli, ac Terræ, quod *Hebræi* perveraces, quibuscum Disputabat, Pernegabant, & quod istis *Hebræis* perveracioribus jam Pernegant *Sociniani*. "Cum unico "argumento evincere potuisset Christum esse præstantiorem Angelis, & Hominibus dicendo illum "esse Creatorem, &c." Futilia & inepta sunt hæc verba *Eniedini*. Num *Apostolus* simpliciter dicendo *Christum esse Creatorem*, hoc ipsum facilius evincere potuisset, quàm tot congerendo Testimonia è Veteri Testamento prolata quæ scilicet ipsi *Hebræi* agnoscebant esse *Divina* ?

"Dicimus

“ Dicimus hîc Apostolum, inquit *Eniedinus*, lo-
 “ qui de Novo seu de Renovato Mundo, ut ipsemet
 “ testatur *C. 3. V. 5.* cujus Princeps, & Pater, ut
 “ testatur *Esaias*, erat Christus, & ut ait *Paulus*
 “ *Eph. 2. V. 14.* ipse ἐποίησε duo in unum. Quod
 “ ergo *Psalmista* de Deo Patre, & veteri Mundo
 “ dixerat, illud Apostolus mysticè applicat ad
 “ Christum, & Novum Mundum.

Resp. Apostolum hæc verba *Psalmistæ*, Tu in prin-
 cipio, Domine, Terram fundâsti &c. ad Christum ap-
 plicare, ut Veteris Mundi Creatorem, clarescit om-
 nibus *Præjudicio* non occæcatis. Nam Cæli, de quo-
 rum Creatione verba facit *Psalmista*, ab *Apostolo*
 hoc in loco recitata, *Peribunt : Ipsi*, inquit, *Peribunt.*
 Tu autem Permanes &c. Nova Creatura non Per-
 ibit, sed cum CHRISTO SUO CAPITE
Manet in æternum.

1 Joan. Cap. 5. V. 20. “ Et scimus quoniam Fi-
 “ lius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognos-
 “ camus verum Deum, & simus in vero Filio ejus.
 “ Hic est Verus Deus, & Vita Æterna. οἱ μὲν δὲ
 ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκε, καὶ δέδωκεν ἡμῶν διανοίαν, ἵνα γνώ-
 σωμεν τὸ ἀληθινόν. Καὶ ἔσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ
 αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς, καὶ ζῶν αἰώνι-
 ος.”

“ Nihil impedit, inquit *Eniedinus*, quo minùs
 “ hoc loco Pronomen *Hic* referatur ad id,
 “ quod longiùs distat, nempe ad Deum Verum,
 “ hoc est Patrem. Huic Interpretationi nihil ob-
 “ stat, nisi quod *Calvinus* profert. Si nimirum hæc
 “ verba de Patre intelligantur, quandam hîc ταυτο-
 “ λογίαν committi : cum enim antea his Pater esset
 “ dictus verus Deus nihil oportuit id iterum re-
 “ peti. Negamus hîc idem prorsus, quod in *Tau-*
 “ *taulogiis* fieri solet, repeti. Nam prius simplici-
 “ ter Verus Deus nominatus fuerat, postea additur
 “ ejus Filium esse Jesum Christum, qui antea sub
 “ hoc titulo non erat nominatus.

E

Resp.

Resp. Certè, ut óbservat *Calvinus*, cum antea in hoc Textu Pater esset dictus *Vernus Deus*, nihil oportuit id iterum repeti. Quàm Absurdè Sonarent dicta ista, *Vernus Deus est Vernus Deus*. Frivola est *Eniedini* Responso, nec aliquam habet Umbram Rationis; quippe nec Antea, nec Postea in hoc Loco *Vernus Deus* sub hoc Titulo, *Pater Jesu Christi*, Nominatur. Sed pergit *Eniedinus*: "Alibi etiam semper solus Deus" Pater vocari solet *solus Vernus Deus*, ut Joan. 17. v. "3. "Hæc est autem Vita Æterna ut cognoscant te" solum Verum Deum, Ἀπὸ δὲ ὧν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα μὴ γένηται σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλες Ἰησοῦν Χριστόν. Non solus Pater, sed etiam Jesus Christus in hoc Loco vocatur *Solus Vernus Deus*. In Ejus Cognitione Æquè ac in Cognitione Patris Consistit *Vita Æterna*: Quod ut clariùs elucescat in memoriam revocemus hæc ipsa *Christi* verba: "Ego Sum *Via, Veritas, & Vita*. Qui Est VERITAS, in cujus Cognitione Consistit VITA ÆTERNA, Hunc certè Agnoscere debemus esse Ipsum, quem *S. Joannes* his vocibus designat: *Hic est Vernus Deus & Vita Æterna. Patri, Filio, & Spiritui Sancto, SOLI VERO DEO, Sit Omnis Laus, Honor, ac Gloria in Sæcula Sæculorum. Amen.*

S E C T.

S E C T. II.

SOCINIANI sub Prætextu Purioris Religionis manifestam Idololatriam Orbi Christiano obtrudere conantur.

IN TERTULLIANI Libro de *Idololatriâ* Cap. 3. hæc verba occurrunt: "Idolum ali-
"quando retro non erat. Prius quam hujus
"monstri artifices ebullissent, sola Tempia & vacuæ
"ædes erant, sicut in hodiernum quibusdam locis
"vetustatis vestigia permanent. Tamen Idololatria
"agebatur, non isto nomine, sed isto opere. Nam
"& hodie extra Tempia, & sine Idolo agi potest. Om-
nes agnoscant *Idololatriam* esse *Creatura* exhibere *Cul-*
tum CREATORI Debitum. Nihil interest an
ista *Creatura*, cui *Cultus Divinus* exhibetur, sit *Oculis*
alicujus *Corporeis per Idolum*, seu *Imaginem Externam*,
vel *Animo tantum per Imaginationem* suam Repræ-
sentata: Nec refert an istud Objectum Finitum, cui
Cultus Divinus exhibetur, aliquam habeat in Mundo
Existentiam, vel nihil aliud sit, nisi ipsum *Idolum In-*
ternum seu *Animi Humani Figmentum*: Quale nimirum
id ipsum est quod Sociniani vocant (*Horresco referens*)
Jesum Christum, nempe Ἀνθρώπος Ψ.λός, cui *Angeli*, atq;
Homines Universi debent *Cultum Divinum* exhibere.
Certè *Ratio Formalis* istiusmodi Cultus, quem DEO
OPT. MAX. Debemus, nihil aliud est, quam Il-
lum, quem nos dicimus esse Colendum, Deum esse
Verum & Æternum Agnoscere. *Actus Externus* isti-
usmodi Cultus est, *Vox aliqua*, vel *Actio Externa*,
quam nos ad Illum Colendum referre Profitemur.

Deum Verè, ac Sincerè Agnoscere est Illum Amare, ex Toto Corde & ex Totà Animâ, & ex Totis Viribus, & ex Totà Cogitatione. Ex eo quòd Toto Corde Deus sit Amandus, seu Diligendus, liquidò constat Nullam omnino Creaturam Amandam esse, nisi istiusmodi Amore, qui in Amore Dei quodam modo Continetur, scilicet *Amori Simplici, & Absoluto*, quem Soli Deo præstare debemus, *Subordinatus*, qui ab ipso Deo *Amante & Amabili INFINITO* in Animas Fide verè Christianâ imbutas Profluit erga Omnia Dei Opera, perpetuum accendens sinceræ Benevolentiae Ardorem erga Omne Hominum Genus, ad *Imaginem Dei Creatum. Jesum Christum, Θεὸν ὁμοιω-*
τατον Colendo homines verè Christiani Eodem Actu Diligunt Deum, atq; Homines Universos, Quatenus sunt *Homines*, hoc est, quatenus sunt Participes Eiusdem Naturæ, quam Ipse Deus, Æternus Dei Filius Assumpsit, ut Per Ipsum Homines Lapsi à Statu Creationis *de Novo essent Creati*, & Virtute Incomprehensibili DEI Naturam Induentis Humanam, CHRISTUM Homines Induerent, ac *Natura Divina* quodam modo fierent *Participes*. Omnia istiusmodi Solatia solida, ac perpetua, quæ nobis Per *Jesum Christum Dominum Nostrum* Gratiosissimè donavit *Deus Opt. Max.* surripere tentavit *Calo invisum Caput*, SOCIUS, dum *S. Scripturas* clarissimè affirmantes Christum esse Deum omnes intendens Ingenii nervos annixus est fallacibus argutiis eludere. Non ausus est Negare *Cultum Divinum* secundum *S. Scripturas* Christo esse debitum : Sed Rationes inde deductas ad probandum Eum esse Verum Deum sic tentat effugere: *Instit. Relig. Christ.* “Præter Naturam aliud esse potest, quod causa sit Cultus Divini, nempe Potestas Divina. Hanc quia Christus habet ita perfectè, ut verè Divinos effectus producere posset, qualis imperium in Animas, & salu-
“tè

“tem humani generis, ideo Divinum Cultum meretur.”

Resp. Ob nullam aliam rationem nisi quòd sit *Deus Verus & Aternus* potest exigere, seu sibi Vendicare *Cultum Divinum* : Nam *Cultus Divini* qualiscunq; *Actus Externus*, seu Significatio est turpissimum Mendacium, nisi proveniat ab *Actu Interno*, qui scilicet nihil aliud est quàm Amare Deum ex Toto Corde, & ex Toto Animâ, & ex Totis Viribus, & ex Totâ Cogitatione, cujusmodi Amorem Soli Deo præstare licitum esse tam apertè constat, quàm sit manifestum Nullam omnino Creaturam posse ullâ ratione esse *καρδιογενής*, atq; intimos omnium Creaturarum Intelligentium sensus perscrutari. Asserit *Socinus* Christum perfectè habere Potestatem Divinam ; Dico Ego, si Perfectè habeat Potestatem Divinam, habet Eam Independentem, non *Participatam*, sed Essentialem : Quæ scilicet Potestas Divina *Identica* est cum omni Divinâ Perfectione, Sapientiâ, Bonitate, &c. Scilicet OMNIPOTENS Potest Omnia Scire, & quia Sciit Sibi Optimum esse Actu Scire Omnia, & Sapientis est facere quicquid Sibi Optimum esse constat, manifestum est quòd Ille cui competit *Vera Omnipotentia*, competat etiam Summa Sapientia, seu Perfectissima Omnium Rerum Scientia : Eâdem ratione Sequitur quòd Ille Summâ Bonitate gaudeat, seu potius Ipse sit Summa Bonitas, nec aliquam habeat Perfectionem à Perfectione Alterius Dependentem, Quemadmodum suas omnes Perfectiones tenere necesse est qualemuncq; *Personam*, quæ Nullam habet *Naturam*, nisi *Finitam*, qualem *Personam Christum* esse Asserunt *Sociniani*, & tamen *Cultum Divinum* mereri. De vocabulo *Mereri* non mihi videtur operæ pretium litem cum istis inire, cum sæpiùs apertè Asserant Deberi Christo *Cultum Divinum*, quem nos pernegamus ulla ratione posse Alicui Deberi,

Deberi, nisi sit *Deus Verus & Æternus*. “Hanc
 “(*Potestatem Divinam*) inquit, habet ita perfectè, ut
 “verè Divinos effectus producere posset.

Resp. Ex eo, quod Potestas Christi Propria Verè
 Divinos Effectus produxerit manifestè sequitur illius
 Potestatem esse Verè Divinam, scilicet Immensam,
 nec ab Alterius Potestate Dependentem, non Crea-
 tam, sed Æternam; ideoq; Ipsum esse Deum Verum,
 & Æternum, Cui sit omnis *Cultus Divinus*, omnis
 Laus, Honor, ac Gloria in Sæcula Sæculorum.
Amen.

Miror equidem Viros quosdam propter insignem
 Eruditionem in toto Orbe Notissimos, nec cum *Socinianis* Christianismum abnuentes, supponere aliquos
Socinianos Pertinacissimos, quibus execrandæ *Blasphemia* & *Idololatria* Nota inurenda est, verâ Pietate
 esse præditos. Credo equidem aliquos qui non Ex-
 plicitè Fidem adhibuerint huic Propositioni, Chri-
 stus est Deus Verus, & Æternus, Efficaci aliquâ *Spi-
 ritus Sancti* Inspiratione non caruisse: Sed Istos certè
 non debemus Alios esse quàm *Christomachos* & acer-
 bissimos Dei Inimicos existimare, qui cum *S. Scriptu-
 ras* perlegerint, adeo induratos contra Deitatem
 Christi Veram, & Æternam Animos gerunt, ut
 omnibus Argumentis ad hunc Apicem Veritatis *E-
 vangelicæ* probandum adductis pertinacissimè Refra-
 gentur. Scilicet egregia est hominum istorum Pie-
 tas, qui non alium *Servatori Suo Cultum* præstari ve-
 lint, nisi cum istiusmodi de Illo Opinione conjunctum,
 quæ Nomini Ejus summam facit Injuriam, Gloriam
 Illi Detrahit INFINITAM. *Smalcius* eandem
 cum *Socino* cantat cantilenam. “*Cens. Err. Fol. 10.*
 “Christus dignitate, non naturâ Deus est. *Fol. 13.*
 “Quia Christus propter naturam Divinam Deus esse
 “non potest, restat eum propter Potestatem verè
 “Divinam Verum Deum esse. Hic sole clariùs elu-
 cescit

cescit Istos non ausos esse pernegare quin *S. Litera* apertè testentur Christum esse Verum Deum. An possit esse Deus Verus, qui non sit etiam Æternus, *Judei*, vel *Ethnici* Judicent Lectores. Verè Divina Potestas est INFINITA : Qui habet Eam Potestatem, certè habet Naturam Divinam. Quàm futiles, quàm ineptas Cogitatiunculas nè *Umbram* quidem Argutæ Ratiocinationis præferentes, hoc Genus hominum in lucem emittit inter Disputandum de Re summi apud omnes quotquòt uspiam sint homines Momenti ! Jam iterum *Socinum* audiamus. “*Com-ment. in 1 Epist. Joan. & de Adorat. Christi adversus Christ. Franken.*” “Ipsa Jesu Christi exaltatio, & in dexterâ collocatio, id est, datio supremæ potestatis, & imperii, efficit ut Christus sit reverà Christus, & Verus, solus, ac perpetuus populi Rex, simulq; sit Deus : Sunt autem aliæ etiam causæ, veluti imperium in nos, ac dominatio Divina, unà cum Beneficientiâ summâ, perpetuâq; nostrum omnium curâ conjuncta, quas Religiosæ Adorationis causas [Pater] cum Christo communicavit.

Resp. Humanæ Christi Natura Exaltatio, & Data Ei, seu Communicata Suprema Potestas, quatenus Ea Capax sit ejusdem Potestatis in seipsam accipiendæ, non efficit ut Christus sit Deus. Sunt, inquit, aliæ etiam causæ, veluti Imperium in nos, ac Dominatio Divina, &c. An Imperium in nos, ac Dominatio Divina, &c. distinguantur à Supremâ Potestate, & Imperio in nos suprâ memoratis ? Quid sit hoc, nisi *Verba dare* ? Strepitu Verborum tentat Imponere incauto Lectori, sed reverà eloquitur Nihil. Nulla alia Causa esse potest, cur Religiosa Adoratio, seu *Cultus Divinus Christo* exhiberi debeat, nisi quòd Ipse habeat Eandem cum Deo *Patre Essenti- am* : Nam, ut iterum & sæpiùs diximus, in eo consistit

fistit *Ratio Formalis* Cultus Divini, quòd Agnosci-
mus Eum habere Essentiam INFINITAM (cu-
jus Nullum Externum, vel Internum IDOLUM
fieri queat) quem Honore Divino prosequi Debe-
mus. Jam secum reputent Benevoli Lectores,
quàm sint ingentia Eorum Scelera, quibus pro Ar-
gumentatione est BLASPHEMIA, pro RE-
LIGIONE IDOLOLATRIA!

S E C T.

S E C T. III.

*Probatur quòd SOCINIANI non Agnos-
cant Amorem DEI In JESU CHRIS-
TO erga Homines per Evangelium De-
monstrari Verè esse INFINITUM: Re-
futatur Sententia Francisci Suarez de istius-
modi Charitate, seu Amore, quem Deus à No-
bis requirit per Infinitum suum erga Nos A-
morem.*

FAXIT Deus, ut Dicta hæc Evangelica, ab ipso Christo, atq; Ejus Discipulis prolata Animos nostros torpentes excitent, & per Ignem Amoris Divini omnes nostras exurant *Maculas*.

Joan. 3. 16. " Sic Deus Dilexit Mundum, ut Fili-
um suum Unigenitum dederit, ut omnis qui cre-
dit in eum non pereat, sed habeat Vitam Æter-
nam. *Epist. ad Romanos c. 8. v. 32.* Qui etiam
proprio Filio non pepercit sed pro nobis omnibus
tradidit eum, quomodo non etiam cum illo omnia
nobis donabit? *Χαρίσσει?* 1. *Epist. Joan. 4. 9, 10.* In
hoc patefacta est (*Ἐκείνη*) Charitas Dei in nos,
quòd Filium suum Unigenitum misit Deus in Mun-
dum, ut vivamus per eum. In hoc est Charitas,
non quòd nos Dilexerimus Deum, sed quòd ipse
Dilexerit nos, & miserit Filium suum Propitiati-
onem pro Peccatis nostris.

Ex eo quod Jesus Christus, Filius Dei Unigenitus,
pro nobis omnibus *Traditus*, Unam habeat cum Pa-
tre Essentiam INFINITAM, manifestè sequitur
quòd in *Christi* INCARNATIONE, & in omni-

bus, quæ *Illius Incarnationem* consequuntur, Amor Dei erga Homines Universos Demonstratur esse **INFINITUS**; adeout Contradictionem implicet, ut quisquam Hominum Periret nisi per *Neglectum*, seu *Despicatui habitum Dei Opt. Max.* Amorem seu Benevolentiam in Christo Illi Gratosissimè exhibitam. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit? Cum Illo Omnia.* Nimirum Ille Filius Dei Unigenitus, cum Ipse habeat Unam cum Patre Essentiam **INFINITAM**, Omnia Hominibus Optanda *Eminentè* in Se habet; Atq; Omnes Dolores, qui quocunq; modo Humano Generi contingere Potuissent, in Suâ **PASSIONE** *Eminentè* habuit, præter eos, qui ut caderent in **INNOCENTEM** Contradictionem implicat. Impossibile est omnino ut quispiam Hominum, qui *Velit Recognoscere Quid sit DEUS*, & *Christum* *Εὐαγγελιστὴν* Pro Se Dura Omnia Passum esse Credit, non Amet Deum, qui Ipsum Peccatorem tantopere Amavit. “Nos Diligimus E-
 “um, inquit *S. Joannes*, quoniam Ipse prior Dilexit
 “Nos. Scilicet omnis istiusmodi Perceptio seu Notitia Benevolentix Divinæ Nobis In Christo Gratosissimè exhibitæ, quam exerit *Intellectus* Inclinator à *Voluntate Spiritui Sancto* Non Refragante, Cor Totum Accendit in Amorem erga Deum, ut Objectum Unicum *Absolutè*, seu propter Se Amandum, scilicet in Deum **INFINITE** Amantem, **INFINITE** Amabilem. Istiusmodi Perceptioni Benevolentix Divinæ nulla possunt Obstare *Phantasmata* quæ *Mundus*, *Caro*, vel ipse etiam *Diabolus* possit Suggestere, quin Animum Afficiat Sincero erga Deum Amore, qui scilicet alium omnem Affectum, nisi Sibi *Subordinatum* excludit: Nam (1 *Joan.* 2. 15.)
 “Si quis Diligit Mundum non est Charitas Patris in
 “eo. Qui diligit Rem aliquam Creatam, nisi Propter Creatorem, Qui Est Omnia in Omnibus, iste non Verè Amat, seu Diligit ipsum Creatorem. Qui
 Credit

Credit Deum esse Sui INFINITE Amantem facile Credet Eum esse INFINITE Amabilem, atq; *Omnia Vanitatem esse*, quæ *Caro*, ac *Diabolus* miseris Animulas Amare cogunt. Quàm Nihili sint ea omnia, quæ *Divitia* appellantur, clarissimè *Discernit*, qui ad Evangelicæ Veritatis Cognoscendæ Studium Animum adjungit in Amore Dei, qui *Verè Est OMNIA*. Quàm Turpis, ac Injucunda sit omnis istiusmodi *Voluptas*, cui maxima pars hominum flagrantissimâ Cupiditate inhiat, clarissimè *Discernit*, qui *Vidit*, & *Gustavit* quàm *Suavis* sit DOMINUS, *Pulchritudo*, ac *Charitas INFINITA*. Quàm Nihili sit omnis Potestas Humana Cernit etiam clarissimè, qui *Verè Credit in Deum Patrem OMNIPOTENTEM*. Quàm Nihili sint Honores, atq; omnis Gloria Sæcularis, Armorum Sonitus, atq; *Auræ Populares* Celebritate Ingenii, vel quacunq; aliâ ratione agitatæ, sit illi Manifestum, cui Liquet Seipsum esse in Numero eorum, quos sic alloquitur *Apostolus*. 1 Pet. 1. 5, 6, 7, 8. "Qui in virtute Dei
"custodimini per Fidem in Salutem, paratam reve-
"lari in tempore novissimo. In quo exultatis, mo-
"dicum nunc, si oportet, contristati in variis tenta-
"tionibus: Ut probatio vestræ Fidei multo pretio-
"sior Auro, quod per ignem probatur, inveniatur
"in Laudem, ac Gloriam, & Honorem in revela-
"tione Jesu Christi. Quem cum non videritis Dili-
"gitis: In quem, nunc quoque non videntes, Creden-
"tes autem, exultatis Gaudio ineffabili, & Glorio-
"so. Ad quamcunq; Tentationem se vertit versa-
"tilis admodum *Tentator Infernus*, in quamcunq; *Ne-*
quitiam Spiritualem hominem Verè Christianum in-
ducere conatur, congestas omnium Tentationum
vires facilè dissipabit INFINITATIS Benevo-
lentiae erga Nos Divinæ Cogitatio. Ira Injusta,
Vindictæ Cupiditas, Invidia, Anxietas, & ingens
Dolor propter acerbissima Inimicorum Opprobria

in nos quotidie jactata, vel propter Inopiam, vel aliquid, quo laboramus, Morbum Corporeum, vel Superbia, & Ambitio, seu (ut ingeniosissimi *Seneca* verbis utar) *Insanus Amor Magnitudinis Falsa*, vel quæcunq; alia *Tenebrarum Opera* in Animis nostris fuerint per *Satanam* fabricata, citò Evanescent omnia, *Orta Luce* hujus Veritatis, *Dominum ac Deum Nostrum Jesum Christum* pro Inimicis suis Pauperiem, & Opprobria, Omnimodos Dolores, Mortem deniq; maximâ Infamiâ, ac gravissimo Dedecore oneratam Perpeſsum eſſe. Si quis omnimodæ Impietatis reatu laborantem Conſcientiam ſentiat, atq; inde, *Satanâ* agitante, *Divertat* Animum à Deo, de quo Piget eum Cogitare, eo quòd ſecum reputet Deum Juſtiſſimum eſſe ſibi Peccatorum maximo Inimicum, nullo modo Placabilem, has etiam *Inferni Tenebras*, quas Hoſtis Animaram Implacabilis ſæpius offundit Animis Peccatorum, cùm ſummas atq; ineffabiles Miſerias, & quàm maximè Horrenda Pericula, quibus per Peccata ſe involvunt, ſentire incipiunt, has, inquam, *Inferni Tenebras* certo certius diſſipabit SOL JUSTITIÆ, niſi Recuſet homo iſtiusmodi Tentationibus obnoxius *Servatori* Benigniſſimo Auſcultare, ad ſe Vocanti Omnes, qui fatigati ſunt, & onerati. “Venite, inquit, ad me Omnes, qui fatigati eſtis, & onerati, & ego reſciam vos. Attolite Jugum meum ſuper vos, & diſcite à me, qui a mitis ſum, & humilis corde; & invenietis Requiem animabus veſtris. Jugum enim meum ſua-ve eſt, & onus meum leve. At dixerit fortàs aliquis, Nullus dubito quin Salutem conſequutus fuero, ſi ea omnia ſim facturus, quæ Chriſtus Jubet; ſed (eheu!) inhæreo Peccatis meis, nequeo Improbas relinquere Voluptates, à Domino Noſtro prohibitas Carnis Delicias: Iniqua etiam *Ultionis* Cupiditas, cum ſentio Injuriâ me eſſe affectum, ſæpe obruit Animum meum, & contra Chriſti Præceptum,

quod

quod tamen æquissimum esse judico, præcipitem agit. Hic Nodus facile solvetur ab iis, qui Verè ac Sincerè Crediderint Illum esse Deum Verum, & Æternum, de quo sic loquitur *Apostolus. 2 Cor. 5. 15.* " Pro omnibus Mortuus est, ut qui Vivunt posthac non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis Mortuus est & Resurrexit. Si Verè sit Deus Ille, qui Nos tantopere Amavit, ut Dura omnia pro Nobis in Carne Perpeffus esset, aperte constat Charitatem Ejus erga Nos esse INFINITAM, adeout Quodcunq; secundum *Rectam Rationem* Optare possumus, ut Ille pro nobis Fecisset, vel jam sit Facturus, Certò sit Credendum hoc ipsum Fecisse *Jesum Nostrum*, vel jam esse Facturum. Qualiacunq; quantacunq; fuerint Peccata Tua respectu *Commissionis*, vel *Omissionis*, Venia eorum tibi condonabitur à Deo Per Jesum Christum PROPITIATIONEM pro Peccatis Nostris, si modò Deum Verè, ac Sincerè Amaveris, qui Te prior Amavit. Sed hoc semper Memineris velim hunc hominem Deum non Amare, qui Amat aliquid præter Deum, nisi in Ordine ad Deum ardentius Amandum. Hæc cogita & certè non amplius putaveris Te non Possè, *Christi Spiritu* adjuvante, ea facere, quæ *Christus* Jubet, cum *Charitas sit Completio Legis*. Cum Amor, Charitas, seu Benevolentia erga Homines Divina In Jesu Christo Gloriosissimè exhibita sit nobis *Motivum Primarium* ad Amorem verum ac Sincerum erga Deum, Summam Bonitatem, exercendum: Et cum ex hoc Supposito quòd Christus sit Deus, clarissimè elucescat hæc Veritas, *Salvatoris* Benevolentiam erga Homines *Vindicta Divina* obnoxios esse INFINITAM, Universis Verè Christianis agnoscendum est *Monstra hominum*, F. *Socinum*, atq; omnes qui *Socinianismo* pertinaciter adhærent, summâ Injuria afficere Totum Hominum Genus, eo quòd Notitiam *Salutifera* Veritatis, nempe Dei Salvatoris Benevolentiam erga Homines

Homines Perditioni obnoxios esse *Infinitam*, totis viribus conantur suppressere, ac extinguere. Eò Infantiæ processit *Socinus*, ut Christum non esse Deum Verum, & Æternum probare tentaverit, & tamen Professus sit se Credere istiusmodi Cultum, qui *Patri* Debetur *Omnipotenti*, Christo etiam Deberi; adeo ut Christum Colendo, seu potius *Phantasma* illud, nempe *Idolum* in Cerebro suo depictum, quod Christum esse *Opinatur*, summum committat Peccatum, *Idololatriam*, ut nos supra ostendimus. At (proh Dolor!) inveni etiam quendam *Socinianismo* Inimicum, qui Veritati *Evangelica*, quam Ego proferebam de Ratione istiusmodi *Cultus*, quem Uni Deo præstare Debemus, falsissimam Sententiam opposuit. Ego Assero *Deum Colere* nihil aliud esse quoad *Actum Internum*, quàm Illum Amare, seu Diligere Amore PRINCIPALI, & ABSOLUTO, qui scilicet omnem erga quælibet Objecta Finita, seu Creata Amorem semper habet sibi Subditum, seu Subordinatum. Heu quantum mihi Doluit F. SUAREZ vidisse, Acutissimi Ingenii virum, in tam sædo, ac pudendo Errore versatum, & quasi *Ceno* istiusmodi Opinionum se involventem, quæ obstruunt *Mentis Oculos*, quo minùs illa perspiciat hanc Veræ Religionis Apicem, Qua ratione Deus sit Colendus, seu Qualis sit istiusmodi Cultus, quo Deum Opt. Max. perpetuò prosequi debemus. Hæc sunt verba Doctissimi FRANCISCI SUAREZ Prodigiolissimè *Heterodoxa*. Lib. 2. de Legibus Cap. 11. “Bonum Honestum Propter se Amabile est, & sufficit ad Honestatem Actus, etiamsi de Deo non cogitetur, nec antea ita cogitatum fuerit, ut præterita Dei Dilectio nunc influat aliquo modo in Actum. Item aliud est Diligere aliquid ut Summum Bonum, aliud verò Diligere aliquid ut Bonum Per se Amabile. Primum est Proprium Dei: Secundum autem communicatum est ab ipso Deo
“omni

“omni bono honesto, & ideo sic amando bonum,
“non fit aliquid contra Deum.

“Fidei Præceptum per Actum Credendi impletur
“ante omnem Actum propriæ Dilectionis Dei, &
“similiter Præceptum Spei.

“Nullâ ratione modus operandi ex Charitate est
“de necessitate aliorum Præceptorum contra propri-
“um Præceptum Charitatis, quod non pro semper
“obligat, sed certis temporibus, & occasionibus.

Resp. Contradictionem implicat ut Deus com-
municaret Alicui *Creato*, vel *Dispositioni*, vel *Acti*oni
alicujus Creaturæ πὶ *Bonum esse Per Se Amabile*. Non
Est Per Se Amabile, quod non Est Per Se. Id quod
Est Per Se, non debet ad Alterum Referri in Amore
qui Ipsi exhibetur, & Necesse est ut πὶ *Esse* habeat
Independens, *Simplex*, & *Absolutum*, hoc est, ut *Unus*
sit ille *Deus Verus*, & *Eternus*. Pulchra, Honesta,
& qualiacunq; Bona *Particularia* Dependunt à *Summo*
Bono; atq; hinc liquet, quòd omnis Dilectio illis
debita non sit alia, nisi quæ Dependeat ab Amabili-
tate *Boni Summi*, ac *Simpliciter Infiniti*. *Pulchrum*, seu
Honestum est id ipsum quod *Græcorum* Sapientissimi
intelligebant per hoc vocabulum *Καλόν*. Notissima
est illa *Γνώμη Stoicorum*, “Ὅτι μόνον Ἀγαθόν τὸ Καλόν.
Exultat mihi animus perlegenti præclara illa *P. L. A-*
TONIS Νοῦμα, *In Phædone*. Φαίνεται μοι, εἴ τι ἐστὶν
ἄλλο Καλόν, πλὴν Αὐτὸ τὸ Καλόν, εἴ τι δὲ ἐν ἄλλο Καλόν ἐστὶ,
ἢ διότι μετέχει Εὐκλείους τοῦ Καλλοῦ. Deus Solus Per Se Ama-
bilis Dat iis omnibus Totum *Esse*, quæ aliquà rati-
one Pulchra, & Honesta *Esse* rectè existimantur.

Fidei Præceptum, inquit, per Actum Credendi
impletur, &c.

Resp. Manifestum est non aliam *FIDEM* secun-
dum Christi Præceptum Doctrinæ à Christo Prædi-
catæ esse adhibendam, nisi quæ *Corda Purificat*, *Act.*
Apost. 15. 9. Quæ *Vincit Mundum*, 1 *Joan. 5. 4.*
Quæ per *Charitatem* operatur. *Ep. ad Galat. 5. 6.*
Ergo

Ergo falsissimum est, quod dicit *Suarez*, Fidei Præceptum per Actum Credendi impleri Ante omnem Actum propriæ Dilectionis Dei. Similiter, inquit, *Præceptum Spei*. Hoc etiam falsissimum est: Nam hæc sunt ipsa Christi verba ab ore *Apostoli* sui prolata: 1 *Joan.* 3, 3. "Quisquis habet hanc SPÊM in eo, Purificat se, sicut & Ille Purus est. Quod, inquit, (*Præceptum Charitatis*) non pro semper obligat, sed certis temporibus & occasionibus. Hoc tam falsum est quàm hæc verba à *Spiritu Sancto* proficisci sit verum. 1 *Epist.* ad *Thess.* 3. ΠΑΝΤΟΤΕ ΧΑΡΙΤΙ. Α' ΔΙΑ ΔΕΙΠΤΩΣ ΠΡΟΕΥΧΕΤΕ. Ε' ΠΑΝΤΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙΤΕ. Sed objicitur, inquit *Vir Doctissimus*, 1 *Cor.* 10. Omnia Gloriam Dei facite; & illud ad *Coloss.* 3. "Omne quodcumq; facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri *Jesu Christi*, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. Et illud 1 *Cor.* 16. Omnia vestra in Charitate fiant. Ad testimonia, inquit, *Sacra Scriptura* Respondeo primò continere optimum consilium: Secundò continere posse Præceptum, altero è duobus modis. Unus est ut omnia nostra opera talia sint, ut quantum est ex se, in Gloriam Dei cedant, etiamsi ad hoc non referantur juxta verbum Christi *Matth.* 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & Glorificent Patrem vestrum qui in Calis est, non enim est sensus oportere opera facere eo fine ut videantur ab aliis, qui Glorificent Deum, etsi enim hic finis de se bonus sit, non est tamen necessarius, nec ordinariè consulendus propter periculum: Sensus ergo est talia debere esse opera, ut si videantur ex illis possit resultare Gloria Deo. Alio modo potest hic intelligi Præceptum affirmativum, quod obligat semper, sed non pro semper, nisi in preparatione animi.

Resp. Manifestum est hoc in loco *Matth.* 5. Christum Præcipere, seu Jubere omnes, qui se Ejus esse Discipulos profitentur, ut Studeant Virtutes suas cum aliis Communicare. An possit aliquis hoc agere
fine

sine ullâ Cogitatione de illis, quos, quantum in se est, *Luce suâ*, à *Patre Luminum* acceptâ, Illustrare debet, & à cunctis *Tenebrarum Operibus* abducere? Fateor non esse necessarium ad Legem Christi implendam, ut Semper Actû Cogitemus de Deo ea faciendo, quæ spectant Immediatè ad Homines, nec de Hominibus ea faciendo, quæ spectant ad Deum; sed necessarium est ut quando non Actû Cogitamus de Deo, præterita Cogitatio *Affectiva* de Illo seu Actus Amoris erga Deum præteritus Influat aliquo modo in omnem Actum, qui non sit ipse *Formalis* erga Deum Amoris Actus: Nam omnes nostras Actiones oportet esse vel *Formaliter* vel *Virtualiter* *Dilectionem DEI* OPT. MAX.

14. Non est sensus oportere opera facere eo fine, &c.

Resp. Non necessarium est ut semper Actû Cogitemus eum Finem, sed ut semper vel Actû Cogitemus eum, vel præterita aliqua de illo fine Cogitatio Influat in istam Animi nostri *Dispositionem* secundum quam quicquam coram aliis peragimus, ut Semper ab omnia *Specie Mali* abstineamus: 1 *Thess.* 5. 22. *Bona Opera* *Externæ Sancti* dicuntur facere in *Preparatione Animi*, quando ea non possunt aliter facere: Sed *Christo* eos corroborante nunquam non possunt Deum Propter Se, atq; Homines Propter Deum Amare. Tam certum est Præcepta supra recitata, 1 *Cor.* 10, &c. Obligare semper, & pro semper, quam possibile esse ut aliqua *S. Scriptura* loca ritè Interpretemur in quibus ipsa verba sunt clara, ac expressa, *Naturâ Rei* etiam exigente, ut istiusmodi detur Interpretatio. Faxit Deus, *Pater Misericordiarum*, *Pater Luminum*, ut Ego semper CHARITATE adductus, cujus Necessitatem *Christi Lege* nobis impositam Defendi contra istum *Pontificium*, Veritatem omnem à *Socinianis* oppugnatam strenuè possim Defendere.

S E C T. IV.

Sociniani *Justificationis Notionem Evangelicam*
pervertunt.

JUSTIFICATIO est Actio Dei, quæ ponit
 Hominem in Statu SALUTIS, adeo ut illi ni-
 hil omnino unquam possit Accidere, seu Eve-
 nire, quod POENÆ rationem induat, sed *Omnia* quæ
 quocunq; modo à Deo proveniunt, illi *Co-operentur*
in Bonum. In confesso est apud omnes POENAM
 esse Aliquid quod ille, cui Contingit, Aversatur,
 seu Factum esse Nolle. *Qui non secundum Carnem*
ambulant, sed secundum Spiritum, nihil Absolutè Aver-
 santur, & Factum esse Nollent præter Peccatum:
 atq; istiusmodi Homines soli *Justificantur.* “Nulla,
 “inquit *Apostolus,* nunc est Condemnatio iis, qui
 “sunt in Christo Jesu, qui non secundum Carnem am-
 “bulant, sed secundum Spiritum. *Ep. ad Rom. 8.*
 “1. “Qui facit Justitiam, inquit *S. Joannis,* Justus
 “est. Qui facit Peccatum ex Diabolo est. Certè non
 est Justificatus, qui ex Diabolo est.

Ut hæc Veritas clarius elucescat, quòd nihil POE-
 NÆ rationem habeat, quod quocunq; modo à Deo
 proveniat in Hominem *Justificatum,* utpote qui Du-
 cem sequitur *Spiritum Sanctum,* hic mihi repetenda
 videntur, quæ Ipse quondam Disservi in hæc Christi
 verba, *Matth. 19. 17.* “Nullus est Bonus, nisi U-
 “nus Deus. Ad altissimam hanc Veritatem attol-
 “lenti mihi Animum, nullum occurrit Dubium
 “præter hoc ipsum, Quo sensu Bonæ dicantur va-
 “riæ istæ Calamitates, quæ Hominibus in Terris
 “degentibus contingunt, cujusmodi sunt Morbi,
 “Vulnera,

"Vulnera, acerbissima Opprobria, extrema Pauper-
 "tas, nempe rerum ad Vitam sustentandam necessa-
 "riarum Inopia, & quæcunq; appellantur *Mala*
 "*Physica*? Ut hunc nodum explicemus, probandum
 "est, Nullum Malum Absolutum præter Peccatum
 "posse unquam ad Hominem pertingere, ad Homi-
 "nem, inquam, Gratia, ac Salutis Capacem: Qui
 "verò omnino non possunt non in Æternum sepa-
 "rari à Deo, *Bonitate Infinita*, his nullum est *Bonum*,
 "sive *Actu*, sive in *Potentia*. Probo autem Hominem
 "quempiam ad Deum conversum, vel *Conversionis* ca-
 "pacem, nullum *Malum Absolutum*, &c. Nil præ-
 "ter Peccatum, quod Homini per se nequit cedere
 "in Bonum, potest unquam ad Hominem pertin-
 "gere:

"Omne Malum Absolutum est quod per se nequit
 "cedere in Bonum, Ergo

"Nullum Malum Absolutum potest unquam ad
 "Hominem Pertingere. Major hinc constat, quòd
 "omnia præter Peccatum, quæ ad Hominem per-
 "tingunt, sunt *Voluntatis Divina* Effecta, ideoq; ne-
 "quaquam non esse Homini *Bona*, seu ejus *Volunta-*
 "*ti Conformia*, si ipse *Convertatur ad Deum*. Eatenus
 "tantum *Malorum* rationem Calamitates induunt,
 "quatenus sunt ii, quibus inferuntur, à Deo Separa-
 "ti. Morbi, Dedecus, Paupertas, &c. iis sunt *Præ-*
 "*mia Peccati*, qui *Serviunt Peccato*: Qui verò in
 "Libertatem eluctantur, his sanè Auxilia fiunt, ac
 "gratissima Adjumenta. Carne depressa assurgit
 "*Spiritus*. Morbus Corporeus fit Animæ Medi-
 "cina. Sævissimis Hominum Maledicorum Oppro-
 "briis lacerati gaudemus Conformes fieri Domino,
 "ac Deo nostro, Christo in Æternum Benedicto.
 "Rerum Externarum Inopia nos arctius astringit
 "Deo, In Quo sunt OMNIA; adeout cum *Aposto-*
 "lo placidè, ac lætanter gravissimam feramus Pau-

“periem, tanquam nihil habentes, & omnia possi-
 “dentes, 2 Cor. 6. 10.

“Quum Morbus Membra dissecat

“Animus viget Robustior, ut Cecinit *Prudentius*.

“De Medicâ Calamitatum virtute sic loquitur
 “venerabilis ille *Salvianus* de Gubernatione Dei *Lib.*
 “6. Nunc asperis rebus Deus castigat suos pro dis-
 “ciplinâ, nunc tranquillis fovet pro indulgentiâ.
 “Sicut enim optimi, & peritissimi Medici dissimili-
 “bus Morbis Curas dispares præstant, atq; aliis per
 “dulcia Medicamina, aliis per amara succurrunt; &
 “quosdam curant cauteriorum adustione, quosdam
 “malagmatum placabilitate; aliis adhibent duram
 “ferri sectionem, aliis blandam infundunt Olei leni-
 “tatem, & tamen diversissimis licet curis eadem Sa-
 “lus quæritur: Ita etiam Deus noster, si quando nos
 “plagis austerioribus coercet, quasi cauteriis, &
 “sectionibus curat; quando autem rebus prosperis
 “refovet, quasi Oleo, ac malagmatibus consolatur,
 “per diversam enim operam ad unam nos vult perdu-
 “cere Sanitatem. Hæc sunt etiam Ipsius verba:
 “Caro, inquit Apostolus, concupiscit adversus Spi-
 “ritum, Spiritus adversus Carnem, hæc enim invi-
 “cem sibi adversantur, ut non quæ vultis illa facia-
 “tis. Ergo si repugnante Corpore quæ volumus fa-
 “cere, non possumus, infirmandum Corpore est,
 “ut optata faciamus. Et verum est: Imbecillitas
 “enim Carnis Mentis vigorem exacuit, & affectis
 “artubus vires Corporum in virtutes transferuntur
 “Animorum, ut mihi genus quoddam, Sanitatis esse
 “videatur, hominem interdum non esse Sanum:
 “Nulla enim admodum tum Spiritui cum Corpore,
 “id est, nulla Divinæ Indoli cum Terreno hoste
 “luctatio est: Non turpibus flammis medullæ æstu-
 “ant, non malefanam mentem latentia incensiva
 “succendunt,

“succendunt, non vagi sensus per varia oblectamen-
 “ta lasciviunt, sed sola exultat Anima læta Corpore
 “affecto, quasi Adversario subjugato. Hæc *Salvi-*
 “*anus.*

“Animo Bono quàm Bona sint Convitia & Oppro-
 “bria his verbis ostendit *Gregorius* ille Magnus, *Moral.*
 Lib. 10. C. 15. “Nonnunquam verò recto operi
 “Animus constanter innititur, & tamen humanis
 “irrisionibus urgetur. Miranda agit, & opprobria
 “recipit, & qui exire foras per laudes potuit, re-
 “pulsus contumeliis ad seipsum redit; & eo seipsum
 “intus robustius in Deo solidat, quo foris non inve-
 “nit, in quo requiescat. Tota enim Spes in Aucto-
 “rem figitur, & inter irrisionum Convitia solus in-
 “terior Testis imploratur; atq; afflicti Animus sit
 “Deo tanto proximus, quanto & à gratiâ humani
 “favoris alienus in precem protinus funditur; &
 “pressus exterius ad penetranda quæ intus sunt
 “mundius liquatur. Ut Caro mollibus (inquit C.
 “13) sic Anima duris nutritur: Illam blanda refo-
 “vent, hanc aspera exercent; illa delectationibus
 “pascitur, hæc amaritudinibus vegetatur.

“Sic Diligentibus Deum omnia co-operantur in
 “Bonum, *Rom.* 8. 28. Sic id quod in præsentī est
 “momentaneum & leve tribulationis nostræ supra
 “modum in sublimitate æternum Gloriæ pondus o-
 “peratur nobis 2 *Cor.* 4. 14. Malis autem & Curvis
 “in Terris Animis Res Arduæ pro Malis habentur,
 “nempe Mala Voluntati minimè Conveniunt,
 “quippe quæ ipsa Sibi Repugnat. Ab ipso Summo
 “Bono se Avertit, dum passim quæritat Bonum. Sic
 “Animus Malus Deo Adversus Rebus imprimit,
 “quod inde Patitur Malum. Qui verò Sapientissimo
 “Calamitatum Auctori Omnium Rerum Creatori,
 “Servatori, Gubernatori Subditum Animum gerit,
 “supra Appetitum Sensitivum elevatus Gaudij Mate-
 “riam

“ riam sub ipsâ invenit *Tristitiâ*, nec quod *Anima*
 “ ipsius Molestum sentit, *Malum* agnoscit *Animus*.

Si quis dixerit Christum Voluisse Pati *Pœnam* omnem quam Passus est : Ideoq; non omnem *Pœnam* id esse, quod ille, cui infertur, Aversatur, & Factum esse Nollet : Hoc dabo Responsum ; Summos Corporis, atq; Animæ Dolores, quos Passus est *Θαύματα* POENÆ rationem non habuisse, quia Ille *Voluntatem* Suam Humanam per *Unionem* cum INFINITA, seu DIVINA Suâ *Voluntate* usq; adeo *Extendebat*, ut Omnia præter Peccatum Objecta, licet *Appetitui Sensitivo* maximè Adversa illâ ipsâ *Voluntate* Humanâ *Complexus* esset. Nemo Hominum hoc facere Potest nisi Vi, & Efficaciâ *Unionis* suæ cum CHRISTO. Hic solus dicere potest *χαίρω ἐν τοῖς Πάθημασι* *μυ*, qui Potest etiam dicere *Πάντα Ἰγώ Εἶναι Ἐν ὧν Εὐδυναμύει με Χριστῷ*. Christus *Voluntariè* Passus est, hoc est Tulit, Toleravit Omnimodos Dolores Præter eos, qui ut caderent in INNOCENTEM, Contradictionem implicat. *Noxa*, seu *Peccatum* est Unicum *Absolutè*, seu Omnino INTOLERANDUM. Scilicet nihil aliud est *Peccatum* quàm ipsâ *Spiritus* Vexatio, ac Distortio, ipsius *Corruptio* *Voluntatis* : Nam Omnis *Volitio*, *Κυρίως* sic dicta, est *Summi Boni* Appetitio, & Omne *Peccatum* est *Aversio* à Deo, qui Est *Summum Bonum*. Hanc ob rationem *Peccata* appellantur *Opera Tenebrarum*, quòd ab hujusmodi *Animo* proveniunt, qui seipsum *Cacum* efficit, dum *Patrem Luminum* Aversatur, atq; Odit Illum, qui solus est *Propter Se Amabilis*. *Lux illa Vera* INCARNATA Remedium est nobis Omnium Malorum : Omnem Hominem qui *Credit in Ipsam*, Reducit à *Potestate Tenebrarum*, PASSIONIS suæ in Terris, GLORIÆ in Cælis facit *Participem*.

Jam dispiciamus quid Sentiat F. Socinus de Justificatione. In Tractatu cui Titulus est, “ Justificationis
 “ nostræ

“nostræ per Christum Synopsis Prima, hæc ver-
 “ba habet. Deus pro summâ, & solâ suâ Bo-
 “nitate olim decrevit omnibus respicientibus,
 “& in posterum omnibus mundanis cupiditatibus
 “valere Jussis, sobriè, justè, ac piè in præsentì
 “sæculo viventibus omnia peccata condonare, &c.
 “Propterea Jesum Christum Unigenitum Filium
 “suum, natum è muliere in mundum misit, nimirum
 “ut hanc ipsius Voluntatem mundo patefaceret.
 “Hinc factum est ut Christus Jesus non modo tantam
 “Dei bonitatem nobis annunciaverit, ac mirandis
 “infinitis operibus nunquam antea visis nec auditis,
 “confirmaverit, verum etiam ejus annunciandæ
 “OCCASIONE mortem Crucis, ipso Deo man-
 “dante, subierit.

Resp. Eo Fine Jesum Christum Venisse in Mundum
 ut per Mortem Salvum faceret Populum suum à Pecca-
 tis eorum. 2 Cor. 5. 15. “Pro omnibus Mortuus est
 “[Christus] ut qui Vivunt posthac non sibi Vivant,
 “sed ei, qui pro ipsis Mortuus est, & Resurrexit.
 “Gal. 2. 20. Unâ cum Christo Crucifixus sum. 5.
 “24. Qui sunt Christi Carnem Crucifixerunt cum
 “vitiis, & concupiscentiis. *Epist. ad Hebræos* C. 2.
 V. 14, 15. “Quia Pueri Communicaverunt Carni,
 “& Sanguini, & Ipse similiter Particeps factus est
 “eorundum, ut per Mortem destrueret eum, qui
 “habebat Mortis imperium, id est, Diabolum:
 “Et liberaret eos, qui timore Mortis per totam vi-
 “tam obnoxii erant Servituti. 1 Pet. 1. 18, 19. “Sci-
 “entes, quòd non corruptibilibus, auro, vel argento,
 “Redempti estis ex vanâ illâ conversatione, à Patri-
 “bus traditâ; sed pretioso Sanguine, utpote Agni
 “immaculati, & incontaminati Christi. 1 Joan. 3. 8.
 Εἰς τὸτο Ἐφαιρασθῆναι ὁ Χρὶς τῶ Θεοῦ ἵνα Ἀποθῇ τὰ Ἐργα τῶ Δια-
 βόλου. *Apoc.* 1. 5. “Qui Dilexit nos, & Lavit nos à
 “Peccatis nostris in Sanguine suo. Ex hisce *Scriptura*
 locis sole clarius elucescit Vim quandam invincibi-
 lem

Iem ac summam Efficaciam esse *In Morte Christi*, dum verè ac sincerè Credimus Eum pro Nobis esse Mortuum, ad Extinguenda omnia *Concupiscentiarum*, seu Cupidinum Amori Divino Repugnantium Incendia, & ad Charitatem erga Deum, atq; Homines Æternam Cordibus nostris infundendam. Scilicet (ut iterum, & sæpiùs dixi) Deus Opt. Max. qui Dicit MEA est ULTIO, *In Morte Christi*, qui habet Eandem cum *Patre* Essentiam INFINITAM Tantum in Omnia Omnium Hominum Peccata Odium Ostendit, quantum Ostendi potuisset, si Omnes Peccatores in Æternum Periissent. Hinc oritur clarissima Noticia hujus *Salutiferae* Veritatis, Omne Peccatum esse *Malum Absolutum*, id scilicet quod nullâ ratione possit Bonum fieri; ideoq; per Saxa, per Ignes, per omnia Dura, ac horrenda, per tristissimam Pauperiem, per omnia omnium hominum Convitia, & Opprobria, per ipsam Mortem esse Fugiendum. In Morte Christi Deum Ostendisse Amorem erga Homines *Infinitem* nos supra tentavimus extra omnem Controversiam ponere, & certè positum est apud omnes qui Credunt Christum esse Deum illum Verum & Æternum. Deus pro summâ & solâ suâ Bonitate per Christum *Θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ* exhibitâ Decrevit Dare Omnibus *Resipiscentiam*, & *Vitam Æternam*, nisi Respuerint Oblatum *Spiritus Sancti* Auxilium, quo suas Voluntates *Voluntati Divinæ* præstent Conformes, ac perpetuò Clament *Spiritu Adoptionis* agitati PATER Noster, qui es in Cælis Fiat Voluntas Tua. Hanc Dei Bonitatem, seu Benevolentiam Per Christum Hominibus Gratióssimè exhibitam ipse Christus, & Sancti ejus Apostoli Mundo Annunciabant.

Thesis de Justificatione. "Deus (inquit Soci-
 "nus) cum Filium suum Morti propter nos tradidit
 "non id curavit, ut hac ratione Justitiæ, quâ Pec-
 "catores Punit, ulla ex parte satisfaceret, sed ut nos
 "ad

“ad se adduceret, & gratis à Peccatorum nostrorum
 “Pœnis, ipsiq; adeo Peccatis liberaret.

Resp. Manifestum est Deum in eo quòd Filium suum Morti propter Nos tradidit tam *Justitiæ Ultrici*, seu *Vindici*, quàm *Misericordiæ* suæ Satisfecisse, Ultramq; Ostendens esse *Infinitam*, ut hâc ratione *Nos ad Se Adduceret*, nempe per Efficacissimam Sui in Omnia Peccata Odii, & in Unumquemq; Peccatorem *Misericordiæ*, ac *Benevolentiae* Demonstrationem.

In Dialogo de Justificatione, quem recitat SOCI-
 NUS, hæc verba occurrunt : “Quid est Credere in
 “Nomen Ejus? Eum accipere, ejus dictis Fidem ha-
 “bere, ei confidere, ei deniq; obtemperare.

Concedimus quòd hisce verbis sana Sententia expri-
 mi possit : Sed Nos asserimus contra *Socinianos* nemi-
 nem Christo obtemperare, nisi qui Fidem habet Testi-
 monio, quod Ejus *Apostolus* his vocibus de Illo dedit ;
 “Erat Lux illa Vera, quæ Illuminat omnem Homi-
 “nem venientem in Mundum. Credere in CHRIS-
 TUM est Credere in LUCEM, LUCI in No-
 bis *Splendenti* Confidere, ut Sensum verum ac genuinum
 nobis ostendat Sermonum suorum, nempe quos Ipse,
 qui est *Lux illa Vera*, Ore suo proferebat, & quos pro-
 ferebant Antiqui *Prophetae*, atq; Ipsius Christi *Apostoli*,
 quos scilicet in *Scriptis* Providentia Divina nobis re-
 servavit ; ut Bonitatem Divinam etiam ostendat in
 cunctis Dei Operibus effulgentem, ut *Luce* adjuvante
 à cunctis *Tenebrarum Operibus* nos abstineamus, atq;
 omnia quæ facimus, faciamus ut in *Clarâ Luce*, ut
 in Conspectu DEI. Hæc sunt ipsa Christi verba.
 “Adhuc parvo tempore Lux vobiscum est : Am-
 “bulate dum Lucem habetis, nè vos Tenebræ de-
 “prehendant, nam qui ambulat in Tenebris, nescit
 “quò vadat. Dum Lucem habetis Credite in Lu-
 “cem, ut Filii Lucis fiatis. *Joan.* 12. 35, 36.

In istam Dialogi particulam, *Quod si Iustificati, ubi eorum Iustitia, ubi Sanctitas*, hæc Nota est Socini.

“Hic tacite continetur ea sententia, quam nos supra
“ab initio attigimus, non obscurè refutavimus Iusti-
“ficationem videlicet à Justo faciendo dici, & à
“Iustitiâ, ac Sanctitate, quâ quis sit præditus:
“Cum tamen certissimum sit Iustificationem in Sacris
“Literis nihil aliud significare, quàm Justum pro-
“nunciare, sive ut Justum tractare.

Resp. Manifesta est Contradictio in istiusmodi ver-
bis: Deum Tractare aliquem ut Justum, qui *non sit*
Iustitiâ, ac Sanctitate præditus. Nam Tractare ali-
quem *ut Justum* est ab Omni POENA Illum Absol-
vere: Sed quilibet Actus *Voluntatis* Prave ac Injuste
Dispositæ nihil aliud esse possit secundum Sanctam
Creatoris Voluntatem, quàm POENA, ac Vexatio
Spiritus. *Esa. 57. 20, 21.* “Improbi erunt ut Mare
“propulsum, nam quiescere non potest, & aquæ
“ejus expellunt cœnum, & lutum. Nulla est Pax,
“inquit Deus meus, Improbis. Iustificati igitur
“ex Fide, inquit Apostolus, Pacem habemus erga
“Deum per Dominum Nostrium Jesum Christum.
Nemo certè *Iustificatur*, nisi quatenus sit *Iustitiâ, ac*
Sanctitate præditus, seu quatenus sit In CHRISTO,
non secundum Carnem Ambulans, sed secundum Spiritum.
Hinc liquidò constat quòd *Fides*, ex quâ *Iustificamur*,
non sit alia, nisi illa, quæ per *Charitatem operatur*.
Diligentibus Deum omnia co-operantur in Bonum: Ni-
mirum cum RECTA sit eorum *Voluntas*, *Placet*
illis, quicquid DEO *Placet*.

“*Not. Soc. [Spiritus autem Sanctus]* Non est Spiritus
“Sanctus, qui necessario requiritur ad vim & effica-
“ciam verbo Dei conciliandam, quippiam diversum
“ab ipso verbo: Imò verbum ipsum rectè annunciatum
“est virtus divina ad salutem. Evangelium enim
“Christi, ut ait Paulus, Dei virtus est ad salutem om-
“ni credenti.

Resp.

Resp. Evangelium Christi, quod Dei virtus est ad Salutem omni Credenti, omni scilicet qui verè ac sincerè Christo Confidit, ut ipsum Salvum faciat à Peccatis suis, est Ipse Christus Prædicatus, seu Annunciatus operans in Cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui certè necessariò requiritur ad vim & efficaciam Verbo Dei, seu potiùs Verbis per Divinam Inspirationem Pronunciatis, aut Scriptis conciliandam. Diligentissimè observet Lector Pius, & Eruditus Distinctionem, quam ipse Spiritus Sanctus ponit inter ὁ Λόγος τῆς Θεῆς, & τῆς Λόγος τῆς Θεῆς. Verbum Dei Scriptum, quod vocant, potiùs appelletur Verba, quàm Verbum Dei, nè Vocibus in Memoriam nostram jactatis id ipsum tribuamus, quod VIVO, & EFFICACI VERBO (Ep. ad Hebr. 4. 12.) in Cordibus nostris Operanti tribuere debemus.

Apoc. 19. Spiritus Sanctus S. Scripturas Appellat, τῆς Λόγος τῆς Θεῆς hoc Nomen ὁ Λόγος τῆς Θεῆς CHRISTO tribuitur. v. 9. καὶ λέγει μοι. ΓΡΑΨΟΝ. Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τῆς γάμου τῆς ἀρνίως κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι, οὗτοι οἱ λόγοι Ἀληθινοὶ εἰσι τῆς Θεῆς. v. 13. καὶ περὶ βεβλημένων ἱματίων ἐμβαμμένον Αἴματι. καὶ καλεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὁ Λόγος τῆς Θεῆς. "Quod si nemo, inquit "Socinus, mundatus sit à Peccatis suis, qui Peccare non "desistat, id non ex vi ipsius loquutionis mundari à "Peccatis, neq; ex ipsa rei natura proficiscitur, sed "ex eo, quòd Deus nemini Peccata condonare statuit, qui Peccare pergat.

Resp. Ex ipsa rei naturâ proficiscitur quòd Nemo fit mundatus à Peccatis, seu Justificatus, qui Peccare non desistit, hoc est, qui non desistit Veritatem in Injustitiâ detinere: Veritatem in Injustitia detinet, qui ipsâ Conscientiâ Refragante, vel per longam consuetudinem vim Concupiscentiæ Victricis patiendi Cauteriatâ, id facit quod Lex Divina Prohibet, vel non facit, quod Lex Divina Jubet.

“ Non Dei imitationem in hac vitâ, inquit, sed
 “ beatam tantum immortalitatem naturæ Divinæ
 “ nomine intelligere eum censeo. 2 Pet. 1. 4. Maxi-
 “ ma, & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc
 “ efficiamini Divinæ Consortes Naturæ, fugientes
 “ eam quæ in Mundo est per concupiscentiam Cor-
 “ ruptionem.

Nemini certè *Prajudicii* non occæcato non cla-
 rissimè apparet Pervicacissimum *Hæreticum* id quod
 iniquissimum est censere. Ἀποσυνδόντες τῆς ἐν Κόσμῳ ἐν
 Ἐπιθυμίᾳ Φθορᾶς. Nonne in hac Vitâ Christum Imi-
 tando *Justificati eam*, quæ in Mundo est, per Con-
 cupiscentiam Corruptionem Fugiant in eo, quod
 facti sint *Divina Consortes Natura*?

“ *Thesis* 2. de causâ, & fundamento in ipso ho-
 “ mine ejus Fidei in Deum, qua hominem Justificari
 “ Sacræ Literæ testantur.

“ Perfacile fit, ut homo, quod ipsemet rectum
 “ esse statuit, si id fecerit, sibi obfuturum esse opi-
 “ netur, & contra profuturum id, quod pravum
 “ esse ipsemet judicat. Neq; enim homini naturali-
 “ ter apparet, recta quæ sunt, eadem sibi bona esse,
 “ quæ verò prava, mala: Idq; sapientissimo Dei con-
 “ filio, ut nimirum virtuti, & vitio in homine pos-
 “ sit esse locus.

Resp. Cum apertè constet *Socium* intelligere per
 τὸ Naturaliter τὸ per aliquam *Notitiam Omnium Homi-
 num Communem*, scilicet quam nemo non *Actu* habeat,
 nisi cui Libeat *Aliò Convertere Mentem*, dicimus
 falsissimam esse hanc Ejus Assertionem. *Ratio Virtu-
 tis* in eo consistit, quòd quispiam *Voluerit*, *Vitii* in eo,
 quòd quispiam *Noluerit* Animadvertere τὸ Γνωσκὼν τὴν
 Θεὸν & αἰσθὼν Ἐν Αὐτῷ, Unde emanat Notitia Boni, &
 Æqui, Mali, & Pravi. Per Notitiam istam *Natu-
 ralem*, seu in Unaquaq; Animâ Rationali insitam *M.
 T. Cicero*, atq; alii *Ethnicorum* adducti sunt ad istius-
 modi Sententiam quam hisce verbis Vir Ille Celeber-
 rimus

rimus explicabat *De Off. Lib. 2.* “Hoc de quo nunc
 “agimus id ipsum est quod Utile appellatur. In quo
 “verbo lapsa consuetudo deflexit de viâ, sensimq; eò
 “deducta est, ut Honestatem ab Utilitate secerneret,
 “& constitueret Honestum esse aliquid, quod Utile
 “non esset, & Utile quod non Honestum: Qua nulla
 “Pernicies major hominum vitæ potuit afferri,
 Quod quispiam Opinetur id sibi Obfuturum esse,
 si fecerit, quod ipsemet Rectum esse statuit, & contra
 Profuturum, quod Prævum esse ipsemet judicat, non
 alia causa esse potest, quàm *Affectata Ignorantia*,
 seu *Prævitas Voluntatis* Intellectum Avertentis à
 Deo. De quâ Animi Perversitate paucis verbis
 argutè admodum in *Apologetico* sic loquitur *Tertullianus*,
 “Hæc est Summa Delicti Nolentium Recognos-
 “cere Quem Ignorare non possunt. *Ignorare*, hoc
 est, Infitam in Naturâ Humanâ Dei Notitiam peni-
 tus extirpare non possunt.

Jam a liqua *Smalcii* verba ad Examen revocemus,
 ut qualis sit *Justificationis Notio* Verè Evangelica,
 quam *Sociniani* abjicere conantur, clariùs appa-
 reat.

Smalc. Refut. Lib. de Satisfactione Cap. 10. “Di-
 “cimus Fidem in Christum non semper requiri ad
 “Justificationem, sed Fidem Simpliciter, ut testa-
 “tur caput 11 ad *Hebræos*, in quo etiam additur,
 “ad Fidem constituendam requiri, credere quod
 “Deus sit, & quòd sit remunerator illorum, qui ip-
 “sum quærent: De Fide verò in Christum nulla vel
 “minima fit mentio. *Smalc. Refut. Nov. Monst.*
Arian. Ad locum Pauli Galat. 2. 16. “Nimis est
 “manifestum eum loqui de tempore Novi Testa-
 “menti cum Autor ille Divinus ad *Hebræos* 11 dis-
 “ferens de eo, Fidem solam commemorat, quæ ho-
 “mines Deo acceptos reddidit, usq; ad tempora
 “Christi, sed tamen eam Fidem, quæ nedum in
 “Christum collocata esset, sed quæ nec ad eum ullo
 “modo

“ modo spectabat: & Cap. 1. & 4. ad *Rom.* Fidei
 “ quidem fit mentio, sed non Fidei in Christum.

Resp. S. Paulus in Epist. ad Romanos Cap. 1. aperte loquitur de illâ Fide quam hic ipse *Apostolus*, & pluri-
 mi *Romanorum* Prædicato Christi Evangelio adhibebant: Utrum hæc Fides non fuerit *Fides in Christum*, cuilibet æquo Lectori, vel *Judæo*, vel *Ethnico* Judicandum relinquimus. Cap. 4. Loquitur de Fide *Abrahami*, cui, & Semini Ejus *Diffæ sunt Promissiones Dei*, quibus ab *Abrahamo* Fides adhibita *Imputata ei ad Justitiam.* v. 3. “ Quid enim Scriptura dicit?
 “ Credidit Abraham Deo, & imputatum est ei ad
 “ Justitiam. Manifestum est hanc Fidem ad Chri-
 “ stum spectare: In quo Uno omnes *Promissiones Dei*
 “ (*Theodori Beza* verbis utor) proponuntur exhiben-
 “ dæ, ac præstandæ, constante, ac invariata ratione. Hoc ipsum aperte Testatur *Apostolus* 2 *Cor.* 1. 20.
 “ Quotquot sunt *Promissiones Dei*, in Ipso sunt Eti-
 “ am & in Ipso sunt Amen. *Vir Apostolicus S. Ambrosius* Sanctè admodum, & aperte loquitur de Fide *Abrahami*. Lib. 1. de *Abraham* Cap. 3. “ Credidit A-
 “ braham Deo. Quid credidit? Christum sibi per
 “ susceptionem Corporis Hæredem futurum. Ut
 “ scias, quia hoc credidit, Dominus ait, Abraham
 “ Diem meum vidit, & Gavissus est. Ideo reputa-
 “ tum est illi ad Justitiam, quia rationem non quæ-
 “ sivit, sed promptissimâ Fide credidit. Hunc vi-
 “ dit Abraham in isto Sacrificio, Hujus Passionem
 “ aspexit. Et ideo ipse Dominus ait de eo, Abra-
 “ ham Diem meum Vidit, & Gavissus est.

“ Sed de Fide in Christum, inquit *Smalcius*, nulla
 “ vel minima fit mentio in Capite 11 ad *Hebræos*.

Nullus dubito quin hoc etiam evidentissimè demon-
 straverimus, nempe Fidem, quam variis modis de-
 scribit Auctor Epistolæ ad *Hebræos* ad Christum
 spectare. Ἔστι ὁ Πίστις Ἐλπίζομένων Ὑποσέως, Περὶ πραγμάτων
 Ἐλεγγος ὁ Βλαπμένων. “ Est autem Fides Substantia
 “ eorum,

“eorum, quæ Sperantur, Argumentum non Ap-
 “parentium, seu Demonstratio eorum, quæ non
 “Cernuntur. Substantia eorum, quæ Sperantur,
 id est, Illud, per quod Extant quodam modo, adeo ut
 jam nunc iis Verè Perfruamur, quæ Speramus esse Fu-
 tura, scilicet per Potentiam Dei Infinitam producenda.
 Vir ille admirabili Ingenio præditus M. T. Cicero in
 Epistolâ quadam hæc verba profert *Cedro digna*.
 “Nec minus Nostra sunt, quæ Animo complecti-
 “mur, quàm quæ Oculis intuemur. Idem innuit
Parmenides in isto Carmine, *Λεῶντι δ' ὅπως Ἀπὸντα Νόη
 Παρόντα Γεβήσας*. Per istiusmodi Fidem quam *Vir Di-*
vinus descripsit in hac Epistolâ Animus Fidelis Ad-
 hæret DEO Vero, & Æterno, Cui Omnia apud
 Homines Futura Verè sunt Præsentia, utpote quæ
 semper *Comprehendit Intellectus INFINITUS*. Di-
 cta illa *Marfilii Ficini* in Comment. in *Plot.* Lib. 2.
Ennead. 3. Cap. 20. hoc in loco recitare me pluri-
 mum juvat. “Profectò Æternæ Mentis individuus
 “ille, stabilisq; omnino, totusq; simul Intuitus Uni-
 “versam rerum distantiam vel localem vel etiam
 “temporalem icu quodam indivisibili, præsentarioq;
 “complectitur, ut quæ inter se distantia sunt, illi
 “penitus proxima sint, atq; Præsentia. Licet Pau-
 ci eorum, qui Fide Christianâ præditi sunt, hæc ver-
 ba nostra, & *M. Ficini Theoreticè* (ut ita dicam) In-
 telligant, Nullus eorum non Percipit, seu *Practico*
 tenet Intellectu ipsam Veritatem, quam hac loquen-
 di ratione explicare velim. Notandum est Adæqua-
 ta SPEI de quâ loquitur *Vir Sanctus*, Objecta esse
Promissiones Dei, atq; hæ *Promissiones* (ut Phrasi utar
Apostolicâ) *In Christo sunt Etiam, & In Christo Amen* :
 Cum itaq; tam apertè constet SPEM Totam Chri-
 stianorum ad Christum spectare, Manifestum est quod
 ad Christum etiam spectet illa *FIDES*, quam *Spi-*
ritus Sanctus in hac Epistolâ vocat *Ἐλπίζομένων Ὑπόστασις*.

“ Additur,

“ Additur, inquit *Smalcius*, ad Fidem constituen-
 “ dam requiri, credere quod Deus sit, & quod sit re-
 “ munerator illorum, qui ipsum quærunt Ep. ad
 “ *Hebraeos* Cap. 11. V. 6.

Hæc verba Disquisitionem studiosissimam requi-
 runt. “ Fieri non potest ut sine Fide quisquam ei
 “ placeat : Nam qui accedit ad Deum, hunc credere
 “ oportet esse Deum, & præmia largiri iis, qui ip-
 “ sum requirunt (seu quod Inquirentibus se remune-
 “ rator sit) *Τοῖς Ἐκζητούντων Αὐτὸν Μισθὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται*. Quid
 sit Deum Inquirere, quem jam Credunt Esse?
 Nihil aliud est quàm in hoc studia sua omnia im-
 pendere, ut per *Vestigia quadam Deitatis* jam Ani-
 mis suis Impressa plenior, ac *Magis Efficacem* Ip-
 sius Cognitionem Assequantur. Hoc ipsum τὸ per
 eam quam nunc habent *Mensuram Notitiæ* de Omni-
 potente Rerum omnium Creatore ad *Amplior*em,
 & *Magis Efficacem* Ipsius Perceptionem Tendere,
 hoc ipsum, inquam, nihil aliud est quàm *Credere in*
LUCEM, *Credere in LUCEM* est *Credere in*
CHRISTUM, cum *Christus sit Lux illa Vera, quæ*
illuminat omnem hominem venientem in mundum. No-
 tandum est quod in his vocibus, per eam, quam nunc
 habent, *Mensuram Notitiæ*, seu *Cognitionis*, hunc sen-
 sum implicamus, quod illi qui *Tendunt*, &c. *Lucem*
illam Veram, ut omnis *Cognitionis*, seu *Luminis In-*
tellektualis Principium, Sequantur *Ducem*. Hoc non
 est *Commentum* nostrum, quicquid id nonnullis esse
 videatur, sed ipsissima *Veritas*, quæ certè *MAG-*
NA est, & Prævalebit. Jam nostra procedet Ora-
 tio ad hanc *Thesin* Probandam. *SOCINIANI*
Negant esse in Unaquaq; Animâ Rationali Lucem il-
lam Veram, quam *S. Propheta*, Ipse *Christus*, & *S.*
Ejus Apostoli apertè Testantur Unicum esse *SAN-*
CTE Agendi Principium.

S E C T. V.

*SOCINIANI Negant CHRISTUM
esse Lucem illam Veram, &c. Recitantur varia
Ethnicorum Noemata, quæ clarissimè ostendunt
Animos ipsorum Luce illa Verâ fuisse aliqua-
tenus Illuminatos.*

Sociniani in eo quòd Negant Christum esse Deum
Verum, & Æternum, Negant Eum esse Lu-
cem illam Veram, quæ (ut Testatur Evange-
lista) illuminat omnem hominem venientem in mundum.
Joan. I. 9. Ἦν τὸ Φῶς τὸ Ἀληθινὸν ὃ Φωτίζει πάντα Ἀνθρώπον
ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον. Hæc verba sic Explicat San-
ctissimus Chrysostomus. Ἐι Φωτίζει Πάντα Ἀνθρώπον ἐρχόμε-
νον εἰς τὸν Κόσμον, πῶς Ἀφώπτει μετέστηται τοῦτο; ἔγάρ οὐ
Πάντες Ἐπίγνωσαν τὸ Χρῖς τὸ Σίβας πῶς ἔν Φωτίζει Πάντα Ἀν-
θρώπον; τότε εἰς Αὐτὸν ἦλθον· εἰδὲ πνεῖς Ἐκόντες τὰς τῆς διαρκείας
ὁρδαλμῆς μύσαντες μὴ Βέλοιντο παραδέξασθαι τὸ Φῶς τὴν τέτι τὰς
ἀκρίνας, ἔ παρὰ τὴν τὸ Φῶς τὸς Φύσιν ἡ Σκέτωσις ἐκείνοις, ἀλλὰ
ὡρὰ τὴν Κακουργίαν τῶν Ἐκόντων ὑποστρέφοντων Εαυτοῖς τῆς Δωρε-
αῖς· ἡ μὲν γὰρ Χάρις εἰς Πάντας ἐκκέχυται, ἔκ Ἰουδαίου, ἔκ Ἑλ-
ληνα, ἔ Βάρβαρον, ἔ Σκύθην, ἔκ Ἐλεύθερον, ἔ Δέλον, ἔκ
Ἀνδρά, ἔ Γυναικα, ἔ Πρεσβύτην, ἔ Νέον ὑποστροφόμεν, Πάν-
τας ὃ ὁμοίως προσεμένη, καὶ μὲ τῆς ἰσῆς καλῶτα πᾶσι. Οἱ ὃ ἔκ
Ἑθελόντες ὑπολαύσαι τῆς Δωρεαῖς ταύτης· Εαυτοῖς διχαιον ταύτην
ἀν εἶεν λογίσασθαι τὴν Πήρωσιν. “Si Illuminat omnem
“Hominem venientem in mundum, quare tot Homines
“non Illuminantur? Etenim non omnes Agnoscunt
“Christi Numen. Quomodo igitur Illuminat omnem
“Hominem? Quantum ad Ipsum spectat. Si Ali-
“quot propriâ Voluntate claudentes Mentis oculos,
I “animum

“animum non inducant Accipere Lucis illius Ra-
 “dios, non propter Naturam Lucis (quasi illis non
 “esset Oblata) illis incumbunt Tenebræ, sed prop-
 “ter suam ipsorum Malignam Obstationem, qui
 “isto se Privant Beneficio. Nam GRATIA in
 “omnes effusa non Judæum, non Græcum, non Bar-
 “barum, non Scythen, non Liberum, non Servum,
 “non Virum, non Fæminam, non Senem, non Ju-
 “venem averfata est, sed omnes pariter admittit,
 “& æquali æstimatione ad se vocat. Illi autem,
 “qui Nolunt isto frui Beneficio, sibimet ipsis imputare
 “debent Cæcitatem suam. His S. Chrysostomi verbis
 quàm maximè consentanea sunt illa S. Athanasii in
Oratione contra Gentes. Ἐν ἡμῶν ἔστι, καὶ ἀπὸ ἡμῶν εὐρεῖν
 πλὴν Ἀρχὴν Δυνατόν. Καθὼς καὶ Μωσὴς ἐδίδακε λέγων, τὸ ῥῆ-
 μα τῆς Πίστεως Ἐντὸς τῆς Καρδίας σου ὄσιν. ὅπου καὶ ὁ Σωτὴρ ση-
 μαίνων, καὶ βεβαιῶν ἔλεγεν, Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ Ἐντὸς τῶν
 ὄσιν. *Orat. 4. contra Arianos.* Ἡ Αὐτῆς ἡμῶν ἐκ ἄλλης τῆς
 ὄσιν, ἢ τὸ ἀφίσταται μὲν τῶν Αἰσθητῶν, εἰς αὐτὸν δὲ τὸ ΛΟΓΟΝ
 γινέσθαι.

Ut Lectori Erudito clariùs innotescat *Lucem illam*
Veram Unicum esse Hominibus SANCTE Agendi
 Principium, æquum esse videtur ut SANCTIFI-
 CATIONIS Definitionem claram ac distinctam
 exhibeamus. *Sanctificatio est Actio Dei*, quâ *Spiritus*
Sanctus ita Operatur in Corde Hominis, ut ejus Volun-
 tatem Voluntati Divinæ in cujuscunq; Rei Perceptione
 Conformem reddat, adeo ut nihil *Absolute* Fugiat & A-
 verfetur homo *Sanctificatus* præter *Peccatum*, nihil A-
 more Ultimo, & Absoluto prosequatur præter *Deum*,
 ut Propter Deum Amet Omnia quæ quocunq; modo
 à Deo proficiuntur, præcipuè Creaturas Rationales,
 eo quòd *Facte sunt ad Imaginem Dei.* *Lux illa Vera*
Unicum est Sanctè Agendi Principium: Nemo enim
 nisi *Luce* in Animo suo Splendente Excitatus *Spiritus*
Sanctum Sequetur unquam. Vis, & Ἐνέργεια *Spiritus*
Sancti in Animis eorum qui sunt *In Christo Jesu* voca-
 tur

tur *Lex Spiritus Vitæ*, Ὁ Νόμος τῆς Πνεύματος τοῦ Ζωῆς ; scilicet istiusmodi Lex est quæ *Dat Vitam Veram & Æternam*. VITA est Principium Agendi καὶ Φύσις, *Secundum Naturam*: Natura Hominis, quatenus est *Creatura Facta ad Imaginem Dei* consistit in Capacitate, seu Potentiâ Cognoscendi, & Amandi Deum, & In Deo Omnia Dei Opera. Qua ratione Homo Antequam Peccaverat hanc *Capacitatem*, seu *Potentiam* exercebat in Actum, non Meum est impræsentiarum Inquirere: Sed Post Lapsum nullo modo Potuit Rite Cognoscere, & Amare Deum, nisi Vi, & Efficaciâ *Veræ Lucis* INCARNATÆ, vel INCARNANDÆ Excitatus, ut *Spiritum Sanctum* Sequeretur in *Omni Intellectus*, & *Voluntatis* Exercitio. “In Ipso, inquit *Evangelista*, Vita erat, & Vita erat “Lux Hominum. Hæc Vita, nempe *Infinita*, seu *Fons Vitæ*, in Se est ACTUS PURUS: Vita Communicata, seu Derivata est *Principium Agendi καὶ Φύσις*. Vita omnis Creaturæ Viventis Derivatur à Vitâ Infinitâ: Quatenus Homini VITA Communicatur, est Illi LUX, i. e. Principium Cognoscendi, seu Percipiendi VERITATEM. Ipse Salvator Noster Se Vitam appellat *Joan.* 11. 25. “Dixit “ei Jesus, Ego Sum Resurrectio & Vita. 14. 6. Ego Sum Via, Veritas, & Vita. Via est Salvator Noster; Nullo modo nisi Per Illum Possumus Ad Illum Pervenire: Veritas; Primum & Principale Cognoscibile, hoc est, Ipse Deus Verus & Æternus. Vita; Principium Cognoscendi, & Amandi Deum, & In Deo OMNIA. *Spiritu Sancto* adductus Ejus Discipulus Testatur, quod Vitam habet, qui habet Eum. 1. *Joan.* 5. 12. “Qui habet Filium, habet Vitam, “qui non habet Filium Dei Vitam non habet. Qui In Christo habet Vitam Spiritualem dum versatur in Terris, post Consummationem Seculi tam Corporis quam *Spiritus Vitam* Qualitate, ac Duratione Perfectissimam habebit. “Dixit Jesus, Ego sum Resurrectio

“ & Vita : Qui Credit in Me, etiamsi Mortuus fue-
 rit, Vivet : Et omnis, qui Vivit, & Credit in Me,
 “ Non Morietur in Æternum. Notandum est *Fili-
 um Dei*, cum sit *Lux Illa Vera*, Esse aliquâ ratione in
 Unoquoq; Homine : Sed tamen Nullus Homo, nisi
Regenitus, ac *Verè Sanctus* rectè dicatur *Habere Filium
 Dei*. Hunc solum dicimus *Habere Filium*, qui non
 Aversatur, & Oppugnat *Lucem illam Veram* Intel-
 lectui ejus se ingerentem, sed Toto Corde, & Totâ
 Animâ, & Totis Viribus, & Totâ Cogitatione Te-
 net Eam atq; arctiùs usq; amplectitur, adeo ut per
 Immensam hanc Lucem in Ipso quodammodo Habi-
 tantem magis magisq; indies Illustretur. *Proverbi-
 orum* Author *Spiritu Sancto* adductus hæc verba pro-
 ferebat. *Prov.* 4. 18. “ Iter Justorum simile est Lu-
 “ ci ipsellidæ pergenti Lucere. Vitam transigere
Evangelicam, seu *Verè Christianam* est *In Luce Ambu-
 lare*. 1. *Joan.* 1. 7. *Sancti* vocantur *Lux in Domino*.
Eph. 5. 8. Scilicet *Lux illa Vera* est REX SAN-
 CTORUM *Apoc.* 15. 3. *Regnum Ejus Intra Nos*
 est *Imperium LUCIS*, quæ neminem Sibi Obsequen-
 tem Permittit *Veritatem in Injustitiâ Detinere*. De
Luce illâ Verâ, Verbo, Ratione Summâ, seu Essentiali
 Per Suam INCARNATIONEM in Unam-
 quamq; Animam Rationalem adeo Influyente, ut eam
 Alliciat ad perfectissimam Sanctitatem per *Spiritum
 Sanctum* consequendam, sic loquitur Vir quidam pro-
 fundi admodam Ingenii, atq; Eruditionis eximie
 Apud Photium in *Bibliotheca*. Col. 222. Πρώτην δὲ τί-
 θησι τὴν λόγον αὐτῆς Σοφίαν, διὰ τί ὁ Υἱὸς, καὶ μὴ ὁ Πατήρ, μὴ-
 δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πῶς ἡμετέραν Μορφήν ὑπέδυ· καὶ ταῦτε τῇ
 Σοφίᾳ λόγος αὐτῷ νομίζεται, ὅτι ἐπειδὴ ΛΟΓΟΣ ὁ
 Υἱὸς, ὁ δὲ Ἄνθρωπος Λόγῳ καὶ Εἰκόνι Θεῷ παρομοιάσθαι, τούτων τε δια-
 πέπλωκε, καὶ ὡσαύτως βλήθη τοῖς κινήσει τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιω-
 ῖν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο ὁ Λόγος τοῖς εἰς Ἀλογίαν πᾶσιν Ἐπι-
 δέμνουν· τότε Ὀλίγημα ἐξιδέμεν, καὶ πρὸς Ἀρχαῖον ἀνέλ-
 κων Ἀξίωμα. Ὁ Λόγος γὰρ, φησι, Σάφ' ἐγένετο, τέλει, πῶς

εις Ἀλογίαν καταπεσούσας φύσιν ἡμεῶν, καὶ μηδὲν πρὸς τὸ Νοεῖν, ὅλην δὲ πρὸς τὸ Σαρκεῖον ἀπονούσας Ἀνελάβετο, καὶ Ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν.

“*Primam Librorum suorum Quæstionem proponit, Cur Dei Filius, & non Pater, neq; Spiritus Sanctus Humanam Formam induerit: cujus esse Quæstionis solutionem hanc arbitratur: Quando Filius, Verbum (seu RATIO) est & Homo Verbo, atq; Imaginē Dei olim cohonestatus, hisce postea excidit, comparatusq; est Jumentis insipientibus, & similis factus est ipsis: Propterea nimirum Verbum ad eos qui in IRRATIONALITATEM lapsi erant, accessit, Ruinam nostram reparans, ac nos in pristinam Dignitatem postliminio revocans. Verbum enim, inquit, Caro factum est (id est Naturam nostram in Irrationalitatem prolapsam, & nihil jam Intelligentiæ habentem, sed Totam ad ea quæ Carnis sunt, Inclinatam, assumpsit) & habitavit in nobis. Hæc sunt etiam illius præstantissimi Authoris verba omnibus verè Christianis Æternum memoranda.* Διὰ τὸ το Σαρκεῦται ὁ Κύριος, καὶ τῷ Πελάγει τῆς Ἰδίας Θεότητος τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ὑποδέχεται σαρκῶνα ὥς ἂν τὸ Θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς καταποθῇ, καὶ εἰς τὸ Ὅλον παραπέμψῃ τὸ Δῶρον καὶ εἰς τὸ ἄσχατον Πέλαγος τῆς αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς Φιλανθρωπίας Ἐνδείξις, καὶ ὅτι ὁ Δημιουργὸν αὐτῶν εἶδει καὶ τὸ Οἶκόν Πλάσματι Διὰ τὸ γένεσθαι Ἀνακαινιστήν.

“*Ideo Carnem Dominus induit, & in Mari Deitatis suæ nostræ Naturæ Guttam suscepit, ut Mortale à Vita absorberetur, atq; in Universum Genus Beneficium effunderet, tum ut inexplicabile Pelagus Bonitatis suæ erga Nos Ostenderet: Tum etiam quia Opificem ipsum oportebat suæ Creaturæ, quæ jam diffluxerat, Instauratorem fieri.*

Hæc dicta planè Divina S. Scripturis quàm maximè congrua Vir Doctissimus, *Isaacus Casaubonus* in Exercit. I. *Ad Apparatum Annalium* iniquissimâ perstringit Censurâ.

Censurâ: “Cum *Jobius*, inquit, scriptor antiquus,
 “& eruditus, causam affert, cur humanam naturam
 “Filius assumpsit, non Pater, aut Spiritus Sanctus,
 “Quia Filius sit ὁ Λόγος, quem homo quum amisisset,
 “ait, necessarium fuit ad sanandum Ἀλλοίαν & Λόγον in
 “Terras venire; parum abest quin ludere illum po-
 “tius in re gravissimâ existimem, quàm serium Theo-
 “logum agere. Per Animadversionem suam etiam
 iniquissimam in hæc verba *J. Martyris*, *Χριστὸς καὶ τὸ*
Σακεδῶν ἀπὸ μέγας Ἐρμῆς. Λόγος γὰρ ἦν, καὶ ἐστὶν ὁ καὶ Παν-
των, &c. Notum facit, quo erat Errore inductus in
 tam iniquam adversus eruditissimum illum *Jobium* sen-
 tentiam. “Λόγον inquit, & Οὐσιώδην καὶ Ἐνυπόστατον, hoc
 “est, Secundam semper Adorandæ Trinitatis Per-
 “sonam, & Λόγον five Rationem Humanam manifestâ
 “& periculosa homonymiâ confundit. Ut non sine
 “causâ eximius Dei servus *Basilus* in explicatione
 “primorum verborum ex Evangelio *Joannis* monu-
 “erit cavendum esse ab homonymiâ vocis Λόγος, nè
 “in fraudem incidamus. Ὅρα, inquit, μήποτε σε ᾤδη-
 “κρήσῃται τὸ ὁμῶνυμον τῆς φωνῆς.

Resp. Agnoscimus æquissimam esse *S. Basilii* admo-
 nitionem ut cautè Distinguamus inter RATIO-
 NEM ESSENTIALEM, & PARTICIPA-
 TAM, hoc est, inter *Ipsam Imaginem Dei Invisibilis*
Perfectissimam, & *Æternam*, atq; Ejus IDEAM,
 seu *Imaginem* in Animis Humanis Divinitus Impres-
 sam. Liquidò constat *S. Basilii* Animum nequaquam
 alienum esse ab illâ *Jobii*, & *Justin Martyris* Senten-
 tiâ, ex hisce ipsius verbis quæ jam sum recitaturus.
 “*Adversus Eunomium*, Lib. 2. Ὅπως ὀφθαλμῶ τὸ Αἰ-
 διπτὸν ὄρεται φῶς, τὸ το Ψυχῇ ὁ Θεὸς ὄρεται Λόγος. ἦν γὰρ, φησί, τὸ
 φῶς τὸ Ἀληθινόν, ὃ φωτίζει Πάντα Ἀνθρώπων ἐρχόμενον εἰς
 τὸν Κόσμον. Certè non Alio Lumine, quàm ipso Sole
 Illuminati hunc ipsum Solem Sensibilem Videmus:
 Nec Aliter Solem *Justitiæ*, Lucem illam *Veram* Animo
 quispiam Videre poterit, nisi *Velit* Animi Oculum,
 seu

seu *Intellectum* ad *Ipsum* convertere. In *Comment. in Esaiam* Prophetam sic loquitur Sanctissimus *Basilius*.
 Ἐγὼ βῆς τὸν κησάμενον, &c. Βοὶ καὶ ὁ Θεὸς συγκρίνεται ὁ ἀδε-
 τήσας Θεὸν· ἐπιδίδαν γὰρ ἐν πμῇ αὐτὸν ἐσθλῶς, παρασυμβάλλει
 τοῖς κτηνέσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιάζει αὐτοῖς· τοῦτο δὲ εἶπεν
 οἱ μὴ κατὰ λόγον, ἀλλὰ κατὰ Παθὸς ζῶντες ἐν τῇ Ἀλογίᾳ πρὸς
 τὸν Κανὼν διὰ τὸν ἰσοπερόμενοι. At dixeris fortasse, Vi-
 detur non esse verum quod *Christus*, **RATIO IN-**
CARNATA, Beneficium (τὸ Δῶρον) in Univer-
 sum Genus Humanum effuderit, cum tot Homines
 ubiq; Gentium sint *Vitiis* dediti, per adventitiam
 istam Ἀλογίαν abrepti ad Pecuinam, & Brutalem
 Vitam.

Respondet ipse S. Basilus: Πᾶσι παρέστι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,
 ἀλλὰ τοῖς καθαρεύουσι τῶν Παθῶν πλὴν Ἰδίαν ἐμφαίνει δύνα-
 μιν. “Omni^{bus} quidem Adest Sanctus Spiritus:
 “Verum in iis qui Purificantur Affectibus Vim Peculi-
 “arem Ostendit. De *Spiritu Sancto* Cap. 8. hæc ver-
 ba habet. Ἀγαθὴ ὄντως ὁδοὺς ἀπαρεξόδευτος καὶ ἀπλανής
 ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς πρὸς τὸν ὄντως Ἀγαθὸν τὸν Πατέρα φέ-
 ρων ——— τὸς ἐν τῇ σκοτῇ τῆς ἀγνοίας κατεχόμενος πατί-
 ζει, διὰ τὸ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀληθινόν. Insipientis est dicere
 Non *Christi Personam* sed *Doctrinam*, quam *Christus*
Prædicavit esse *Viam*, *Veritatem*, ac *Vitam*, nam *Præ-*
cipua Pars Doctrinæ Christianæ in eo consistit, quod
 per *Christum*, atq; *Ejus Apostolos* Homines Edocti sint
 Credere *Christi Personam* seu *Ipsum Christum*,
 Θεάνθρωπον, Esse *Viam*, *Veritatem*, ac *Vitam*: Quæ
 verba ab Ore Divino Prolata Nos supra σὺν Θεῷ ali-
 quatenus Explicare tentavimus. Verbis sequentibus
 clarissimè ostendit *S. Basilus* se in illâ, quam nos asse-
 rimus, sententiâ fuisse, nempe *Principaliter* Signifi-
 carii Internam *Christi Ἐνέργειαν*, per *Spiritum* *S. Cor-*
da hominum Illuminantis, &c. in eo, quod Ipse Dix-
 it, *Ego sum Via*, *Veritas*, & *Vita*: Et in eo, quod *Ejus*
Apostolus Testatur *Ipsum* esse *Lucem illam Veram*, qua
Illuminat omnem hominem venientem in mundum. Ju-
 vat

vat immorari, & innutriri salubribus hujus Patris in omne ævum summâ cum Veneratione memorandi sermonibus. Verba, quæ ista, τὸ τοῦ Θεοῦ τὸ Ἀληθινὸν immediatè sequuntur, hæc sunt, κρίνει καὶ τὴν τῶν ἐργῶν ἀξίαν. “Judicat juxta Operum dignitatem, re-
 “metiens præmium, ob id Judex Justus dicitur. Pa-
 “ter enim neminem judicat, sed omne judicium mde-
 “dit Filio. Erigit è Ruinâ, qui è Sublimitate Vitæ
 “ad Peccatum delapsi sunt. Ob id vocatur Refur-
 “rectio. Omnia autem (τῇ Ἐπαγγελίᾳ τῆς Δουλείας) con-
 “tactu virtutis, ac voluntate bonitatis operans:
 “Pascit, Illuminat, Alit, Deducit, Medetur, Eri-
 “git. Quæ non sunt, ea facit, ut sint, condita con-
 “servat. Hoc modo Bona ex Deo per Filium ad nos
 “Perveniunt, majore Celeritate in singulis operan-
 “tem quàm ullus sermo proferri valeat. Neq; enim
 “fulgura, neq; Lucis per Aerem tam velox discursus
 “est, non Oculorum celeres ictus, non ipsius Intellectus
 “nostri motus: Sed horum quodq; magis vincitur
 “Divinæ operationis Celeritate quàm animantia quæ
 “sunt apud nos maximè segnia, non dicam volatili-
 “um, neq; ventorum, nec cœlestium orbium impetu,
 “sed ipsius Mentis nostræ motu superantur. Nam
 “quo tandem temporis spatium egeat, qui portet om-
 “nia verbo virtutis suæ, quiq; nec corporaliter ope-
 “ratur, neq; manuum operâ ad fabricandum opus
 “habet, sed eorum quæ fiunt naturam habet volun-
 “tate non coactâ obsequentem.

Cogit me *Genius* meus plura recitare hujus Sancti Patris verba de ipso hoc *Themate*, nempe de *Luce il-
 lâ Verâ* eos, qui *Mortui sunt in Peccatis*, Excitante ad
Vitam receptandam, atq; eos qui jam *Vivere* incepe-
 runt, ad *Vitam abundantius habendam*. Ἐγὼ ἤλαθον, in-
 quit Dominus, ἵνα Ζῶν ἐχωσι, καὶ Περισσὸν ἐχωσι. Sic lo-
 quitur S. *Basilus* in Comment. in Cap. 10. *Esaie*. Ἡ
 “Σωτηρία ἡμῶν ἐκ Πόρρωθεν Salus nostra non è longinquo,
 “sed è vicino nobis adest. Scriptum enim est, Ap-
 “pro-

“propinquans Deus ego sum, & Appropinquabo illis,
 “magis quàm tunica corporis illorum. Et rursus,
 “Mandatum hoc, ait, quod præcepi tibi hodie non
 “est immensum (ἡ Ἐντολὴ, ἣν ἐντέλλομαι σοι σήμερον ἐκ
 “τῆς προηγμένης οὐ) neq; longè abs te distitum, non in Cœ-
 “lo sursum est, ut dicas, Quis ascendet in Cœlum,
 “& assumet illud nobis? Neq; trans Mare positum,
 “ut dicas, Quis trajecto Mari, assumet illud, & ad
 “nos deferet, & audientes ipsum faciemus? Prope
 “te Verbum est, in Ore tuo, & in Corde tuo. Si
 “quidem Dominus noster ait: Regnum Dei Intra
 “vos est. Nam quæ primas obtinent partes boni-
 “tatis (τὰ μὲν κρείττονα) nobisq; conciliant Salutem,
 “Prope nos sunt, & in Intimis: Quæ autem Saluti
 “sunt contraria, è Longinquo veniunt, & à nobis
 “Externa sunt. Neq; enim Primævæ illi nostræ
 “Conditioni (seu Constitutioni, τῇ κατὰ φύσιν) insitum
 “est Peccatum: Sed Posterius incubuit hominum
 “generi. De Primævâ Animæ Humanæ Constituti-
 one sic Cecinit *Prudentius*.

— “Formata Habitu Pulcherrima, Pictaq; rebus
 “Divinis, & Plena Deo, Similibq; Creanti.

Hæc dicta *Prudentii* aliquatenus hujus *Narrationis*
Mosaica sensum explicant. *Gen.* 1. 26. καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς,
 ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ’ εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ κατ’ ὁμοίωσιν.
 Per *Εἰκόνα* intelligere debemus τὸν Λόγον, *Imagi-*
nem Dei Invisibilis: Nos *Factos esse ad Imaginem Dei*
Significat Dei Notionem, seu Ideam in ipsa *Creatione*
Animis nostris esse insitam. Per *ὁμοίωσιν Habitum*
Justitiæ, hoc est Omnimodæ Virtutis; quo *Habitu* in
Primævâ Constitutione Homo erat imbutus.

Ἐν δὲ Διατριβῇ συλλήβδην Πλὺτ’ Ἀρετῇ ’στ.

Notandum est quòd *Septuaginta* Interpretes usi sunt
 hoc vocabulo *I D E A*, *Gen.* 5. 3. Ἐγέννησε καὶ πλῆν
 K I Δ’ E A N

ἸΔ'ΕΑΝ αὐτῷ, καὶ κατὰ τὴν Εἰκόνα αὐτοῦ. Per Ἰδεαν hoc in loco significatur Animæ, per Εἰκόνα Corporis Similitudo. Peccare nihil aliud est quàm Creatoris Similitudinem perdere, dum Voluntas Avertit Intellectum ab Idea, seu Imagine Dei Opt. Max. ut Objecti Unici Propter Se Amabilis, & per Intellectum Depravatum Sibi suggerit Res Externas seu potius Species, & Simulachra Rerum, ut Objecta Propter Se Amanda. Sic Anima Peccatrix RATIONI Adversatur, Creatori Res Præferens Creatas, vel Species, & Simulachra Rerum, Phantasmata, & Cogitata Inania. Cogitationem hanc Nostram sic exprimit Clarissimus Boethius in Lib. 1. Met. 2. De Consolatione Philosophiæ.

“ Hen ! Quàm præcipiti mersa profundo
 “ Mens habet, & Propriâ Luce relicta,
 “ Tendit in Externas ire Tenebras.

Propriâ Luce, hoc est, Luce illâ Verâ, quæ Est in Naturâ cujusq; Creaturæ, sed Peculiari modo in Unaquâq; Animâ Rationali. Ὁ Λόγος, Lux illa Vera, erat Incarnatus, ut Corruptam Hominis Naturam, seu τὴν κατεστραμένην ἡμῶν (ut S. Basilii voce utar) diffluxam repararet, hoc est, ut Ζῶον λογικὸν in Ἀλογίαν delapsū quasi de Novo Crearet. Τὸν Δημιουργὸν αὐτὸν εἶδει (ut piè admodum, & eruditè loquitur Author supra laudatus) καὶ τῷ Οἰκίῳ Παλάσµατι Διαρρύνει γενέσθαι Ἀναγεννηθῆναι. Hæc vera esse liquet ex istis S. Scripturæ locis, Epist. ad Ephes. C. 2. V. 10. Αὐτοῦ γὰρ ἔσµεν Πόνηµα, κατεστραµένες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὅπῃ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προσητοίµασεν ὁ Θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς πελάταισιν ᾤµεν. Cap. 4. V. 24. Καὶ ἐνδύσασθαι τὸν κατὰ Θεὸν κληρονοµία ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ὁσιότητι τῇ Ἀληθείᾳ. Per ὁσιότητα τῇ Ἀληθείᾳ intelligere debemus ipsam Veritatem καὶ ὅτι ὅτι οἱ ἄνθρωποι homines reddit. Hanc nostram Interpretationem confirmant hæc verba Apostoli V. 21. καὶ ὅτι ὅτι ἡ Ἀληθεία ἐν τῷ

τὸ Ἰησοῦ collata cum illâ ANGELI Prædictione
*Matth. 1. 21. Vocabis Nomen ejus JESUM, Ipse
 enim Salvum faciet Populum suum à Peccatis eorum.*
Epist. ad Coloss. Cap. 13. V. 10. Καὶ Ἐξουσιάζουσιν τὸν Νε-
δὸν, τὸν Ἀνακαταρτίζοντα εἰς τὴν ἑνότητα κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ κεφαλῆ
αὐτὸν. Quid sit hoc Induere Novum illum, qui Re-
novatur, &c? Certè nihil aliud est nisi ACCI-
 PERE Novam illam Naturam, quam Nulli non Ho-
 mini aliquâ ratione Exhibet, seu OFFERT ὁ
 ΔΟΤΟΣ ΣΑΡΞ Γενόμενος. In Lucem Illam Veram,
 τὸν Λόγον Credere hoc ipsum esse Dei Patris Omni-
 potentis Mandatum, de quo loquutus est *Moses*, cu-
 jus verba recitavit *S. Basilus*, ἢ Ἐν ὅλῃ αὐτὴ ἡ ἐντελέ-
 λουσι σὺ σήμερον, ἐκ τῆς σαρκὸς ὄντων, &c. apertè Testatur
Apostolus Epist. ad Rom. Cap. 10. V. 6, 7, 8, 9, 10, 11.
 DEI OPT. MAX. Notionem, seu Idèam ab Æ-
 terno DEI Verbo, quod jam Caro factum est, in A-
 nimis nostris Impressam, Semen omnis Salutifera Ve-
 ritatis in Unâquaq; Animâ Rationali Insitum, si
 ipsa Anima Non ponat Obicem, Spiritus Sanctus per
 omnia Dei Opera, per omnes Divinas Revelationes,
 quæ quocunq; modo nobis Innotescunt, Irrigabit
 usq; ut Exurgat, Extendat Ramos, & Fructificet in
 omni Bono Opere. De Internâ τῷ Λόγῳ Operatione
 secundum hanc Notionem, seu Ideam sic loquitur
 Scriptor Divinus in Epistolâ ad *Hebræos Cap. 4. V.*
12. "Vivus est Sermo Dei, & Efficax, & penetra-
"biliores omni Gladio ancipiti, & pertingens usq; ad
"Divisionem Animæ, & Spiritus, compagum quoq;,"
"ac medullarum, & Discretor Cogitationum, & In-
"tentionum Cordis. Verbum hoc, sive Sermo Dei,
"puta Filius (ut Orthodoxè loquitur Cornelius A La-
"pide) examinat, & discernit motus, & cogitationes
"tam Animales, quàm Spirituales, compages quoq; &
"Medullas, id est, intimas hominum partes: Com-
"pages enim sunt cartilagines, muscoli, & nervi,
"quibus in homine os unum alteri colligatur. Me-

“dolla verò est succus, & pinguedo ossibus inclusa.
 “Discernit, inquam, hæc Filius, ita scilicet, ut per-
 “videat qui motus ab ANIMA, qui à SPIRITU
 “proveniat, an scilicet hæc illave Cogitatio, Af-
 “fectus, & Desiderium promanet à Naturâ, aut
 “Concupiscentiâ, an verò à Dei Gratiâ, q. d. Omnia
 “omnino etiam abditissima & intima videt, judicat,
 “& vindicat Christus Dei Filius nihil est tam ab-
 “sconditum, quò non penetrent & Oculi, & Manus
 “Christi.

Faxit Deus, *Pater Misericordiarum*, ut Spiritu
 Sancto adjuvante Cogitationes nostras perpetuò con-
 vertamus ad *Judicem* Nostrum, qui Corda hominum
 cunctorum perpetuò Scrutatur, ut secundum rationes
Justitie vel *Misericordie Divinae* Cuiq; reddat *Supplicia*
 vel *Pramia*.

Ut clarius innotescat qualis fuerit Sententia *Eccle-
 siae Primitivæ* de *Luce illâ Verâ* Omnem Hominem Il-
 luminante, Testimonia proferemus S. *Justini Mar-*
tyris, *Clementis Alexandrini*, S. *Gregorii Nazianzeni*,
 S. *Gregorii Nysseni*, quæ S. *Athanasii*, S. *Basilii*, S. *Chry-*
sostomi Testimoniis addita Hypotheses Nostræ, à
 Socinianis oppugnatae Demonstrationem reddent (ni
 fallor) perfectam, atq; omnibus numeris absolutam.

S. *Just. Martyr* in *Apologiâ* I. hæc verba habet;
 Χριστὸν ὃ πρὸ καὶ σωκρετῆς ἀπὸ Μάρκου Γνωσθέντι (Λόγος γὰρ
 ἦν, καὶ ἔστιν ὁ Ἐν Παντὶ ὄν, καὶ διὰ τῆς Προφητῶν προφητῶν τὰ
 μέλλοντα, καὶ ἡ ἑαυτῶ ὁμοιοπαθῆς γινόμενη, διδάσκοντες
 ταῦτα) καὶ φιλόσοφοι, καὶ φιλολόγοι μόνον Ἐπείδησεν, ἀλλὰ καὶ χείρε-
 τέχναι, καὶ παντελῶς Ἰδιῶς, καὶ δοξῆς, καὶ φόβου, καὶ θαυμάσιου κα-
 ταφρονήσαντες. *Apol. II.* Τὸν Χριστὸν Πρωτότοκον τῆς Θεᾶς ἣν
 ἐδιδάχθημεν καὶ περιεμύνησαμεν Λόγον ὄντα, καὶ ΠΑΝ ΓΕ-
 ΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΜΕΤΕ΄ΣΧΕ· καὶ οἱ Μετὰ Λόγου
 Βιώσαντες ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ εἰσι, καὶ ἡ Ἀδελφὸς ἐνομιμένη· οἷον
 ἐν Ἑλλήσι μεν Σωκράτης, καὶ Ἡράκλειος, καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῖς·
 ἐν Βαβυλώνοις ὁ Ἀβραάμ, καὶ Ἀναρίμ, καὶ Ἀζαείας καὶ Μισαήλ,
 καὶ Ἡλίας, καὶ ἄλλοι πολλοί.

Sic loquitur Clemens Alexandrinus in Admonitione ad Gentes: Τὸ Θεὸς Λόγος τὰ Λογικὰ Πλάσματα ἔμειν ———— ἀπὸ τοῦ ὅτι μὲν ἦν ὁ Λόγος, ἀνωθεν Ἀρχὴ Θεοῦ τῷ Πάντων ἦν τε καὶ δεῖν ———— Οὐτὸς γὰρ ὁ Λόγος ὁ Χριστός, καὶ τῷ ἑνὶ πάλαι ἡμᾶς· ὡς γὰρ ἐν Θεῷ· καὶ τῷ Εὐ εἶναι· νῦν δὲ Ἐφάνη Ἀρ-
 θρωποῖς αὐτὸς ἔστι ὁ Λόγος, ὁ μόνος Ἄμω, Θεός τε καὶ Ἀνθρώπος πάντων ἡμῶν Ἀεὶ καὶ Ἀπαύτων. “Dei Verbi
 “sumus Nos Figmenta Ratione prædita ———— sed
 “quoniam Verbum quidem erat ab alto petita Ori-
 “gine, Divinum Universorum Principium & fuit, &
 “est. ———— Hic ergo Christus Verbum & ut Nos
 “olim essemus, & ut Bene essemus Causa fuit. Nunc
 “autem Apparuit Hominibus Hic ipse, Verbum,
 “qui Solus est Ambo, Deus, Et Homo, & est No-
 “bis omnium Causa Bonorum.

Πᾶσιν ἀπαύτως Ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς πρὸς λόγους
 ἐνδοκίμοις, Ἐνέσταχ) τις Ἀπορροία Θεοῦ· ἣ ἡ χάρις καὶ
 ἀκοντες μὲν ὑμολογοῦσιν Ἐνατὲ ἑνὶ Θεῷ, ἀνώλεστον, καὶ ἀγή-
 τον· τῶτον ἀνω πρὸς τὰ νῦν τὰ πρὸ ἑρμῆ, ἐν τῇ ἰδίᾳ, καὶ οὐκ ἐκ
 πτωπῆ ὄντος ὄντα Αἰ· Θεὸν δὲ πῶτον εἰπέ μοι νεότερον; Τὸν
 πάντ' ὁρῶντα, καὶ τὸν ἐκ ὁρώμενον, Εἰπίδωκε λίγην. “Om-
 “nibus simpliciter Hominibus maximè autem iis, qui
 “versantur in doctrinâ, & literis, Instillatus est
 “quidam Divinus Influxus. Quâ de causâ, vel invita
 “quidem fatentur Unum esse Deum, ab interitu ali-
 “enum, & ingenitum, qui in Cœli vertice in suâ
 “propriâ speculâ verè sit semper. Dic autem qua-
 “lis Deus est mihi cogitandus? Qui cuncta Cernit,
 “ipse autem Non Cernitur, ait Euripides.

Αἰ τῆς φωνῆς ὑπακούωμεν Θεὸς Λόγος. ———— Φᾶς ἡ ὁ Λόγος
 Ἀνθρώποις, δι' ἣ καταυγαζόμεθα τὸν Θεόν.

Ὅτι Ἀπεκρύβη πρὸς ὁ Λόγος· Φᾶς δεῖ κοινόν· Ἐπλάμπτει
 Πᾶσιν Ἀνθρώποις.

Εἰκὼν τῷ Λόγῳ ὁ Ἀνθρώπος. Ἀληθινός ὁ πρὸς ὁ ἐν Ἀνθρώπῳ
 ὁ κατ' εἰκόνα τῷ Θεῷ, καὶ καθ' ὁμοίωσιν διὰ τὸ τοιοῦτον λεγέ-
 μεν, τῇ κατὰ καρδίαν φρονήσει τῷ Θεῷ παρεκταζόμενῳ Λόγῳ, καὶ
 ταύτῃ Λογικός.

Ὁ, τοῖς

ὅγ' οἱ οὐ γίνονται, καὶ θεῶν ὄντως ἑρως ταύτῃ προΐνεῖ
τοῖς Ἀνθρώποις, ὅτ' ἂν ἐν αὐτῇ περὶ τῇ Ψυχῇ τὸ ὄντως Καλὸν
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λόγῳ Ἀναζωπυρέμενον Ἐκλάμπειν Δυνήθῃ. “ A-
“mor Cœlestis, ac verè Divinus hac ratione accedit
“Hominibus, quando in ipsâ Animâ id quod Verè
“est Pulchrum (seu Honestum) à *Verbo Divino* ex-
“citatum potuerit Effulgerè.

Pedagogus Lib. 1. Cap. 6. φίλον δὲ τὸ ἄγιον τῷ θεῷ ἔστω
ἄγιον · ὁ δὲ καλεῖται κέλῃ φῶς · ἥ τε γὰρ ποτε Σκότος, νῦν δὲ
φῶς ἐν καλεῖται · ἐντεῦθεν δὲ Ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ Παλαιῶν ἡγέμευ
κεκλήσθαι φῶτα. “ Quod Sanctum est Amicum est Ei,
“ex quo Sanctum est, quod Lux propriè appella-
“tum est. *Eratis enim aliquando Tenebræ, nunc autem*
“*Lux in Domino.* Eph. 4. Hinc puto ab Antiquis
“Hominem vocatum esse φῶτα, id est, *Lucem.*

Cap. 7. Ὅδὲ ἡμετέροις Παιδαγωγός, ἅγιος Θεὸς ἸΗΣ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ὁ Πᾶσις τῆς Ἀνθρωπότητος καθηγούμενος ΛΟΓΟΣ.
Lib. 5. Γνώσις ὅτι τίς, καὶ πατὴρ, ἢ χρὶς καὶ ἁγία Γνωσκόν
τῷ ὄντι Γνωσκόν, Ἐπεὶ οὖν, καὶ διελθὼς ὅσον Ἀληθείας διὰ τῆς
Ἀληθείας. “ Cognitio Filii, & Patris, secundum Cog-
“noscendi Regulam, quæ verè est Cognoscendi
“Regula, est Aggressio, & Tractatio Veritatis
“per ipsam Veritatem. Hoc est, cum in ipsam
Lucem seu *Veritatem* in Unâquaq; Animâ Rationali
Insitam ipsa Anima se Reflectit atq; inde capit
Notitias Creatoris, & Creaturarum, tunc oritur
Lux Spiritualis, seu Cognitio secundum Veram illam
Cognoscendi Regulam. Ὁ Μωσὴς φησιν, Ἐμφάνισόν μοι
Σαυτὴν, ἐνεργήματα αἰγιωόμενον μὴ εἶδέναι Διδακτὸν περὶ Ἀνθρώ-
πων, μηδὲ ῥήτὸν τὸν Θεόν, ἀλλ' ἢ μόνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ Δυνάμει
Γνωσκόν. Ἡ μὲν γὰρ Ζήτησις, αἰδέσθαι, καὶ ἀδραστεῖ · Ἡ Χείρ δὲ
τῆς Γνώσεως παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ Τιῦ. “ *Moses dicit: Ostende*
“*mibi teipsum*, evidentissimè innuens Deum non pos-
“se Doceri, nec verbis exprimi ab hominibus, sed
“solâ eâ quæ ab Ipsâ proficiscitur posse Potestate
“cognosci. Inquisitio enim est informis, & quæ
“non cadit sub aspectum: Gratia autem Cognitio-
“nis

“nis est ab Illo per Filium. Πολλὰ δὲ ἄμεινον ἴσθαι
Θείας Ἐγγύας τὸν Ἄνθρωπον, ὅς τις καὶ τῷ Ἐμφυσήματι ἐν τῇ Γενέσει μεταλαβὼν ἀναγέγραπται, καθάρως Ὀυσίας ὧς τὰ δηὰ
Ζῶα μεταχῶν. “Longè certè abest ut sit homo experts
“Divinæ NOTIONIS, quem etiam Scriptum
“est Participem fuisse Inspirationis in Libro Ge-
“neseos, ut qui fuerit purior is Essentiæ Particeps,
“quàm alia Animantia. In hoc Libro Recitat
Clemens Noster celeberrima illa Orphei Carmina, quæ
ad Sententiam nostram stabiliendam quàm maxi-
mè conducunt, nempe Unamquamq; Animam Ra-
tionalem Luce illâ Verâ aliquatenus esse Illuminatam,
atq; hanc Lucem esse Unicum SANCTE Agendi
Principium.

Εἰς δὲ ΔΟΓΜΑΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΒΛΕΨΑΣ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΠΡΟΣΙΔΕΞΕ
ΕΥΘΥΝΩΝ ΚΡΑΔΗΣ ΝΟΣΕΩΝ ΚΥΤΘ· ΕΥΔ' ΕΠΙΒΑΙΝΕ
Ἀγλαπῆ, μένονδ' Ἑσέα Κόσμοιο Ἀνακτα
Ἀθάνατον.

“At VERBUM Aspiciens DIVINUM,
“Totus in Illo
“Perfiste, atq; tuæ præcordia corrige Mentis,
“Ingrediens Rectâ, & solum Mundi Aspice
“Regem
“Immortalem.

Οὐκ ἂν ποτε ἔγωγε Γνώσιν τι ὀνομάσαιμι πύδι Αἰδησίαν ἀν-
πλαμείνεσθαι περικυῖαν· ἥ δὲ ἑξαιρέτως ὀνομαζομένη Γνώσις ἀπὸ
τῆς Γνώμης, καὶ τῷ Λόγῳ χαρακτηρίζεται· καθ' ἣν μόναι αἱ Λογι-
καὶ δυνάμεις Γνώσεως γνήσιονται, τοῖς Νοητοῖς καὶ ψυχῇ πύδι τῆς
Ψυχῆς Ἐνέργειαν εἰληκρινῶς Ἐπελάσσου. “Ego nunquam
“illam Perceptionem Cognitionis nomine dignam
“existimaverim, cujus ista est natura, ut per Sensus
“sit acquisita. Quæ autem excellenter, & præci-
“puè nominatur Cognitio, ex Mente, & RATI-
“ONE formam accipit, & Characterem, per quam
“solæ

“ solæ Potentiæ Rationales fiunt Cognitiones, quæ
 “ iisquæ apprehenduntur Intelligentiâ (τοῖς Νοητοῖς)
 “ per nudam Animæ operationem purè ac sincere
 “ applicantur.

Lib. 7. Εἰς ὃν ἔν μόνον, ὁ Ἀνεπιθύμητος ἔξ ἀρχῆς ὁ φι-
 λάνθρωπος, ὁ καὶ δι ἡμᾶς Ἀνθρώπος. ὅποι δ' Ἐξομοιωθεῖται
 ἀποβύσσει περὶ τὴν αὐτῆς διδουμένην ΧΑΡΑΚΤΗΡΙ, Ἀνεπιθύμη-
 τος ἔξ ἀσκήσεως γενέσθαι βιάζονται.

“ Est Unus quidem solus ab omni Concupiscentiâ
 “ alienus ab initio, Benignus & Clemens Dominus,
 “ qui propter nos quoq; est Homo. Quicunq; au-
 “ tem student Assimilari Characteri, qui ab Ipso da-
 “ tus est, ut ab omni Concupiscentiâ liberi evadant,
 “ per exercitationem magnâ vi contendunt. Per
 Characterem ab Ipsum Datum nihil aliud intelligi vo-
 luit Clemens Noster, nisi illam Dei Opt. Max. Idéam,
 quam Lux illa Vera Animis nostris Indidit, ut secun-
 dum illam Sanctitatis Regulam perpetuò studeamus
 evadere (ut Phrasi utar Apostolicâ) Lux In Domino.
 S. Gregorii Nazianzeni verba sunt omni Laude dig-
 nissima, quæ (uti spero) candidi Lectoris Animum
 è Tenebris Errorum omnium circa Essentiam Divinam
 tandem emergentem in Clarâ Luce reponent: Quod
 ut fiat, cum Doctissimo, ac Sanctissimo BOE-
 THIO Patrem Luminura Invocabo.

“ Da, Pater, augustam Menti conscendere
 “ sedem,

“ Da Fontem lustrare Boni, da Luce repertâ

“ In Te Conspicuos Animi defigere visus:

“ Disjice Terrenæ Nebulas, & Pondera Molis,

“ Atq; Tuo Splendore Mica: Tu namq; Sere-
 “ num,

“ Tu Requies Tranquilla Piis: Te Cernere
 “ Finis,

“ Principium, Vector, Dux, Semita, Termi-
 “ nus Idem.

S. Greg.

S. Greg. Naz. Orat. 21. "Ὅπερ ὅτι τοῖς Αἰδιουτοῖς Ἡλιος, τὸ τοῖς Νοητοῖς Θεός. "Quod rebus in Sensum cadentibus est Sol, hoc iis quæ Intellectu percipiuntur est Deus. Ille enim mundum hunc Aspectabilem collustrat: Hic Invisibilem. Ille Corporis Oculos ita afficit, ut Lumen ipsius Intueri possint: Hic Mentēs sui Luminis facit Participes (Τὰς Νοητοὺς Φύσεις Θεοειδεῖς ἀπορροΐεται) Atq; ut Ille, cum & iis quæ Visu prædita sunt, & iis quæ Videntur hanc vim tribuat, ut & illa Videre, & hæc Visu percipi possint, Interim tamen Ipse omnia, quæ Oculis subjecta sunt, Pulchritudine antecellit: eodem modo Deus, cum tam iis quæ Intelligentiâ utuntur, quam quæ Intellectu comprehenduntur, hoc afferat, ut & illa Intelligent, & hæc Intelligentiâ percipiantur, ipse tamen Intelligibilium omnium summus est Vertex, in quo Desiderium omne consistit, ac defigitur, nec supra eum usquam fertur. Nec enim quicquam sublimius habet, aut omnino habebit Mens ulla, quantumvis Philosophica, & altissimè tendens, ac summè curiosa. Hoc enim omnium rerum Expetendarum Extremum est: Quò cum pervenerimus conquiescit omnis Speculatio (Ἐ γινόμενοις Πάντος Θεωρίας Ἀνέπαυστος) Orat. 34. Ὁ ἐν Θεῷ Λόγος, καὶ Πάντα Σύνεσις, καὶ Πρῶτος ἐν ἡμῶν Νόμος, καὶ Πᾶσι συντηρούμενος, ὅτι Θεὸν ἡμεῖς Ἀνάγκη ἐν τῷ Ὁραμένῳ. "Ratio illa Divinitus omnibus Insita, & "Prima in Pectoribus nostris condita Lex, cunctisq; "mortalibus innexa, nos ab iis rebus quæ oculis cernuntur ad Deum subvexit. Orat. 40. Θεὸς μὲν ὅτι φῶς τὸ ἀκρότατον, καὶ ἀπερόστον, καὶ ἀρρήτον, ἕτερον τῷ καταληπτῷ, ἕτερον λόγῳ ῥητῷ, Πᾶσι Φωτιστὸν Λογικῆς Φύσεως, τὸ ἐν Νοητοῖς Θεὸς ἐν Αἰδιουτοῖς Ἡλιος. "Deus summum, "ac inaccessible Lumen est, quod nec mente percipi, nec verbis explicari potest, Naturam omnem Ratione præditam Illuminans, Hoc in Intel-

L

"ligibilibus,

“ligibilibus, quod Sol in Sensibilibus: Sic Cecinit
hic Vir Divinus de Creatione Hominis.

— Έν τῷ ἔννε
Πνῶμα, τὸ δὴ Θεόπληθ' αἰεθε' ἐστὶν Ἀπορρώξ.

Πνεῦμα δὲ ἐν Βροτοῖς (inquit *Elihu Job 32. 8.*) Πνοὴ ἢ
Παντεσφόρος, ὅτι ἡ Διδέσκειται. Per *Imaginem Dei Invisibi-*
lis, & λόγον, RATIONEM SUMMAM, & Æter-
nam, Cujus omnis Anima Rationalis Creata est Par-
ticeps, SPIRITUS VERITATIS Dictata sua
ingerit Cunctis Hominibus. *Participationem nostram*
Imaginis Dei Invisibilis, seu Splendidam SUMMI BO-
NI *Ideam a Luce illâ Vera in Animis nostris Impref-*
sam, PECCATUM, Unicum *Absolutè Sordidum*, &
Tenebrosum Diminuit, & Obfuscatur. Hoc sentiens San-
ctus Pater Peccatorum omnium sinceram agens Pœni-
tentiam *Elegiaca* hæc Carmina, aptissima lugentis a-
nimi indicia effudit.

Θῆν' ὦτα ἔβ' ἢ εὐτὶ Ψυχῆς παθῶν.

Δύσμορ' οἷα παθῶν; τίς μοι γόθ' ἀξιό' ἔσαι;

Τίς πηγὴ δακρύων ἀρχιόθ'; οἷα μέλη;

Οὐτε μόρον παίδων τίς ἔδ' ἐκλάυστατο τίπον,

ἢ κεδρῶν τοκίαν, ἢ φίλης ἀλόχε,

Οὐ πάτ' ἔγωγε γλυκυεὴν παλεῶν πυρὶ πεφρωτῆρ',

Οὐδέ σφ' εὐχρῆν ἄψα τεύρομενα.

Ὅσον ἐγὼ Ψυχῇ ὀλοφύρομαι αἰνὰ παθῶν.

Φῶς τάλαι ΟΛΑΥΜΕΝΗΣ Εἰκό' νοσ' οὐ-
ΡΑΝΙΗΣ.

Ναὶ γάρ σ' ἡ Μεγάλοιο ΘΕΟΤ' ἢ Πλάσμα καὶ Εἰκὼν

Ἀνθρώπου, Θεόθεν ἐς Θεὸν ἐρχόμεν'.

Ὅς τις Ἀνω νόσας, ἢ Πνῶματι Σάρκα πεδήσας

Χρῆσθ' ἐκεῖ Ζωῆς Ἰλαοῦ Ἠγμένα.

“Heu;

- "Heu miser, heu quàm dira fero ! quæ Car-
 "mina nostris
 "Æqua malis ! Luctus quis satis esse queat !
 "Nemo ita Consortemq; Thori charosq; Pa-
 "rentes,
 "Flevit, vel Sobolis tristia fata suæ:
 "Aut Patrias sedes flammis hostilibus uistas,
 "Aut etiam morbo perdita membra gravi:
 "Quantum Animæ Deploro meæ miserabile
 "fatum:
 "Effigies periit nam mihi Sancta Dei.
 "Namq; Homo Figmentum verè est, & Ima-
 "go Tonantis,
 "A summo ad summum Numine Numen iens,
 "Qui Sursum spectans, ac Carnem Mente re-
 "tundens
 "Pro Duce habet Vitæ, Præsidioq; Deum.

S. Greg. Nyssenus sese etiam Nobiscum consentien-
 tem clarissimè ostendit, seu potius ostendit *Thesin*
 Nostram nihil aliud esse quàm *Ecclesie Verè Catholicae*
 Sententiam. *Lib. de Hominis Opificio. Cap. 16.* Ἐν
 Ἐν ἡμῶν Πατρὶς μὲν ΚΑΛΩΤ' ἸΔΕ' Α. *Orat. I. in ea*
Scripturae verba. Ποιήσωμεν Ἄνθρωπον κατ' Εἰκόνα ἡμε-
 τέραν, καὶ καθ' Ὁμοίωσιν. Τὸ μὲν τῇ κτίσει ἔχομεν. Τὸ δὲ ἐν
 Προαίρεσιν, κατορθώμεν. Ἐν τῇ πρώτῃ κατασκευῇ συνυπάρχει ἡ-
 μῶν τὸ κατ' Εἰκόνα γινώσκειν Θεῶν, ἐν Προαίρεσιν ἡμῶν ΚΑΛΩ-
 ῶται τὸ καθ' Ὁμοίωσιν ἢ Θεῶν. τῆτο δὲ τὸ κατ' Προαίρεσιν
 Δυνάμει ἡμῶν Ἐνυπάρχει. Ἐνεργείᾳ δὲ ἑαυτοῖς Ἐπαίρομεν.
 "Faciamus Hominem ad Imaginem Nostram, &
 "Similitudinem. Unum in Creatione, alterum in
 "Electione positum est. Nam ut fieremus ad Imagi-
 "nem Dei, dum principio procrearemur, obtinui-
 "mus. Ut autem efficiamur ad ejus Similitudi-
 "nem, Proposito, Voluntateq; consequimur. Atq;
 "hujus quidem, quod ad Arbitrium pertinet, ac Vo-
 "luntatem,

"Iuntatem, Potestas nobis inest, Re autem, &
 "Factis ipsi præstamus. κατ' εἰκόνα ἔχω τὸ Λογικὸς ἔν.
 Καθ' Ομοίωσιν γίνομαι ἐν τῷ Χριστιανὸς γενέσθαι. Γίνασθε τέλει οἱ,
 ὅτι. "Ex Imagine habeo, ut Ratione sim præditus,
 "ex Similitudine autem, ut Verè Christianus factus
 "sim. Estote Perfecti, sicut. Pater vester Cœlestis
 "perfectus est. Vides quomodo Dominus illud *Ad*
 "*Similitudinem* reddat? Quoniam Solem suum oriri
 "facit super malos, & bonos, & pluit super justos,
 "& injustos, Si oderis scelera, injuriarum nostra-
 "rum memoriam deleveris, si hesternas similitates,
 "& inimicitias oblivione voluntariâ deposueris;
 "si fratrem amore, benevolentia, benignitate, mise-
 "ricordia complexus fueris, Deo Similis evades.
 "Habes igitur Imaginem ex eo quòd Rationis es
 "compos: Similitudinem autem quia virtutem, pro-
 "bitatem & bonitatem amplecteris. Suscipe igitur
 "viscera misericordiæ, beneficentiam exerce ut in-
 "duas Christum.

Contra Eunomium Orat. 12. Ἐστὶ τὸ Κεφάλαιον τῶν
 Χριστιανῶν Εὐσεβείας τὸ Πιστεύειν ὅτι Μονογενὴς Θεὸς, ὅς ἐστι Ἀλη-
 θεία, καὶ Φῶς Ἀληθινόν, καὶ Δύναμις, καὶ Ζωὴ. Nil mirum
 hoc vocabulum τὸ Φῶς *Justino Martyri, Clementi Alex-*
andrino, S. Gregoriis, atq; aliis Viris *Apostolicis* tam
 sæpe in ore fuisse, cum non tantum Ipse Christus si-
 bi, atq; Ejus Apostoli illi tribuerint hoc Nomen
 Φῶς, sed etiam *Propheta*, Viri Ante Christi Incarna-
 tionem Christi Spiritu adducti hæc ipsa verba Pro-
 ferebant. *Esa. 9. 2.* Ὁ λαὸς ὁ περιττόμενος ἐν Σκότει, ἴδεν
 Φῶς μέγα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν χάριτι σκοτίας θανάτου, Φῶς
 λάμπει ἐφ' ὑμᾶς. 42. 6. Ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ἐκάλησά σε
 ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρατήσω τὴν χεῖρά σου καὶ ἐνισχύω σε, καὶ ἐδώκα σε
 εἰς διδασκίαν γένους, εἰς Φῶς ἐθνῶν. 49. 6. Ἰδὲ δέδωκά σε εἰς
 διδασκίαν γένους, εἰς Φῶς ἐθνῶν, ὅτι ἔστι σε εἰς Σουθρίαν ἕως ἑσάτου
 τῆς γῆς. 60. 1. Φωτίζε, φωτίζε Ἰερουσαλήν, ἥκει γὰρ σὺ τὸ
 Φῶς, καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκε. 3. Καὶ περιέσπινται οἱ
 βασιλεῖς τῷ Φωτὶ σου καὶ ἔθνη τῇ Λαμπρότητί σου. 19. Ἐστω σοὶ
 Κρίσις

Κύριος Θεὸς Αἰώνιον. *Malach. 4. 2.* Καὶ ἀναπλήσῃ ὑμῶν τοῖς
 φοβούμενοις τὸ ὄνομα μου Ἡλίου Δικαιοσύνη, &c. In eo
 quod Salvator Noster Vocatur *Sol Justitiae* manifest-
 um est Illum tam Diffusivum esse *Luminis Interni*, seu
Justitiae, in omne *Subiectum Capax*, quàm *Sol Visibilis*
 sit Diffusivus *sui Luminis*. Nimirum *Sol Intelligibilis*,
 seu *Sol Justitiae* haud minùs se ingerit cuiq; *Oculo In-*
terno, seu *Intellectui*, nisi qui aliquà *Voluntatis* Pravi-
 tate Occluditur, quàm *Sol Visibilis* cuiq; *Oculo Corpo-*
reo, qui Facultatem exerit *Visivam*. Σημειώσατε πως μο-
 χάρια ἐν δεσμοῖν ἀνεκίνα. Ut sensum Phrasæ istius
 clarius percipiamus, respicere debemus ad hæc ver-
 ba *Prophetae, Esa. 42. 7.* Ἀνδρῶν ὀφθαλμοὶ τυφλοὶ, ἔξ-
 αλαστῶν ἐν δεσμοῖν δεδεμένοις, καὶ ἔξ οἴκου φυλακῆς, καὶ ἐκ θυμῶν
 ἐν σκότει. Scilicet ut in *Brutis*, cum solutis eorum
 Vinculis è Stabulis in Campum profiliunt patentem,
 & Solem aspiciunt, & Calorem ejus abundantius
 percipiunt, *Spiritus Animales* excitantur, adeo ut
 in summam alacritatem exultent : Sic unusquisq; ho-
 minum Sanctorum eo quod solvantur illis Peccato-
 rum Vincula, & *Sol Justitiae* Affulgeat, *Spiritus suum*
 semper, *Animam* quoq; atq; ipsum *Corpus* sæpissimè Vo-
 luntate purâ, ac simplici, super omne Perturbationis
 Periculum elevatâ perfusum esse Sentit. “Magnificat
 “Anima mea Dominum, inquit Sancta Virgo MA-
 “RIA, Et Exultavit Spiritus meus in Deo Serva-
 “tore meo. Est quidem Dulcis Lux, inquit Eccle-
 “siastes, & Bonum hisce Oculis Aspicere Solem.
 “Gaudete in Domino Semper, inquit Apostolus,
 “Iterum dico Gaudete.

Operæ pretium esse videtur nunc in medium pro-
 ferre varia *Ethnicorum Noémata*, quæ omnibus, qui
 æquo animo ea perlegerint, manifestum reddent
 istorum *Ethnicorum* Animos *Luce illâ Verâ* fuisse ali-
 quatenus *Illuminatos*. M. T. *Cicero De Legibus Lib.*
1. Hanc Legis Definitionem à *Doctissimis viris* tradi-
 tam exhibuit. “LEX EST RATIO SUMMA
 “Infita

“ Inſita in Naturâ, quæ Jubet ea, quæ Facienda ſunt,
 “ Prohibetq; Contraria. Hanc ipſam *Ciceronis*, atq;
 aliorum, quos Ipſe exiſtimat Doctiſſimos, viro-
 rum ſententiam de Lege Divinâ in Cordibus
 omnium hominum Inſcriptâ, ab ipſo *Cicerone* More
 ſuo Oratorio explicatam Annotavit Vir *Chriſtianus*
 Eloquentiæ *Ciceroniana* æmulus, *Lactantius*. “ *Div.*
 “ *Inſtit.* Lib. 6. Suſcipienda igitur Dei Lex eſt quæ
 “ nos ad hoc iter dirigat, illa Sancta, illa Cœleſtis,
 “ quam *Marcus Tullius* in Libro de Republicâ tertio,
 “ penè divinâ voce depinxit; cujus ego, nè plura
 “ dicerem, verba ſubjeci. Eſt quidem Vera Lex
 “ Recta Ratio, Naturæ congruens, diſfuſa in omnes,
 “ conſtans, ſempiterna; quæ vocet ad Officium ju-
 “ bendo; vetando à fraude deterreat: Quæ neq;
 “ probos fruſtra jubet, aut vetat, neq; improbos
 “ jubendo, aut vetando movet. Huic Legi nec
 “ obrogari fas eſt; neq; derogari ex hac aliquid li-
 “ cet neq; tota obrogari poteſt. Nec verò aut per
 “ Senatum, aut per Populum ſolvi hac Lege poſſu-
 “ mus. Neque eſt quærendus explanator, aut inter-
 “ pres ejus alius. Nec erit alia Lex Romæ, alia A-
 “ thenis, alia nunc, alia poſthac; ſed & omnes
 “ Gentes, & omni tempore, Una Lex, & ſempiter-
 “ na, & immobilis continebit; Unuſq; erit Com-
 “ munis quaſi Magiſter, & Imperator omnium De-
 “ us; Ille Legis hujus inventor, diſceptator, lator;
 “ cui qui non parebit, ipſe ſe fugiet, & Naturam
 “ Hominiſpernabitur; hoc ipſo luet maximas Pœ-
 “ nas, etiamſi cætera Supplicia quæ putantur, effu-
 “ gerit. Præclariffimum Virum, *D. Eraſmum* No-
 biſcum in Bonâ illâ, quam de *Cicerone* atq; aliis quàm
 plurimis *Ethnicorum* concepimus Opinione conſen-
 tientem videre geſtio. In *Convivio Religioſo Chryſoglo-
 tum & Eusebium* ſic colloquentes inducit. “ *Ch.* Niſi
 “ vererem nè vos meâ loquacitate avocem à capiando
 “ cibo, & ſi crederem fas eſſe tam ſacris colloquiis
 “ admiscere

"admiscere quicquam ex profanis Autoribus, pro-
 "ponerem & ipse quiddam, quod hodie legentem
 "me non torset, sed unice delectavit. *Eu.* Imò pro-
 "fanum dici non debet, quicquid pium est, & ad
 "bonos mores conducens. Sacris quidem literis u-
 "biq; prima debetur autoritas, sed tamen ego non-
 "nunquam offendo quædam vel dicta à veteribus,
 "vel Scripta ab Ethnicis etiam Poetis, tam castè,
 "tam sanctè, tam divinitus, ut mihi non possim
 "persuadere, quin pectus illorum cum illa scribe-
 "rent, numen aliquod bonum agitaverit. Et multi
 "sunt in consortio Sanctorum, qui non sunt apud
 "nos in Catalogo. Fateor affectum meum apud A-
 "micos, non possum legere librum *Ciceronis* de Se-
 "nectute, de Amicitia, de Officiis, de Tusculanis
 "Quæstionibus, quin aliquoties exosculer codicem,
 "ac venerer sanctum illud pectus, afflatum cœlesti
 "numine. Contra cum hos quosdam recentiores lego
 "de Republicâ, Oeconomicâ, aut Ethicâ præcipi-
 "entes, Deum immortalem! quàm frigent præ illis!
 "imo quàm non videntur sentire quod scribunt! ut
 "ego citius patiar perire totum *Scotum* cum aliquot
 "sui similibus, quàm libros unius *Ciceronis*, aut *Plu-
 "tarchi*: Non quod illos in totum damnem, sed
 "quod ex his sentiam me reddi meliorem, cum ex
 "illorum lectione surgam, nescio quomodo frigidius
 "affectus erga veram virtutem, sed irritatior ad
 "contentionem. Quare nè verere quicquid isthuc
 "est proponere. *Ch.* Cum pleriq; libri *M. Tullii*,
 "quos scripsit de Philosophiâ Divinitatis quiddam
 "spirare videntur, tum ille quem senex scripsit de
 "Senectute planè mihi videtur *κυκνήϊον ἀστυ*, quem-
 "admodum Græcis est in Proverbio. Eum hodie
 "relegi, atq; hæc verba, quoniam præ cæteris, ar-
 "ridebant, edidici: Quod si quis Deus mihi largiatur,
 "ut ex hac ætate repuerascam, & in cunis vagiam,
 "valdè recusem: Nec verò velim quasi decurso
 "spatio,

" spatio, à calce ad carcerem revocari. Quid enim
 " habet hæc vita commodi? Quid non potius laboris?
 " Sed non habeat sanè: Habet certè tamen aut sa-
 " tietatem, aut molestiam. Non libet enim mihi
 " deplorare vitam, quod multi, & hi docti, sæpe
 " fecerunt. Nec me vixisse pœnitet; quoniam ita
 " vixi, ut frustra me natum non existimem. Et ex
 " vitâ istâ discedo, tanquam ex Hospitio, non tan-
 " quam è Domo. Commorandi enim natura Diver-
 " sorium nobis, non Habitandi dedit. O præclarum
 " illum Diem, quum ad illud Animorum concilium,
 " cœtumq; proficiscar, & cum ex hac turbâ, & col-
 " luvione discedam. Hactenus Cato. Quid ab homi-
 " ne Christiano dici potuit sanctius. Utinam ta-
 " lia essent Colloquia Monachorum omnia cum sacris
 " Virginibus, quale fuit illud Ethnici senis cum A-
 " dolescentibus.

Nè mireris, Amice Lector, quòd Divinam illam
Legis Definitionem ab illo *Cicerone* immensi Ingenii
 viro exhibitam iterum, & sæpius Meditemur.
Lex est Ratio Summa, &c. Quid sit aliud intelligen-
 dum per has voces, *Ratio Summa Insita in Natura*,
 &c. quàm ὁ λογος ἐμπεττος *Ratio Æter-*
na, seu *Æternum Dei Verbum*, quatenus Partici-
 patur à Rationali Creaturâ? Placent mihi admodum
 Dicta *Thomæ Aquinatis*, qui sanè hac de re pruden-
 tissimè disseruit 12. Q. 91. Art. 2. " Manifestum est,
 " quòd omnia Participant aliquàlter Legem Æter-
 " nam, in quantum scilicet ex Impressione ejus hà-
 " bent Inclinationes in proprios actus, & fines. In-
 " ter cætera autem Rationalis Creatura excellenti-
 " ori quodam modo divinæ Providentiæ subjacet,
 " in quantum & ipsa sit Providentiæ Particeps, si-
 " bi ipsi, & aliis Providens. Unde & in ipsâ Partici-
 " patur Ratio Æterna, per quam habet Naturalem
 " Inclinationem ad debitum actum, & finem. Et
 " talis Participatio Legis Æternæ in Rationali Crea-
 " turâ

“tura Lex Naturalis dicitur, unde cum *Ps.* 4. dix-
 “isset Sacrificate sacrificium iustitiæ, quasi quibusdam
 “quærentibus, quæ sunt iustitiæ opera, subjungit :
 “Multi dicunt, quis ostendit nobis bona? Cui quæ-
 “stioni respondens dicit: Signatum est super nos
 “Lumen vultus tui, Domine; quasi Lumen Rationis
 “Naturalis, quo discernimus quid sit bonum, &
 “quid malum, quod pertinet ad Naturalem Legem,
 “nihil aliud sit, quam Impressio Divini Luminis in
 “nobis: unde patet, quod Lex Naturalis nihil aliud
 “est, quam Participatio Legis Æternæ in Rationali
 “Creaturâ.

Jam ipsum *Senecam* de Veritate Cœlesti loquentem
 audiamus. “*Epist.* 73. Deus ad Homines Venit,
 “imo (quod propius est) in Homines Venit. Nul-
 “la sine Deo Mens Bona est. *Epist.* 83. Quid pro-
 “dest ab homine aliquid esse secretum? Nihil Deo
 “clusum est. Interest Animis nostris, & Cogita-
 “tionibus mediis intervenit. In *Epistolâ* 41. hæc
 “habuit: Prope à Te Deus, Tecum est, Intus est.
 “Ita dico, *Lucili*, Sacer Intra Nos Spiritus sedet, ma-
 “lorum, bonorumq; nostrorum Observator, &
 “Custos: hic prout à nobis tractatus est, ita nos ipse
 “tractat. Bonus vir sine Deo nemo est. An po-
 “test aliquis supra Fortunam, nisi ab Illo adjutus,
 “exurgere? Ille dat consilia magnifica, & erecta,
 “*Ep.* 65. Quæris quid sit Propositum Deo? [*Propter*
 “*quod Fecit Mundum*] Bonitas. Ita certè *Plato* ait.
 “Quæ Deo faciendi Mundum causa fuit? Bonus est
 “—— Quærimus quid sit Causa: RATIO Fa-
 “ciens, id est, DEUS. Quam simile sit hoc Dictis
 “*Evangelicis*! Καὶ Θὸς ἦν ὁ Λόγος: ὁ ὢν ἐν ᾧ Ἄρχῃ
 “πρὸς τὸ Θεὸν. Πάντα δι’ αὐτοῦ Ἐγένετο. “*Ep.* 66. Una in-
 “ducitur humanis virtutibus Regula: Una est RA-
 “TIO Recta, Simplexq; —— RATIO au-
 “tem nihil aliud est quàm in Corpus Humanum Pars
 “Divini Spiritus merfa. Per *Partem* certè nihil
 M aliud

aliud est intelligendum quàm *Divini Spiritus Participatio*. Hanc ipsam Veritatem sic exprimit *Epicharmus*: Ὁ β' γ' Ἀθεῖος ἄλογος πικρὸς καὶ ὁ δ' ἑὸς ἄλογος. "Ep. 74. Bona illa sunt Vera, quæ RATIONIO dat; solida, ac sempiterna ——— Placeat Homini, quicquid Deo Placuit ——— Ama RATIONEM, hujus te Amor contra durissima Armabit. In Epistolâ 70. RATIONEM vocat *Magistram rerum omnium*. Certè hanc ipsam *Rationem* intelligit, quam, respectu Mundi per ipsam Facti, DEUM vocat; Et quam, respectu ejusmodi Veritatis, quam his verbis exprimit, "Nihil Deo clusum est; Interest Animis nostris, &c. vocat Partem Divini Spiritus mersam in Corpus Humanum. In Epistolâ 92. clarè, ac apertè Confitetur se Credere RATIONEM Nostram (sensu strictiori, seu Philosophico sumptam) non esse *Facultatem*, quam vocant, *Ratiocinativam*, sed ipsam DIVINÆ RATIONIS *Participationem*, cui scilicet qui omnem *Intellectionem*, ac *Volitionem* Conformem reddit, is Verâ Libertate perfruetur, & Infra Se vellet Omnia. Hæc sunt ipsa *Philosophi* in omne ævum cum summâ Laude memorandi verba in hac Epistolâ. "Illa quoq; Divina Ratio omnibus Præposita est, ipsa sub nullo est: & hæc autem nostra eadem est, quia ex illa est. Meritò itaq; *Auream* hanc profert sententiam in Epistolâ 37. "Si vis Tibi Omnia Subjicere, Te Subjice RATIONI.

Cuius Antiquorum *Poematum* tam *Latinorum*, quàm *Græcorum* studioso liquidò constat ab ipsis etiam *Poetis* plurimas conscriptas esse *ὑμῶν* præclaras ac Cœlestes.

Mirandum est sanè istud *Virgilianum*.

"Aude Hospes, Contemnere Opes, & te quoq;
"dignum

"Finge Deo: Rebusq; veni non asper Egenis.

Hic

Hic certè *Poetarum Princeps* Vaticinari videtur
PAUPERTATEM *Jesu Christi, Domini, ac*
DEI *Nostri.*

Placent mihi admodum hi *Sophoclis* Versiculi.

Ψυχὴ γὰρ ΕΥΝΟΥΣ, καὶ ἀρονῶσα Τ' ΟΥΤΝΔΙΚΟΝ
 Κρείσσων Σοφίᾳ παλῶς ὄσιν Εὐραλῆς.

“ Animus Benignus, & Justi tenax Propositi,
 “ Invenit Veritatem, quæ Vafros latet.

His verbis ostendit Poeta se Umbram quandam (si ita loqui liceat) Aspexisse hujus Veritatis, nempe Omne Verum, ac Bonum Inveniri in Illo Verè ac sincere Amando qui Servator Hominum est Infinite Benignus, ac *Sol Justitiæ.*

Omnibus Græcarum Literarum studiosis Nota sunt illa *Pythagoreorum* Carmina, quæ Ἐπι τὰ Χρυσᾶ appellatur: in illis sanè splendidissima, ac planè Miranda cernimus Animi *Luce illâ Verâ* Illuminati Noëmata. En Vaticinationem Beatitudinis, quâ Sancta Anima, Corporis Vinculis relaxata in Æternum perfruetur.

Ἦν δ' ὅπο' εἴλεῖς Σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλδ' ἄρεον ἔλθης.

Ἔσσεαι ἀθάνατος Θεός, ἀμείρολος, καὶ ἐπιδυντής.

“ Sic ubi deposito vacuus te ceperit Æther
 “ Corpore, Vivus ages semper, semperq;
 “ Beatus.

Amicitiam *Pythagoreorum* nihil aliud fuisse, quàm ipsam *Sanctorum Communionem* his verbis testatur *Jamblicus* in Libro celeberrimo *de Vitâ Pythagoræ* Cap. 33. “ Thestorem Possidoniatem ajunt, cum solum
 “ ex rumore intelligeret Thymaridem Parium de
 “ sectâ esse *Pythagoreorum*, cum in eam Calamitatem

“devenisset ut Fortunis omnibus, iisq; haud sanè
 “mediocribus, sed peramplis esset everfus, naviga-
 “tionem instituisse in *Parum* insulam collectaq; af-
 “fatim Pecuniâ ei Fortunas, quæ prius fuerant, re-
 “cuperavisse. Pulchra igitur, & eximia hæc sunt
 “Amicitiae indicia. Multo autem hisce admirabi-
 “lora erant, quæ de Communione Sanctorum Bo-
 “norum (τὰ πρὸς τὴν Κοινωνίαν Θεῶν Ἀγαθῶν, καὶ τὰ πρὸς τὴν
 τῆς Νῦ Ὀμοιοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς τῆς Θεῆς ψυχῆς παρ’ αὐτοῖς ἀπο-
 ριπτόντα. Παρηγγέλλον γὰρ δάμα ἀλλήλοις μὴ διασπᾶν τὴν ἐν
 αὐτοῖς Θεὸν, ἐκτὸν εἰς Θεοκρασίαν πνεῦμα, καὶ τὴν πρὸς τὴν Θεὸν
 ἔντασιν, καὶ τὴν τῆς Νῦ κοινωνίαν, καὶ τὴν τῆς Θεῆς ψυχῆς ἀπέ-
 βλεπεν αὐτοῖς ἢ Πᾶσα τῆς Φιλίας Σπουδὴ δὲ Ἐξέον τε καὶ Λόγον)
 “quæq; item de Mentis Consensione, atq; Anima
 “Divinâ apud ipsos definita, determinataq; e-
 “rant. Admonebant enim sese mutuò, nè Deum,
 “qui in ipsis esset, discerperent. Itaq; in Divinam
 “quandam Temperiem, atq; Unionem cum Deo,
 “& Mentis, Animæq; Divinæ Communionem apud
 “ipsos Universum Amicitiae Studium tum Factis,
 “tum Dictis respiciebat. Nil mirum tam Sanctam
 fuisse Eorum Amicitiam, quorum *Totum Vivere* erat
 (ut idem testatur *Jamblicus*) Cultum Supremo Nu-
 mini debitum præstare.

De Vita Pythag. Cap. 27. Ἀπαντα ὅσα πρὸς τὸ πρᾶξαι
 διορίζουσιν ἐξοχεῖσθαι τῆς πρὸς τὸ Θεὸν ὁμολογίας· καὶ ἀρχὴ αὐτῆς
 ὅτι, καὶ Βίβλ. Ἀπὸς συντέτακται πρὸς ἀκολουθεῖν τῷ Θεῷ. *Zeno-*
phon in *Memorabil.* Lib. 4. hæc verba refert *Socratis*
 cum *Euthydemo* colloquentis. Ὁ δὲ ὅλον κόσμον συντάττειν
 καὶ συνέχειν, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ὄντι, καὶ ἀπὸ μὲν χρωμένους
 ἀπελθεῖν καὶ ὑγιῆ καὶ ἀγῆραλον περὶ ἔχειν, διὰ τὸν δὲ νόμον τὸ ἀνα-
 μαρτήτως ὑπηρετῶντα, ὅτι τὰ μέγιστα μὲν πρᾶξαι δεῖται,
 τίς δὲ Οἰκονομὴν ἀδραστεῖ ἡμῶν ὄντων· ἐν γὰρ τῷ ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανε-
 ρὸς ὁκῶν ἐστὶν Ἡλίος· ἐκ δὲ πλείους τοῖς ἀνθρώποις ἐαυτὸν ἀκριβῶς
 ὁρᾶν, ὅτι ἐὰν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρῇ διεσθαι τὴν ὅλην ἀφαι-
 ρεῖται. “Is qui mundum universum composuit, &
 “continet, quo pulchra, & bona omnia compre-
 “henduntur,

"henduntur, quique utentibus eo semper ipsum non
 "attritum & integrum, & Senectutis expertem
 "exhibet, atque etiam cogitatione celerius submini-
 "strantem omnia sine ullo errore: Is ergo maxima
 "quæque facere conspicitur; sed hæc Gubernans ni-
 "hilominus cerni non potest. Etiam consideres
 "velim, quod Sol quum omnibus esse conspicuus
 "videatur, non permittat hominibus uti se accurate
 "aspiciant: Sed si quis impudenter eum spectare
 "conetur, videndi facultatem amittat. Manifestum
 est illum *Euthydemum* & *Socratem* talem habuisse
 DEI Notionem qualem exprimit Apostolus hisce
 verbis *ὁὗτος οὐκ ὁνείδει*. 1 Tim. 6. 16..

Οὐκ ἔστιν ἄλλος ἄνθρωπος, "Novi etiam inquit *Zenophon*, ip-
 "sum (*Socratem*) aliquando ad *Euthydemum* de Con-
 "tinentiâ huiusmodi quædam disseruisse: Dic mihi,
 "mi *Euthydemè*, ait, num pulchram, & amplam
 "tuum viro tum Republicæ possessionem esse putas
 "Libertatem? Maximam, inquit ille. Qui ergo à
 "Voluptatibus, quæ Corpore percipiuntur, Vinci-
 "tur, ac per eas quæ sunt Optima facere Nequit
 "(*ὅτι ταῦτα μὴ δύναται κρατεῖν τὰ βέλτιστα*) eum tu ho-
 "minem esse Liberum putas? Minimè, ait. For-
 "tassis enim hoc tibi videtur esse ingenuum (*ἔλαττον*)
 "facere nimirum Optima. Ergo quosdam ha-
 "bere, qui vetent quo minus agas talia, putas esse
 "alienum à Libertate. Et meritò quidem, inquit.
 "Utrum vero videntur homines Intemperantes tibi
 "tantum impediri, quo minus longè pulcherrima
 "perficiant, an etiam cogi ad designandum Turpi-
 "sima (*ἄναγκαζομεν τὰ Αἰσχρὰ ποιεῖν*) Nihilominus, in-
 "quit, ad hæc cogi videntur, quam in illis impe-
 "diri. At quosnam illos esse putas Heros. (*ὁ βέλτερος*)
 "qui Optima quidem impediunt, ad Pessima vero
 "cogunt? Longè Pessimos, ait. Et quamnam esse
 "Pessimam Servitutem arbitraris? Eam, ait, quæ
 "apud Heros Pessimos serviatur. Ergone homines
 "Intem-

"Intemperantes Servitutem Pessimam Serviunt?
 "Ita mihi videtur, inquit.

His *Socraticis* sunt maximè consentanea præclara illa, quæ scripsit *M. T. Cicero* in istius *Paradoxi* explicatione, ὅτι πάντες οἱ Σοφοὶ Ἑλδ' ὄντες, καὶ οἱ Μωροὶ Δύλαιοι. "Dictum est ab eruditissimis viris nisi Sapien-
 "tem Liberum esse neminem. Quid est enim Liber-
 "tas? Potestas Vivendi ut Velis. Quis igitur Vi-
 "vit, ut Vult, nisi profectò qui Recta sequitur, qui
 "gaudet Officio, cui Vivendi via considerata, atq;
 "provisà est; qui Legibus quidem non propter me-
 "tum paret, sed eas sequitur, atq; colit, quia id
 "Salutare maximè judicat. — Si Servitus sit,
 "sicut est, Obedientia fracti Animi, & abjecti, &
 "arbitrio carentis suo: Quis neget omnes Leves,
 "omnes Cupidos, omnes deniq; Improbos esse Ser-
 "vos — Quid jam illa Cupiditas, quæ videtur
 "esse liberior, Honoris, Imperii, Provinciarum?
 "quàm Dura est Domina, quàm Imperiosa, quàm
 "Vehemens! *Cethego*, homini non probatissimo Ser-
 "vire coegit eos, qui sibi esse amplissimi videbantur,
 "munera mittere, noctu venire domum ad eum, pre-
 "cari, deniq; supplicare. Quæ Servitus est, si
 "hæc Libertas existimari potest. Quid? Cum Cu-
 "piditatum Dominatus excessit, & alius est Domi-
 "nus exortus, ex Conscientia Peccatorum, Timor;
 "quàm est illa Misera, quàm Dura Servitus!

Perfius ille celeberrimus, quem *Philosophis* potius
 quàm *Poetis* annumerandum censeo, elegantissimè
 describit hominis *Improbi* Servitutem.

Sat. 5.

"An quisquam est alius Liber, nisi ducere Vitam,
 "Cui Licet, ut Voluit? Licet, ut Volo, Vi-
 "vere, non sum

"Liberior Bruto? Mendosè colligis, inquit
 "Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

"Hæc

"Hæc reliqua accipio. Licet, ut Volo, Vi-
"vere tolle.

"Liber Ego. unde hoc sumis tot Subdite re-
"bus?

"An Dominum ignoras, nisi quem Vindicta
"relaxat?

"I Puer: & strigiles *Crispini* ad Balnea defer:

"Si increpuit, cessas Nugator? Servitium
"acre

"Te nihil impellit? Nec quidquam Extrinse-
"cus intrat,

"Quod nervos agitet? Sed si Intus, & in Je-
"core ægro

"Nascuntur Domini, qui tu Impunitior exis,

"Atq; hic, quem ad strigiles scutica, & me-
"tus egit Herilis?

"Mane piger stertis? Surge, inquit Avaritia:
"eia,

"Surge, negas, instat: Surge, inquit, non
"queo, Surge,

"En quid agam? Rogitas? En, saperdam ad-
"vehe Ponto, &c.

Sensit idem hic *Persius* quale sit illud *Sacrificium*,
quod Supremo Numini semper erit gratum, & ac-
ceptum. Hoc asserit esse,

"Compositum Jus, Fasq; Animi, Sanctosq;
"Recessus

"Mentis, & Incoctum Generoso Pectus Ho-
"nesto. *Sat. 2.*

Horatius etiam, & *Juvenalis* apertè Confitentur
se percepisse Duram illam *Servitutem*, quam homines
Serviunt Vitiis dediti.

Sat.

Sat. 7. Lib. 2.

"Tunc mihi Dominus, rerum Imperiis, ho-

"minumq;

"Tot, tantisq; minor? quem ter vindicta,

"quaterq;

"Imposita, haud unquam misera formidine pri-

"vet?

"Tu mihi qui Imperitas, aliis Servis miser:

"atq;

"Dacris, at nervis alienis mobile lignum.

"Quisnam igitur Liber? Sapiens sibiq; Im-

"periosus,

"Quem neq; Pauperies, neq; Mors, neq; Vin-

"cula terrent:

"Respondere Cupidinibus, Contemnere Ho-

"nores

"Fortis, & in seipso totus teres, atq; rotun-

"dus.

Gustavit (ut ita dicam) ille *Horatius* ineffabilem
Suavitatem istius Veritatis, quam hisce verbis ex-
primit *Apostolus* 1 *Tim.* 6. 8. "Habentes Alimenta,
" & quibus Tegamur, hæc nobis Satis erunt. *Hor.*
in *Epist.* 12. *Lib.* 1.

———"Tolle querelas:

"Pauper enim non est cui rerum suppetit

"usus.

"Si ventri bene, si lateri est, pedibusq; tuis,

"nil

"Divinae poterunt Regales addere majus.

Hic ipse *Horatius* summo *Temperantia* amore ele-
vatus in Cœlestem hanc Cogitationem exurgit In-
temperantiam Vituperando. *Sat.* 2. *Lib.* 2.

———"Quin

"Quin Corpus onustum
 "Hesternis Vitiis, Animum quoq; Prægravat
 "una,
 "Atq; Affigit Humo Divinæ Particulam
 "Auræ.

Apertè Confitetur se Credere Aliquid esse Divi-
 num in omni Animâ Rationali : Cui sanè qui Actiones
 suas non reddit Conformes, sit ipsâ Creaturâ Irrati-
 onali Pejor, utpote qui Seipsum Factum ad Imagi-
 nem Dei ad Conditionem Belluinam depressit, dum
 Objectis Sensibilibus totus inhians omnino Negligit
 Intellectualia, & Cælestia.

Cogitatio hæc mihi in memoriam revocat illa Car-
 mina ab Ingeniosissimo, ac Generosissimo Viro, JO-
 ANNE DONN Anglo composita in egregio Po-
 emate, cui Titulus est, "*An Anatomy of the World* ;

"We seem ambitious God's whole work t' undoe ;
 "Of nothing he made us, and we strive too,
 "To bring our selves to nothing back ; and we
 "Do what we can to do't so soon, as he ;

"Except thou Feed (not Banquet) on
 "Thy supernatural Food, Religion ;
 "Thy better growth grows withered, and scant,
 "Be More than Man, or thou'rt Less than an
 "Ant.

"Less than an Ant, hoc est Rerum Vilissimarum
 Servulus. Juvenalem etiam audiamus Philosophicè
 potius quàm Poeticè loquentem de gravissimâ illâ Ser-
 vitute, quam Serviunt istiusmodi homines, qui Ra-
 tionem, Divine Particulam Auræ, suppressere, ac ex-
 tinguere conantur, dum Cupiditatibus iniquissimis
 obsequuntur. Sat. 13.

N

"Exemplo

“Exemplo quodcunq; Malo committitur, ipsi
 “Displicet Auctori. Prima est hæc Ultio,
 “quod se
 “Judice, nemo Nocens Absolvitur.

Idem *Sensit Publius Syrus*: “Illo Nocens se Dam-
 “nat, quo Peccat Die.

—— “Improba quamvis
 “Gratia fallacis Prætoris vicerit urnam.

Hoc ipsum *Sensisse M. T. Ciceronem* nos supra osten-
 dimus. “Huic Legi inquit (Rationi Summæ Inscitæ
 “in Naturâ) qui non parebit, ipse se fugiet, & na-
 “turam hominis aspernabitur; hoc ipso luet maxi-
 “mas Pœnas, etiamsi cætera Supplicia, quæ putan-
 “tur, effugerit. Veritatis hujus sensu acerrimo ad-
 ductus sic Cecinit Satyricus Noster;

—— “Cur tamen hos tu
 “Evasisse putes, quos diri conscia facti
 “Mens habet attonitos, & cæco verbere
 “pulsat,
 “Occultum quatiente Animo Tortore fla-
 “gellum?
 “Pœna autem vehemens, & multo sævior illis,
 “Quas & *Cæditus* gravis invenit, & *Rhada-*
 “*manthus*,
 “Nocte, Dieq; suum gestare in pectore Te-
 “stem.

Hoc ipsum Noëma *Ciceronis* Animo insedisse con-
 stat etiam ex hisce ipsius verbis, quæ supra recita-
 vimus: “Cum Cupiditatum Dominatus excessit,
 “& alius est Dominus exortus, ex Conscientiâ Pec-
 “catorum, Timor; quàm est illa Misera, quàm
 “Dura

“Dura Servitus! Nullus dubito quin hic *Spiritus*, qui tot *Ethnicis* suggessit istiusmodi Cogitationes de *Servitute* eorum, qui *Vitiis* se dederunt, & de *Libertate* eorum, qui colunt *Virtutem*, sit Ipse *Spiritus Veritatis*, quo olim *S. Propheta*, ac postea *Discipuli Domini Nostri Jesu Christi* adducti sunt ad ea perscribenda, quæ jam extant in *Sacris Scripturis*, de illâ *Libertate*, quam nullo modo consequi poterimus, nisi per Unicum Humani Generis REDEMPTOREM, *Jesum Christum*. Hæc ipsa sunt *Seneca* verba, De Vita Beatâ Cap. 14. “Se Voluptatibus VENDIT. Voluptatibus, nempe omnibus Vitiis, quæ scilicet id quod unusquisq; Improborum *Concupiscit*, aliquatenus exhibent, aut saltem exhibere videntur. Manifestum est quod istiusmodi Homini REDEMPTORE opus sit, qui Se VENDIDIT. Quid sint Vera Servitus, ac Vera Libertas REDEMPTOR Noster Benignissimus Nos proprio Ore Edoct. “*Joan.* 8. 34. Quisquis committit Peccatum “Servus est Peccati. V. 36. Si vos Filius in Libertatem vindicarit verè Liberi eritis. *Ἐὰν ὁ Υἱὸς ὑμῶν Ἐλευθερώσῃ Ὀφθαλμοὺς ἁποδοῦναι ὁστέα.* Ingeniosissimus ille *Seneca*, Vir sanè ingentis Animi, non solum *Servitutis*, sed etiam *Libertatis* Notionem habuit *Divino Sermoni* plenè, ac perfectissimè Conformem. DEO PARERE, inquit, LIBERTAS EST. De Vita Beatâ Cap. 15. Id certè, quod *Diodorus Siculus* iterum & sæpius vocat *τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς*, Splendorem quendam Anima, nihil aliud est, quàm aliquantula *Lucis Æternæ Affluentia*, quid sit Pulchrum, & Honestum, quid Turpe, & Indecorum Ostendens, & usq; Provocans ad Opera Clara, ac Honesta peragenda. Hic *Anima Splendor* id ipsum fuit, quod *Scipionem Africanum* excitavit ad illud Memorabile, ac in omne ævum summis Laudibus celebrandum *Virtutis Opus*, quod his verbis *Historicus* enarravit. “*L. Florus* De Gest. Rom. Lib. 2. Cap. 6. Certum est

“ ad profligandam Provinciam maximè profecisse
 “ singularem Ducis Sanctitatem : Quippe qui Cap-
 “ tivos Pueros, Puellasq; præcipuè Pulchritudinis
 “ Barbaris restituerit, nè in conspectum quidem
 “ suum passus adduci, nè quid de Virginitatis Inte-
 “ gritate delibasse saltem vel Oculis videretur. Pu-
 “ deat Christianos GENEROSOS, quos vocant,
Injustè Veneri indulgere, cum *Ducem Ethnicum* vi-
 deant, non tantùm à *Tactibus & Osculis* Puellarum
 præcipuè Pulchritudinis se abstinuisse, sed etiam à
Conspectu : Nec tantùm Sibi cavisse, nè in Amatorias
 Anxietates incideret, sed ipsis etiam *Puellis* Sanctè
 consuluisse nè vel minimà ex parte alii violaverint
 earum *Virginitatis Integritatem*, ideoq; Patriæ suæ
 Ipsas restituisse. Sic Clarissimo Viro Prædicata Cor-
 porum Puellarum præcipua Pulchritudo istiusmodi
 Pulchritudinis, quæ non nisi *Intellectu* percipiatur,
 mirabiles in illo Amores excitavit. Hæc sunt Dicta
 ejusdem *Scipionis Masanissæ* Amore *Captive* captum
 alloquentis : Dicta sanè Facto Memorabili, atq; om-
 ni Laude dignissimo, quàm maximè congrua. T.
Liv. Hist. Ab Urbe Cond. Lib. 30. “ Hanc te quoq;
 “ (Temperantiam, & Continentiam Libidinum) ad
 “ cœteras tuas eximias Virtutes, *Masanissa*, adjecisse
 “ velim. Nam non est, mihi crede, tantum ab Ho-
 “ stibus Armatis Ætati nostræ Periculi, quantum ab
 “ circumfusiis undiq; Voluptatibus. Qui eas suâ Tem-
 “ perantiâ frænavit, ac domuit, multo majus De-
 “ cus, majorem Victoriâ sibi peperit, quam nos
 “ *Syphace* Victo habemus.

Hæc eadem *Λαμπρότης τῆς ψυχῆς* *Camillo* indidit *Viri-*
dam illam *Virtutem*, quam his verbis exprimit *Histori-*
cus, L. *Florus* Lib. 1. Cap. 12. “ Eam *Furius Camillus*,
 “ vir Sanctus & Sapiens, sciebat Veram esse Victori-
 “ am, quæ Salvâ Fide, & Integrâ Dignitate para-
 “ retur. Hæc eadem *Λαμπρότης τῆς ψυχῆς* Fortissimo
 illi *Regulo* tam Amabilem ostendit FIDEI Servandæ
 vel

vel ipsis Hostibus Improbissimis Datæ Pulchritudinem, ut Fidei istius Servandæ Causâ Corporis Saluti prætulercit *Voluntarium ad Hostes suos Reditum*, Mortem ab iis inferendam Expectans acerbissimam. De gravissimis hujus Viri Incomparabilis Calamitatibus Invicto Animo superatis sic loquitur *Historicus L. Florm* Lib. 2. Cap. 2. "Vivus in manus hostium venit fortissimus Imperator. Sed ille quidem par tantæ Calamitati fuit. Nam nec Punico carcere fractus est, nec legatione susceptâ. Quippe diversa quàm Hostes mandaverat, censuit nè Pax fieret, nec commutatio captivorum reciperetur. Sed nec illo *Voluntario ad Hostes suos Reditu*, nec ultimo sive carceris seu crucis supplicio deformata Majestas: Imo his omnibus admirabilior. Quid aliud quàm victus de victoribus, quia Carthago non cessarat, de Fortunâ triumphavit? De *Voluntario Ejus ad Hostes suos Reditu* sic Cecinit *Horatius*.

"Fertur pudicæ Conjugis osculum,
 "Parvosq; Natos, ut Capitis minor,
 "A se removisse, & Virilem
 "Torvus humi posuisse Vultum,
 "Donec labantes Consilio Patres
 "Firmaret Author nunquam aliàs dato;
 "Interq; mœrentes Amicos
 "Egregius properaret Exul.

"Atqui sciebat, quæ sibi Barbarus
 "Tortor pararet: Non aliter tamen
 "Dimovit obstantes Propinquos,
 "Et Populum reditus morantem,
 "Quàm si clientum longa negotia
 "Dijudicata lite relinqueret,
 "Tendens Venafranos in Agros
 "Aut Lacedæmonium Tarentum.

Jam

Jam plura inspiciamus φιλοσοφούντων *Ethnicorum* Placita *Sacris Literis* consentanea. *Thales* (apud *Laetium Diogenem*) Interrogatus, quid esset Supremum Numen, respondit Illud esse, quod nec Principium habet, nec Finem. Τί τὸ Θεῖον; Τὸ Μῆτε Ἀρχὴν ἔχον, Μῆτε Τελὸς τιῶν. *Solonis Dictata*, Κακοκαζάν "Ὅρκου Πιστοῖραν ἔχῃ. Μὴ ψάδῃ. Τὰ Σπιδάια Μελέτα. Συμβέλας μὴ τὰ Ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ Ἀειδα. Νῦν Ἠγμώνα ποιεῖ. Μὴ χαλεπὸς Ὀμίλει. *Chilon*, Ἐρωτηθεὶς τί νι διαφέρουσιν οἱ Πεπρωδὲς οἰκιστοὶ τῶν Ἀπαιδιδύτων; ἔφη Ἑλπίαν Ἀγαθῶς. Προσέτατῃς δὲ ταῦτα Τλωπίης κρατεῖν. Μὴ χακολογεῖν τὸς πλοῖσιον. Μὴ Ἀπειλῇν Μηδελί. Ταχύτερον ἐπὶ τὰς Ἀτυχίας τῶν φίλων, ἢ ἐπὶ τὰς Εὐτυχίας πρόειδαι. Γῆρας τιμᾶν. Φυλάττειν ἑαυτὸν. Ζημίαν Αἰρεῖσθαι μάλλον, ἢ κίρσθαι Αἰσχρὸν. ἢ ἄλλο γὰρ ἀπαξ ἐλύπησε τὸ δὲ διὰ πάλιν. Ἀτυχῶντι μὴ ἐπιγλαῖν. ἰσχυρὲν ὄντα Πεῖσον εἶδ', ὅπως οἱ πλοῖσιον Αἰδῶνται μάλλον ἢ φοβῶνται. Μὴ ἐπιδυμεῖν Ἀδυνάτων. Νομοῖς Πέθεσθαι. Ἡρώα χρῆσθαι. *Euclides*, Οὐτ' ἔν τὸ Ἀγαθὸν ἀποφαίνεται Πολλοῖς Ὀνόμασι καλέμενον. *Menedemus*, Τινὲς ἀκύντας ὡς μέγιστον Ἀγαθὸν εἶναι τῶν πάντων ἐπιτυγχάνειν ὧν τις ἐπιδυμεῖ, ἔφη, Πολὺ δὲ μείζον τὸ ἐπιδυμεῖν ὧν δεῖ. Ἐνδὲ ταῖς ζήτησιν ὧν μάχην ἦν, ὧδ' ὑπὸ πᾶσι φέρον ἀπῆκε. ὁμοῦ δ' ὧν τοῖς ἐν τοῖς λόγοις ὑπάρχον ἐν τοῖς ἔργοις Πραόταλ' ὤ. "In Disputationibus
 " adeo erat pugnax, ut etiam livoris signa ferens
 " discederet, & tamen qui in Sermonibus talis erat,
 " in Actionibus Placidus erat, ac Mansuetus φίλ' τε
 " ἦν μέγιστα. Amicitiam maximè omnium colebat,
 " quod ex Amoris in *Asclepiadem* conspiratione de-
 " claratur, nihil à *Pyladis* in Amicum Benevolentia
 " differente. *Antisthenes* Dixit Virtutem consistere
 " in Operibus, neq; Sermonibus multis indigere,
 " neq; Disciplinis, Sapientemq; Sorte Suâ conten-
 " tum esse (Αὐτάρκη εἶναι) quæ enim Alii habent Illius
 " esse (Πάντα γὰρ Αὐτῷ εἶναι) τὰ τῶν ἄλλων.) Hoc di-
 " ctum *Antisthenis* verum esse liquet ex hac ratione, quod
 Sapiens Alios Amat, Sicut Seipsum, ideoq; Gaudet
 Alios habere, quæ Ipse non habet. Τί τι Ἀδελφίαν
 Ἀγαθόν,

Ἄγανθον, καὶ ἴσον τῷ Πόνῳ. “ Infamiam Bonum esse,
 “ & Labori parem. *Seneca* Noster profitetur se in
 eadem esse sententiā, *Epist.* 113. “ Sæpe Justus esse
 “ debebis, inquit, cum Infamiā. Et tunc si Sapis,
 “ Mala Opinio Bene parta Delectat. Dixit *Antisthenes*
 “ Virtutem ad Beatè Vivendum seipsa contentam
 “ esse. (Αὐτὴν γὰρ πρὸς Εὐδαιμονίαν.) *Zenonis* & *Alio-*
rum Placita, quæ memorat *Laertius* in suo de *Zenone*
Tractatu. Τὴν Ἐλευθερίαν Ἐξουσίαν Αὐτοκρατίας· τίς δὲ
 Δουλείαν Στερίτην Αὐτοκρατίας· ——— Οὐ μόνον δὲ Ἐλευθε-
 ρίαν τὴν τοῦ Σώτους, ἀλλὰ καὶ Βασιλείαν, τῆς Βασιλείας ὅσην Ἀρχὴν
 Ἀνοικισθύνει. “ Libertatem Judicio, seu Arbitrio suo
 “ Agendi Potestatem esse; cujus Privationem esse
 “ Servitutem ——— nec verò solummodò Liberos
 “ esse Sapientes, sed etiam Reges; siquidem Reg-
 “ num Principatus est nullius Imperio subjectus, qui
 “ in solis consistere possit Sapientibus, quemadmo-
 “ dum *Chrysippus* in eo libro, in quo *Zenonem* nomi-
 “ nibus propriè usum fuisse docet: Qui enim Prin-
 “ ceps futurus sit, eum Bonorum, Malorumq; rati-
 “ onem cognitam habere oportere, neminem autem
 “ Improbum hæc cognoscere. Manifestum est ex
 aliis Eorum Placitis, quæ jam sum recitaturus, isti-
 usmodi fuisse eorum Sententiam, nempe viros *Sapi-*
entes, seu Verā Virtute præditos *Reges* fieri in eo,
 quòd præstent Obedientiam illi *Legi*, quam Nos
Christiani secundum *Scriptum Apostolicum* vocamus
Perfectam illam Regem Libertatis (Νόμον τέλειον τὸν τῆς
 Ἐλευθερίας) Et *Legem REGIAM* (Νόμον ΒΑΣΙΛΕΥ-
 ΚΟΝ.) *Zeno*, &c. Ἐν τῇ δὲ Θεῶν, καὶ Νῶν, καὶ Εἰμαρμένῳ,
 καὶ Διᾷ, πολλὰς τε ἐπίκαιρας ὀνομαστικὰς ὀνομαζέμεθα. Hæ vo-
 ces ostendunt in Animis Eorum Inlitam fuisse Veram
Unius Dei Notionem, sed *Ethnicismo* aliquatenus ob-
 fuscata. Θεὸν δὲ τὴν Ζῶν Ἀθάνατον, Ἀόριστον, τέλειον,
 ἢ Νοερὸν ἐν Εὐδαιμονίᾳ, καὶ πάντες Ἀνεπίδικον, Προνοη-
 πκὸν κόσμέτε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ· Μὴ δὲ μὲν τοὶ Ἀνθρωπομορ-
 φον· εἴ δὲ τὸ μὲν Δημιουργὸν τῶν Ὁλῶν, καὶ ὡς πατὴρ Πατέρα

Πάντων. Per hoc vocabulum Ζῶον non significatur *Animal*, sed *VIVENS*. Ζῶον Ἀθάλατον, *Vivens Immortale*, hoc est, *Illud Unum*, quod Ζῶον ἔχει ἐν ἑαυτῷ, quod à *Seculo usq; in Seculum Vivit*. Debemus certè agnoscere quòd Illi rectè dixerint Deum esse ΛΟΓΙΚΟΝ, cum *Divina Inspiratione* adductus *Evangelista Ecclesia Catholica in Scriptis* Tradiderit *Cœlestem hanc Veritatem*, quam sanè quilibet Homo Verè Christianus aliquatenus Intelligit, sed tamen nullus eam *Comprehendit Intellectus*, nisi Unus Ille Infinitus: Ἐν Ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸ Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Non tantum *Philosophi apud Græcos*, sed etiam *Poetae*, *Tradidimus* quàm plurimas proferebant *Doctrinæ Christianæ evidentissimè consentaneas*. Supervacaneum esset aliquas excerpere *Sententias ex Homeri Operibus*, cum *Erudito Lectori* liceat tot *acervos earum* videre in *eximio Celeberrimi DUPORTI Libello*, cui *Titulus est Gnomologia Homericæ*; atq; etiam in eo *Præstantissimi Viri, ZACH. BOGANI Tractatu*, cui *Titulus est Homerus Ἠθεολογόν*.

Hesiodus. Ὅς ὃ καὶ μαρτυρήσιν ἐκὼν ἐπιόρκου ὁμῶδες ἔδωκεται, ἐνδὲ δίκην βλάβης, νῆκετον ἀνάδι.

“Qui testimoniis volens Perjurium jurando
“Mentietur, in jus delinquens immedicabiliter
“læsus est.

Οἱ αὐτὸ καὶ τὸ λέγει ἀνὴρ ἄλλω καὶ τὸ λέγει.
Ἦ ὃ κακὴ Βουλὴ τοῦ Βουλήσῃς ἢ κακίη.

“Sibi ipsi Mala fabricatur vir Aliis Mala fa-
“bricans,
“Malum verò Consilium Consultori Pessimum.

Αὐτὰς

Αὐτὰρ ἘΠΙΣ' συναρῇ τί κε μὲν Πόνον ἀλγιστόντα,
 Λήδιον τε, Λοιμὸν τε, καὶ Ἄλγος δακρυόεντα, &c.
 Ὅρκον δ', ὅς δ' ἡ πλεῖστον ὀπιχθονίης ἀνθρώπων
 Πημάνει, ὅτε κεν πῖ; ἐκὼν ὀπίσκειν ὁμόων.

“Cæterum Contentio odiosa peperit quidem

“Laborem molestum,

“Oblivionemq; Pestemq; & Dolores lachry-
 “mabiles, &c.

“JURAMENTUMq; quod plurimum
 “terrestres homines

“Lædit, quando quispiam volens pejeraverit.

———— Δ' ἸΚΗ δ' ὑπὲρ ὅρκου ἴσχει
 Ἐς τέλος ἔλθουσα —————

———— “JUSTITIA autem super Injuri-
 “am valet

“Ad finem progressa. ————

Theognis. Ἐδλὼν μὲν γὰρ ἀπὸ ἐδλὰ μαθήσεται ἢν ὃ
 χαλεπὴ ἦν

Συμμιχθεὶς ἀπολεῖς καὶ τὸ ἔορ τὰ νόον.

“Abonis viris bona disces : Si verò malis

“Commiscearis, perdes & quam habebas
 “mentem.

Τῷ ὃ χαλῶς ποιεῖν ἡ Θεὸς πάντα πείθει,

Συντυχίην Ἀγαθῆν, Ἐκλυσιν Ἀφροσύνης.

“Illi, qui Bene se gesserit, Deus Omnia cir-
 “cumponit,

“Successum Bonum, Liberationem Stultitiæ.

Ὁ, π ᾧ Μοῖρα Παθεῖν, ἔτι Δέδωκε Παθεῖν,

“ Quod Fatum est Pati non Timeo Pati.

“ ——— Cupias quodcumq; Necesse est.

Lucan. L. 4.

——— Ἀρετῆς ᾧ μίγα Κλέος ἔσσι' ὀλβίται.

“ Virtutis magna Gloria nunquam peribit.

Μή ποτ' ἐπιγόμενος πρήξῃς κακόν, ἀλλὰ βαθεῖη
Σὴ φρενὶ βέλδουσι, σὺ ἀγαθῷ τε νόμῳ.

“ Nunquam festinans facias malum, sed pro-
“ fundâ

“ Tuâ mente consulta, tuo bonoq; animo.

Phocylides, Μὴ τε γαμοκλοπὴ εἴν, μήτ' ἀρσενικὰ κύπριν
ὀρίνειν.

Μὴ τε δούλῳ ἐκπίπειν, μήδ' αἵματι χεῖρα μαίνειν.

Μὴ πλεῖστον ἀδικῶς, ἀλλ' ὅσῳ βιολίῳ.

Ἀρκεῖσθαι παρ' ἑσσι, καὶ ἀγορεύων ἀπέχεσθαι.

Ψάδεα μὴ βαίνειν, τὰ δ' ἐπίστυμα πάντ' ἀγορεύειν.

Πρώτα Θεὸν ἤμα, μετὰ τὴν πατὴρ σέο Γονεῖα.

Πᾶσι δίκαια νέμειν.

Χεῖρα πρὸς νόμιμον δίδου, σῶσον δ' ἀπερὶ σάλον ἄνδρα

Κοῖνα πάθη πάντων· ὁ δὲ τρέφῃς, ἄσπαστος ὅλος.

Πλεῖστον ἔχων σὴν χεῖρα πενήτιδ' ὅσον ὀρεῖον.

“ Manum lapsa porrige: Serva, cui nemo
“ assistit, virum.

“ Communes Casus omnium: Vita trochus,
“ instabilis felicitas.

“ Si Divitias possides tuam manum Pauperibus
“ porrige.

Οὐ πολὺν ἀνθρώποι ζῶμεν χρόνον, ἀλλ' ἐπικαιρὸν
Ψυχὴ δ' Ἀθάνατος, καὶ ἀγήρωις ζῆ δαίμωνιός.

Solon. Οὐδὲ μαίνας ἔδεις πέλας βρότῳ ἀλλὰ πονηροὶ
Πάντες, ὅθυσθ' ἐνὶ ἥλῳ καὶ δουροῖς.

“Nullus Nominum Beatus est : Sed Mali
“Sunt omnes, quotquot Mortales Sol aspicit.

Περὶ Θεῶ.

Αὐτὸς γὰρ Πάντων Βασιλεὺς, καὶ Κοίρανός ἐστι.

Omnibus Nota sunt *Orphei Carmina* ; & præclara
illa *Pythagoreorum*, quæ *Aurea* appellantur.

Menander. Οὐτῷ κατ' ἑστὸς ἐς ἀνὴρ, ὃ Γοργία,
ὅστις Ἀδικεῖσθαι πλεῖς ἐπίσταται βροτῶν.

“Existimandus ille prestantissimus,
“Injurias qui ferre novit plurimas.

Τῷ Αὐτῷ.

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.

Diversorum Γνώμαι.

Ἀνὴρ ὃ χρεὶς χρεὶσὸν ἢ μισεῖ πῶς.
Γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἕρξ' αὖ χρεὶς αἰγίνεται.
Ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ δίδωσθαι θεός.

“Vir bonus bonum nunquam odit.
“Confilii enim boni bona opera sunt.
“Bono quidem viro bona etiam dat Deus.

Βελτιον ὅτι Σώμα' ἢ Ψυχὴ Νοσεῖν.

“Melius est Corpore, quàm Animâ ægrotare.

Ἑλπίδες γὰρ Ἀνδρὲς τ' Ἀλκιδὴ λέγου.

“Ingenui viri est Vera * dicere [Not to BAN-
“TER.]

Ὅπλον μέγιστον ὅστις ἢ ῥετὴ βροτοῖς.

“Scutum maximum est Virtus mortalibus.

Δίκαια δεξιὰς Συμμάχους τῶν Θεῶν.

“Justa operatus Coadjutorem habebis Deum.

Τρόπος Δίκαιος Κτήμα Τιμιώτατον.

“Mores Justi Possessio Pretiosissima.

Θεὸν Σέβου· καὶ πάντα πράξεις Ἐνδεώς.

“Deum cole: & omnia facies, Divino In-
“stinctu.

Ὁ Σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει πλὴν ἑστία.

“Prudens secum circumfert Opes.

Euripidis, & Sophoclis Tragædiæ refertæ sunt hu-
jusmodi Sententiis, quæ ad Veram Virtutem promo-
vendam conducunt. Sed jam ad *Philosophos* redeamus.
Christianis Universis Græcarum Literarum Studiosis
non potest non esse notissimum PLATONEM il-
lum Celeberrimum quàm plurima Scripsisse, quæ
Doctrinæ

Doctrinæ Christianæ non *Propinqua* esse debemus asserere, sed *Intima*, atq; omni ex parte congrua, licet quandoq; *Fallis Mistæ* : cujusmodi *Misturâ*, seu *Confusione* Linguas, & Calamos *Prophetarum*, & *Apostolorum*, Ille ipse, qui Dicit, *Ego Sum Via, Veritas, & Vita* semper Abstinit. Dixeris fortasse, quomodo omni ex parte Doctrinæ Christianæ congrua, si *Fallis Mistæ* ?

Resp. Qui profert Verissima seu omni ex parte *S. Literis* conformia ex proprio Pectore, *Luce illâ Verâ* aliquatenus Illuminato, idem etiam profert *Falissima*, dum loquitur secundum *Vulgi Opinionem*, ad *Benevolentiam* Vulgi captandam, nimirum Cavendo sibi, ut aliqui opinantur, ab istiusmodi *Invidiâ*, quam bene novit *SOCRATI* fuisse *Lethiferam*.

Quid Summus Vir, *Augustinus* existimaverit de *Scriptis Platonicis*, primùm ostendere decrevi, deinde hujus *Philosophi* planè Admirabilis verba Christiano Lectori exhibere, Pii judicii lance pensitanda. *S. August.* De *Civitate Dei* Lib. 8. Cap. 4. ex eo, quòd *omnem Philosophiam triplici partitione Plato distribuit*, sumit occasionem excitandi animum Lectoris ad *synceram*, ac perfectam erga Deum Opt. Max. *Devotionem* exercendam. " Ipse, inquit, quærat, " ubi omnia sunt secura, &c. *Socrates* in *Activâ* ex- " celluisse memoratur : *Pythagoras* verò magis *Con-* " *templativæ* quibus potuit intelligentiæ viribus in- " stitisse. Proinde *Plato*, utrumq; jungendo, *Philoso-* " *phiam* perfecisse laudatur, quam in tres partes di- " stribuit : Unam *Moralem*, quæ maximè in *Actione* " versatur : Alteram *Naturalem*, quæ *Contempla-* " *tioni* deputata : Tertiam *Rationalem*, quâ *Verum* " *determinatur à Falso*. — Fortassis qui *Plato-* " *nem* cæteris *Philosophis Gentium* longè, latèq; " prælatum acutius, atq; veracius intellexisse, atq; " secuti esse famâ celebriore laudantur, aliquid tale " de Deo sentiunt, ut in Illo inveniatur & causa " *subsistendi*,

“subſiſtendi, & ratio intelligendi, & ordo vivendi,
 “quorum trium unum ad Naturalem, alterum ad
 “Rationalem, tertium ad Moralem pertinere. Si
 “enim Homo ita Creatus eſt, ut per id, quod in eo
 “præcellit, attingat illud, quod cuncta præcellit,
 “id eſt, Unum Verum Optimum Deum, ſine quo
 “nulla Natura ſubiſtit, nulla Doctrina inſtruit, null-
 “us Uſus expedit; Ipſe Quærat, ubi nobis Omnia
 “ſunt Secura; Ipſe Cernatur, ubi nobis Certa ſunt
 “Omnia: Ipſe Diligatur, ubi nobis Recta ſunt
 “Omnia. *Subinde alludit, inquit. L. Vives, ad illam*
incipitem Philoſophiæ distributionem. Cap. 5. “Iſta,
 “quæ duæ Theologiæ continent, Fabuloſa ſcilicet,
 “& Civilis, *Platonicis Philoſophis cedant, Qui Ve-*
 “rum Deum, & Rerum Autorem, & Veritatis Il-
 “luſtratorem, & Beatitudinis Largitorem dixe-
 “runt. *Cap. 6.* Iſti Philoſophi Viderunt omnem
 “Speciem in re quacunq; mutabili, qua eſt quicquid
 “illud eſt, quoquo modo, & qualiſcunq; Natura eſt,
 “non eſſe poſſe, niſi ab Illo, qui Verè Eſt, quia &
 “Imcommutabiliter Eſt ——— Non aliud Illi eſt
 “Eſſe, aliud Vivere, quaſi poſſit Eſſe Non Vivens:
 “Nec aliud Illi eſt Vivere, aliud Intelligere, quaſi
 “poſſit Vivere non Intelligens: Nec aliud Illi eſt In-
 “telligere, aliud Beatum eſſe, quaſi poſſit Intellige-
 “re, & non Beatus eſſe: Sed quod eſt Illi Vivere,
 “Intelligere, Beatum eſſe, hoc eſt Illi Eſſe. Propter
 “hanc Incommutabilitatem, & Simplicitatem intel-
 “lexerunt Eum, & omnia iſta Feciſſe, & Ipſum à
 “nullo Fieri potuiſſe. *Cap. 7.* Hi, quos meritò cæ-
 “teris anteponimus, diſcreverunt ea, quæ Mente
 “conſpiciuntur ab iis, quæ Senſibus attinguntur,
 “nec Senſibus adimentes quod poſſunt, nec eis dan-
 “tes ultra quàm poſſunt. LUMEN autem Men-
 “tium eſſe dixerunt ad Diſcenda Omnia eundem ip-
 “ſum DEUM, à quo Facta ſunt Omnia. *Cap. 8.*
 “Cedant hi omnes illis Philoſophis, qui non dixe-
 “runt

"runt Beatum esse Hominem Fruentem Corpore, vel
 "Fruentem Animo, sed Fruentem DEO. Non
 "sicut Corpore, vel Seipso Animus, aut sicut Ami-
 "co Amicus, sed sicut LUCE Oculus. In Expli-
 "catione Phrasæ istius *Sicut Luxe Oculus* sic loquitur
 "vir Doctissimus *L. Vives*: "Sicut Oculis virtus,
 "munusq; nullum sit, si Lux absit, ipseque in Tene-
 "bris agens sempiterno mœrore, maloq; affectus de-
 "sineat: Sin vero accedat rebus Sol ipse, fungatur
 "vi, & vitâ suâ, magnoq; cum Gaudio spectet, &
 "agat: Sic Intellectus noster Corpore solutus, si
 "desit ei Lux veritatis Dei, torpeat, mœreatq; ne-
 "cesse est: Si adsit, lætetur, ac fruatur eâ Luce,
 "in qua insunt vivæ, expressæq; rerum omnium Spe-
 "cies ——— Nemo DEUM Novit, quin Admi-
 "retur, & Cognitâ Pulchritudine, Bonoq; Amet
 "magnâ cum Oblectatione. *Cap. 9.* Nunc satis sit,
 "inquit *S. Augustinus*, commemorare *Platonem* de-
 "terminasse Finem Boni esse secundum Virtutem vi-
 "vere, & ei soli evenire posse, qui Notitiam Dei
 "habeat, & Imitationem, nec esse aliam ab causam
 "Beatum. Ideoq; non dubitat hoc esse Philosophari,
 "Amare Deum. *Sancti Augustini Sententia*
Manucii Felix suum adjiciet Calculum. "Quid ali-
 "ud & ab nobis Deus, quàm Mens, & RATIO,
 "& Spiritus prædicatur? Recenseamus, si placet,
 "disciplinam Philosophorum, deprehendes eos, etsi
 "sermonibus variis, ipsis tamen rebus in hanc unam
 "coire, & conspirare Sententiam ——— *Platoni* a-
 "pertior de Deo, & rebus ipsis, & nominibus Ora-
 "tio est; & quæ tota esset Cœlestis, nisi persuasionis
 "Civilis non nunquam admixtione sordesceret *Pla-*
 "*toni* itaq; in *Timæo* Deus est ipso suo nomine Mundi
 "Parens, Artifex Animæ, Cœlestium, Terreno-
 "rumq; Fabricator, quem & invenire difficile, præ-
 "nimia & incredibili potestate, & cum inveneris,
 "in publicum dicere impossibile præfatur. Eadem
 "tere

“ fere & ista quæ nostra sunt, nam & Deum novi-
 “ mus, & Parentem Omnium dicimus; & nunquam
 “ publicè nisi interrogati prædicamus. Exposui
 “ opiniones omnium fermè Philosophorum, quibus
 “ illustrior gloria est, Deum Unum multis licet
 “ designasse nominibus; ut quivis arbitretur aut
 “ nunc Christianos Philosophos esse, aut Philosophos
 “ fuisse tunc Christianos.

Nunc inspiciamus ipsam *Platonis* Doctrinam pro-
 prio ipsius Calamo descriptam. *De Repub. Lib. 6.*
 hæc verba habet. “Οπ’ ἡ τὸτ’ ἀγαθὸτ’ ἰδέεα
 μέγιστον μᾶθημα, πολλὰς, ἀκέραι· ἢ καὶ δίκαια, καὶ τὰλλα
 περὶ χρησάμενα χρήσιμα, καὶ ὠφέλιμα γίνεσθαι· καὶ νῦν χρῆσθαι
 οἷός ἐστι μάλιστα ταῦτα λέγειν καὶ περὶ τέττω, ὅτι αὐτῶ ἐκ ἰκανῶς
 ἴσμεν. “ εἰδὲ μὴ ἴσμεν, ἀνδρὶ ταύτης εἰ ὅτι μάλλιστα τὰλλα ὅτι-
 “ σαι μεδα, οἷός ἐστι εἶδεν ἡμῖν Ὁρελθ· ὡς ἄρ’ ἐδ’ εἰ κεκτῆμε-
 “ θα τι, ἀνδρὶ τῷ Ἀγαθῷ. “ Sæpe audisti BONI IDE-
 “ AM esse Maximam Disciplinam. Qua quidem,
 “ & Justa, & alia si utantur, Utilia, & conducibilia
 “ fiunt. Atq; hoc ferme dicere me velle scito, &
 “ istud præterea, quòd ipsam non sufficienter agnos-
 “ cimus. Sin vero ipsam Nescimus, & sine ipsa alia
 “ quam maximè Noverimus, scito nullam nobis
 “ Utilitatem fore: Sicut neq; prodesse nobis quic-
 “ quam, quod sine ipso Bono Possideremus. Certè
 hæc *Platonis* Dicta admirabilia sunt, ac planè Divina.
 Per τὸ Ἀγαθὸν nihil aliud Intelligit, quàm Ipsum De-
 um. Οὐδὲς ΑΓΑΘΟΣ ἢ μὴ εἶς, ὁ Θεός, inquit Ille,
 in quo sunt Omnes *Thesauri Sapientia*, ac *Cognitionis*
absconditi. Per πῶς τῷ Ἀγαθῷ ἰδέαν Id ipsum Intelli-
 git *Philosophus*, quod Nos Christiani Intelligimus per
Ideam Dei Opt. Max. in Animis nostris Insitam, quæ
 scilicet nihil aliud est, quàm ipse Splendor, seu Af-
 fulgentia *Lucis Eterna*, omnem Animam Rationa-
 lem, quæ VULT Illuminari, per suam *Illuminati-*
onem Dirigentis ad ea Facienda, quæ Facere Oportet,
 & ad Contraria Fugienda Rectè itaq; hoc ipsum,
 quod

quod *Plato* vocat τὸ τῷ Ἀγαθῷ Ἰδέαν à *Cicerone* atq;
aliis Doctissimis viris vocatur *Ratio Summa Insita in*
Naturâ qua Jubet ea, qua Facienda sunt, Prohibetq;
Contraria. Idem Est UNUM ABSOLUTE, seu
ESSENTIALITER BONUM, ac SUMMA
VERITAS: ideoq; quando Animus cujusquam
per *Malam Voluntatem* Avertitur à Deo, UNO
BONO, Nequaquam per Intellectum Attingit
Ipsam Veritatem: Quicquid id est, quod in istiusmo-
di Animo Notitia, seu Cognitio esse videatur, nihil
aliud reverà est, quàm id quod ab *Apostolo* vocatur
Μόρφωσις ἡ Γνώσις; non ipsa est Cognitio, sed Species,
seu Imago Cognitionis. Hinc constat Rectè dixisse
Virum planè Admirabilem: “Sin verò Ipsam (Idé-
“am) Nescimus [hoc est si Animum nostrum Ei non
“advertimus] & sine ipsâ alia quàm maximè Nove-
“rimus, scito nullam nobis Utilitatem fore (nempe
ex iis quæ Percipimus sine illâ Ideâ, hoc est, quæ
Percipimus per *Cogitationem* seu *Apprehensionem* nullo
modo ab illâ BONI IDEA productam) “sicut
“(inquit) neq; Prodesse nobis quicquam, quod sine
“ipso Bono Possideremus. Istiusmodi *Perceptiones*,
seu *Notitias* à *Sensu* tantum, sed nullo modo ab *Innata*
Idea deductas *Plotinus* eruditissimus illustrissimi *Plato-*
nis Discipulus vocat Εἰδῶλα τῷ Ἀληθῆς. Iste Ani-
mus, qui per *Malam Voluntatem* Avertitur à Deo,
possit *Intelligere*, seu certò Cognoscere Id Verum esse,
quod *Significatur* per has voces, *Matth.* 19. 17. *Nul-*
lus est Bonus, nisi Unus Deus, sed tamen τὸ Ἀληθινόν,
Ipsi Vero non Adheret, sed tantum *Signo*, seu Εἰδῶλον τῷ
Ἀληθῆς, quod per istas voces exhibetur. Hinc nobis
innotescit quænam sit verissima, ac Præcipuè Ortho-
doxa Interpretatio *Vocum* istarum, quas S. *Joanni*
Spiritus Veritatis Suggestit. 1 *Epist.* C. 4. V. 7, 8, 16.

Πᾶς ὁ Ἀγαπῶν ἐν τῷ Θεῷ γέννηται, καὶ Γινώσκει Θεόν.

Ὁ μὴ Ἀγαπῶν ἔκ' Ἐργῶ τῷ Θεῷ. ὅτι ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστίν.

Ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστίν. καὶ ὁ μένων ἐν τῇ Ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ
μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ.

Tam certum est Impossibile esse ut aliquis *Ipsum Deum* Intellectu vere Percipiat, & non *Amet*, quàm ut *Ignem Attingat*, & non *Sentiat Calorem*. Non minùs Distincta est illa *Cognitio Dei*, quàm *Anima Sancta*, seu *Deiformis* perfruitur, ab omni istiusmodi *Cognitione*, quam *Curva in Terris Anima* assequi possint, quàm istiusmodi *Cognitio Solis*, quam *Homo*, qui *Cæcus Natus est*, habere queat, ab istiusmodi *Cognitione*, quàm ille perfruitur, qui *Oculis claro Visu* præditis haurit placidissimum *Ipsius Solis Splendorem*. Hanc ipsam *Veritatem* perspexisse *Platonem* Nostrum hæc verba ostendit. *De Repub. Lib. 6.* Ὁραταμοὶ (ἢ νδ' ἐγώ) οἷδ' ὅπ' ὅτ' ἂν μικρὴ ἐπ' ἐκείνῃ τὴς αὐτῆς τρίτης ὧν ἂν τὰς χεῖρας τὸ πικτείνον Φῶς ἐπέχῃ, διὰ ὧν νυκτερινὰ φέγγη, ἀμυδρὸς ὡς ἴσσι τε, καὶ ἐγγὺς φαίνονται πυρρῶν, ὥσπερ ἐκ ἐνέσσης καδάρῃς ὀφέως· καὶ μάλα, ἐρη. Ὅταν δέγ', οἶμαι, ὧν ὁ Ἥλιος καταλάμπει, σαφῶς Ὁρασι· καὶ τοῖς αὐτοῖς τέτοις ὁμμασιν ἐνθα φαίνεται· Τί μὲν; Οὕτω πίνω καὶ τὸ τ' ψυχρὸς ὦδε νότι· ὅταν μὲν ἔ καταλάμπει Ἀλήθειά τε καὶ τὸ ὄν, εἰς τὸτο ἀφαιρήσεται, Ἐνέσσει τε, καὶ Ἐξῆς αὐτῆς, καὶ Νῦν ἔχειν φαίνεται· ὅταν δ' εἰς τὸ πρὸ Σκίτῃ κεκραμένον, τὸ Γινώμενον τε, καὶ Ἀπολλόμενον, δοξάζῃσι, καὶ ἀμυδρὸν ᾗ, αὐτὸ, καὶ κατὰ τὰς δόξας μεταβάλλον· καὶ εἰκεν αὖ Νῦν ἐκ ἐχρον· εἰ καὶ γάρ. Τὸτο πίνω τὸ πῶς Ἀλήθειαν παρέχον τοῖς Γινώσκουσιν, καὶ τὸ Γινώσκοντι πῶς Δύναμιν ἐποδιδόν ΤΗΝ ΤΟΥΤ' ΑΓΑΘΟΥΤ' ἸΔ' ἘΑΝ φαῖσι εἶναι, εἰ πάντ' Ἐπετήμης ἔχ' καὶ Ἀληθείᾳ, ὡς Γινώσκουσιν μὲν διὰ Νῦν.

“Oculi porro, quoties non ad ea vertuntur, quorum colores Diurnus Fulgor illuminat, ostenditq;
 “sed ad illa, quæ Nocturnis radiis attinguntur, cæcutiunt, hallucinanturq;, & prope cæci esse videntur, ac si purus in illis visus non insit. Sic accidit,
 “Quoties verò ad ea, quæ Sol illustrat, perspicuè cernunt, iidemq; ipsis in Oculis esse visus apparet.
 “Est ita. Sic & de Animo cogita. Quando enim illi inhæret, in quo Veritas, & Ipsum Ens emicat,
 “intelligit illud, cognoscitq;, & intellectum habere videtur. Sed cùm ad id fertur, quod Tenebris
 “est

“est permixtum, quod videlicet Generatur, atq;
 “Corrumpitur, ejus obtunditur acies, Opinionesq;
 “versat varias, ac mentis expers esse videtur. Sic
 “apparet. Illud igitur quod Veritatem illis, quæ
 “intelliguntur præbet, & intelligenti vim ad intelli-
 “gendum porrigit, Ipsius *Boni Ideam* esse dicito,
 “Scientiæ, & Veritatis, quæ per Intellectum per-
 “cipitur, Causam.

Sic rectè posuit *Philosophus* Fundamentum Omnis
 Veritatis Cognoscendæ. Nunc aliqua lubet aspicere,
 quæ huic Fundamento superstruxit, *Noemata*. “In
Theateto. Τῶν ὅθ' ὀνητιῶ φύσιν, καὶ τόνδε τὸν τόπον [τὰ
 Κακά] περιπατεῖ ἐξ ἀνάγκης· διὸ καὶ παρεῖναι χρὴ ἐνθύνει
 ἐκάστη φύσιν, ὅτι τάχιστα· φυγὴ ὁμοίως ὅσῳ καὶ τὸ
 δυνατόν· ὁμοίως ὅδ' ἀίχμιον καὶ ὅπου μὲν φρονήσεως γινέσθαι.
 “Naturam Mortalem, regionemq; inferiorem (Ma-
 “la) necessariò circumeunt. Quare conandum est,
 “ut hinc quàm celerrimè fugiamus: Fuga autem est,
 “ut Deo Similes pro viribus efficiamur. Deo Similes
 “efficit cum Prudentiâ Justitia simul, & Sanctitas.
 In *Critone*. Ἐν τῷ τῷτο [χρὴ] διανοεῖσθαι ἀληθείας, ὅτι ἐκ
 ἔστιν Ἀνδρὶ Ἀγαθῷ καὶ καὶν οὐδὲν, ἢ τι ζῶντι, ἢ τὴν τελευτῶντι.
 “Id unum oportet cogitare verum esse, Viro vide-
 “licet Bono nihil Mali accidere posse, nec Vivo, nec
 “Mortuo.

In *Alcibiade* I. Σωκ. Οὐκ ἄρα δίδόντε, εἰάν μιν τις Σώ-
 ρων, καὶ Ἀγαθὸς ἦ, εὐδαίμονα εἶν· ΑΛ. Οὐχ' δίδόντε. Σωκ.
 Οἱ ἄρα Κακοὶ εἴη' Ἀνθρώπων Ἀθλιοί. ΑΛ. Σοφείδρακα. Σωκ.
 Οὐκ ἄρα ἐδ' ὁ Παντὺς Ἀθ' εὐτυχίῃ· Ἀποτυχίῃ, ἀλλ' ὁ Σω-
 φρονήσας. ΑΛ. Φαίνεται. “*Socr.* Nemo itaq; Fœlix esse
 “potest, nisi Sapiens, & Bonus sit. *Alc.* Nemo. *Socr.*
 “Sequitur, ut Mali homines Miseri sint. *Alc.* Apprimè.
 “*Socr.* Non ergo, qui Dives sit, sed qui Prudens Mi-
 “seriam vitat. *Alc.* Liqueat.

De *Republ. Lib. 3.* Ἐμοὶ μὲν εἰ φαίνεται ὁ ἀνθρώ-
 πῳ ἢ Σῶμα, τῶν τῇ αὐτῇ ἀρετῇ Ψυχῇ Ἀγαθῶν πλείων, ἀλλ' ἢ
 τὸν αἰσθητὸν, Ψυχῇ Ἀγαθῇ τῇ αὐτῇ ἀρετῇ Σῶμα παρέχει ὡς δίδον.

τε Βίηλινον. “ Mihi quidem non videtur bene affectum
 “ Corpus vi suâ Bonum Animum facere, sed contra
 “ bene affectus Animus vi suâ Corpus, quoad fieri
 “ potest, Optimum reddere.

————— Ἐκτείνων Πυρίνδον Νῆρ
 “ Ἐργον ἐπ’ Εὐσεβείης Ἑλυσὲν καὶ Σῶμα Σαώσεις.

————— “ Extendens Igneam Mentem
 “ Ad Opus Pietatis, ipsum etiam Fluxile Corpus
 Servabis.

Nescio an hoc sit, ut vocatur, *Zoroastri Oraculum*: manifestum est hæc *Carmina*, ut ista etiam *Platonis* verba, Sententiam continere *Proverbio Sacro* quàm maximè congruam: **VITA CORPORIS COR SANUM.** Cujus Veritatis Testem se præbet etiam *Siracides*, *Eccl.* 1. 12. φρόνη καρτὶς τρέφει καρδίαν, καὶ σώσει εὐφροσύνην, καὶ χάρις, καὶ μακρομύησιν. Ingeniosissimi *Ovidii* Sagacitas in hanc ipsam penetravit Veritatem, quòd non rarò à *Mente Sanâ* Corpori laboranti Vires accedant.

Tristium Lib: 3. Eleg. II.

“ Suffecitq; Malis Animus : nam Corpus ab Illo
 “ Accepit Vires, vixq; ferenda tulit.

De Ponto Lib. 2. Eleg. VII.

“ Omnia deficiunt : Animus tamen omnia vincit,
 “ Ille etiam Vires Corpus habere facit.

Plato in Epist. 7. Πείθει δὲ ὅτως αἰεὶ χρὴ τοῖς Παλαιοῖς
 τε καὶ Ἰερείῃς Λόγοις, εἰ δὴ μινύσκον ἡμῶν Ἀθάνατον Ψυχὴν ἔῃ.
 “ Credendum est reverà semper Antiquis, Sacrisq;
 “ Verbis : quæ nobis nunciant Immortalem esse
 “ Animam. Epist.

Epist. 9. "Οὐσαν Τριῶν, Ψυχῆς, καὶ Σώματος ἐπὶ τῇ χρη-
ματικῇ, περὶ τὴν μὲν τῆς Ψυχῆς Ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ· δαπτέραν
τῇ δὲ Σώματι, &c. "Cum Tria sint, Anima, Cor-
pus, Pecunia: virtutem Animi maximè antepo-
nant: Secundo verò loco virtutem Corporis vir-
tuti Animi servientem; Tertio ultimoq; gradu
Pecuniarum pretium collocent, Animo Corporisq;
ministrans. Quæcunq; Lex hæc efficit, recta est,
revera Beatitudinem utentibus afferens. Locuple-
tes verò Beatos appellare, sermo amens est, & in-
fœlix, mulieribus, puerisq; conveniens: atq; eos
qui id credunt tales efficiens. Quòd autem Ego
nunc ad Vera vos Bona cohortor, si quæ modò
dixi de Legibus Degusteris, Opere ipso Intelligetis:
quæ quidem Examinatio in cunctis verissima esse
videtur.

De Republ. Lib. 10. "Οὕτως ὑποληπτέον ὅτι τὰ Δι-
καίως Ἀνδρὲς, ἐάντ' ἐν Πενίᾳ γίγνηται, ἐάντε ἐν Νόσῳ, ἢ
τινὶ ἄλλῳ τῇ Δοκίμῳ Κακῶν, ὡς τέττα ταῦτα εἰς Ἀγαθόν
τι τελευτήσῃ Ζῶντι, ἢ καὶ Ἀποθανόντι. "Sic de Justo
viro existimandum, sive Paupertati, seu Morbis,
sive quibuscvis aliis eorum, quæ Mala videntur, ob-
noxius sit, huic demum vel Viventi, vel Mortuo
ad Bonum aliquod ista conducere. Διὰ ταῦτα μά-
λιστα ἐπιμελητέον ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἄλλων Μαθημάτων
ἀμελήσῃ, τόσα τὰ Μαθήματα καὶ ζηήτησις, καὶ μαθητὴς ἔσται· ἐάν
ποτεν οἶσιν τ' ἢ μαθεῖν καὶ ἐξωρεῖν τις αὐτὸν πείσῃ δυνατὸν, καὶ
ὁπισμόμα, βίον καὶ χρῆσιν, καὶ πονηρὸν διαμνῶσκοντα, τὸν
βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν αἰεὶ παλαιάχ' αἰρεῖσθαι. "Quam-
obrem omni studio danda opera est, ut quisq;
nostrum omisiss cæteris disciplinis, hanc quærat,
assequaturq; pro viribus disciplinam, per quam
& possit, & sciat Vitam Bonam à Mala discernere,
& quoad fieri potest, ex omnibus eligere meli-
orem.

Arrianus etiam in Comment. de Epicteti Disputationibus multa habet præclara quæ verè Cælestem indicant Sapientiam.

Lib. 1. Cap. 2. τῷ Λογικῷ Ζῳῳ Μόνον Ἀπορητὸν ἔστι τὸ Ἄλογον. “Animanti Ratione prædito so lum
“est Intolerabile, quod Rationi repugnat. *Cap. 3.*
Εἰ τις τῷ δόγματι τῷ τῷ Συμπαθεῖ κατ’ ἀξίαν δύναται,
ὅτι Γερόναμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάντες Προηγμένως, καὶ ὁ Θεὸς Πα-
τὴρ ἔστι τῶν τ’ Ἀνθρώπων, καὶ τῶν Θεῶν, οἴμυ ὅτι ἔστιν Ἀγν-
νὴς, καὶ ταπεινὸν Ἐνδυμνήσεται σὺ Ἐαυτῷ. “Si quis
“illud infigere possit Animo, ut decet, nos omnes
“à Deo Præcipuè esse Factos, ac Deum Patrem esse
“Hominum, & Deorum, eum nihil Abjectum, aut
“Humile de Seipso cogitaturum arbitror. Per *De-*
os Arrianus videtur Angelos intellexisse, scilicet Crea-
turas Intellectu præditas Hominiibus præstantiores.
Homines rectè dicuntur Προηγμένως Præcipuè esse Fa-
ctos à Deo, quia Facti sunt ad Imaginem Dei. *Cap. 6.*
Τὸν δ’ Ἀδάμ Θεῷ εἰσέγαγον Αὐτῷ τε καὶ τῷ Ἐργῷ τοῦ
Αὐτοῦ. Καὶ ὁ μόνον Θεῷ, δηλὰ καὶ ἐξηγητῶν αὐτῶν.
“Hominem in vitam introduxit Deus, ut Spectato-
“rem tum Sui, tum Operum suorum, nec Specta-
“torem duntaxat eorum, sed & Explicatorem,
Cap. 9. Ἀπ’ ἐκείνου δ’ [Θεῷ] τὰ σπέρματα κατὰ πᾶσαν ἐκ
εἰς τὸν Πατέρα τὸν ἑμὸν μόνον, καὶ εἰς τὸν Πάππον, δηλ. εἰς
πάντα μὲν τὰ ἐπὶ γῆς γινόμενα τε καὶ φύματα, Προηγμέ-
νως δ’ εἰς τὰ ΛΟΓΙΚΑ, ὅτι Κοινωνεῖν μόνον ταῦτα Πότρυκα
τοῦ Θεοῦ τῆς Συναναστροφῆς κατὰ τὸν λόγον Ἐπιπεπλεγμένα.
“Ab illo (Deo) semina delapsa sunt, non tantum in
“Patrem meum, aut Avum, sed cum in Universa
“quæ in terris generantur, aut nascuntur; tum ve-
“rò Præcipuè in ea, quæ Ratione sunt prædita: eo
“quod Natura eorum ita fert, ut ea sola Divinæ
“Consuetudinis Societatem per Rationem sint adepta.
Cap. 12. Ἐλπίσθεός ἐστιν, ὃ γινέται Πάντα καὶ Προύρσθη,
καὶ ὃν ἔδεῖς Δύναμις καλύσαι. “Liber est, cui ex senten-
“tiâ eveniunt Omnia: quem Nemo Potest Impe-
“dire. Ὅτε δ’ τις ἄκων ἔστιν, ἐκείνο φυλακὴ αὐτῷ ἔστι
καθ’

Καὶ ὁ καὶ Σωκράτης ἐκ τῆς ἐν φυλακῇ, ἔκων γὰρ ἦ. "Ubi
 "aliquis Invitus est, is ei Locus est Custodia. Eā
 "ratione Socrates in Custodiā non fuit, ibi enim non
 "fuit Invitus. Nimirum Placuit Illi, quicquid Deo
 "Placuit. Cap. 14. "Ὅταν κλείσῃς τὰς θύρας, καὶ
 σκότῃς Ἐνδον ποιήσῃς, μὴ μνηστὴς μηδέ ποῖος λέγειν, ὅτι μόνοι
 ἐστέ, ὡς ἐστέ, ἀλλ' ὁ Θεὸς Ἐνδον ὄρεται. "Cum fores clau-
 "feritis, & conclave tenebrosū feceritis, cavete
 "nē unquam dicatis vos esse solos, neq; enim estis;
 "sed Deus Intus est. Cap. 16. Εἰ νῦν ἥχομεν, ἀλλό-
 τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ, καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὁ γυνεὶν τὸ ὅσον, καὶ
 εὐσημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χεῖρας, &c. "Si Sani esse-
 "mus, quid nobis aliud agendum erat, & Publicè,
 "& Privatim quàm Numen celebrandum, & Gra-
 "tes persolvendæ, &c. Εἰ γὰρ ἐν ἀνδρῶν ἡμῶν, ἐποίησαν τὰ
 τῆς ἀνδρῶν, εἰ κύκλῳ, τὰ τῶν κύκλῳ. νῦν δὲ Λογικός εἰμι,
 ὁ γυνεὶν με δεῖ τὸν Θεόν. Τὸτό μιν τὸ ἔργον ὄρεται ποιεῖν αὐτὸ,
 ὡς ἐκ καταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφόσον αὐτὸν δίδω, καὶ ὑμᾶς
 ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην ὁδὸν ὁρμαλῶ. "Quodsi Lusci-
 "nia essem, Luscinia officio fungerer, si Olor Olo-
 "ris. Nunc Rationis cum Particeps sim, Deus mihi
 "celebrandus est, hoc meum munus est, hoc exe-
 "quor, neq; stationem hanc deseram quoad licu-
 "erit, & vos ad eandem hanc cantilenam exhortor.
 Cap. 18. Τίς ἐν ὁ Ἀντιπῆ; ὃν ἐκ Ἐξίστην ἔδεν ἡδ' Ἀ-
 ποκαίρεται. "Quis ergo est Invictus? Quem nihil
 "earum rerum, quæ in ipsius potestate non sunt,
 "de statu mentis dejicit. Cap. 25. Εἰ ταῦτα μνηστὴς ὄρεται,
 καὶ μὴ βλακδιόμην, μηδ' ὑποκρινόμεθα, ὅτι τὸ Ἀγαθὸν τῶ
 Ἀνθρώπῳ ἐν Προαίρεσει, καὶ τὸ Κακὸν, τὰ δ' ἄλλα πάντῃ
 ὡς ἐν περὶ ἡμᾶς, τί ἐστι παραλογισμὸς; τί ἐστι φροσύνη; "Si
 "hæc vera sunt, & nos stulti non sumus, neq; si-
 "mulatè dicimus Bonum hominis, & Malum in
 "ejus Voluntate situm, cætera verò omnia nihil ad
 "nos pertinere, quid adhuc perturbamur? quid ad-
 "huc metuimus? Lib. II. Cap. 1. Διὰ τὸ εὐλα-
 σεῖσθαι τὰ ὄντως Κακὰ, συμπεσεῖναι θαρρεῖν ἡμῖν περὶ τὰ μὴ
 ὄντως ἔχοντα. "Si vera Mala cavebimus, fiet ut in
 "iis

"iis quæ Mala non sunt, Imperterriti simus. Cap. 7.

Ἐδεῖ καὶ ὁ Θεὸς τὸν Θεὸν ἐρχομαι, ὡς Ὁδὸν

Ἄλλο γὰρ τι θέλεις, ἢ τὸ Ἀμενον; ἄλλο ἔν τῷ Ἀμενον, ἢ τὸ τῷ Θεῷ δοκῶν;

"Nunquid aliud magis quàm id quod magis conducit? quid au-

"tem conducit magis, quàm quod Deo visum est?

Cap. 8. Θεὸν περιφέρεις τάλας, καὶ Ἀγνοεῖς. δοκῶς με λέγειν

Ἀργυρὸν τινὰ, ἢ χρυσὸν ἐξωθεν; ἐν Σαυλῷ φέρεται Αὐτὸν, καὶ

μολύνων ἐκ αἰσθητῶν ἀκαθάρτοις καὶ διανοήμασι, συπαρεῖς δὲ

παραστάσι. Αὐτὰ δὲ τὰ Θεῷ παρόντι. Ἐστ-

θεν καὶ Ἐπορεύσιν Πάντα, καὶ Ἐπακύνσιν, ἐκ Αἰσθητῶν πάντα

Ἐνθυμέωμαι, καὶ Ποιῶν, Ἀναίστησιν τῆς Σαυλῶ φύσεως Θε-

χολίαι; "Deum circumfers, miser, & ignoras. Num

"me Argenteum extrinsecus, aut Auratum aliquem

"dicere putas? In Teipso fers Illum, Teq; Illum

"inquinare non animadvertis, cùm impuris cogita-

"tionibus, tùm sordidis actionibus.

"Ipso Deo Intrinsecus Præsente, & omnia

"tum intuite, tum audiente, non verecundaris ista

"cogitare, & facere Naturæ tuæ ignarus, Deo In-

"vise? Cap. 11. Ἀγαθὸς καὶ Κακὸς, καὶ Καλὸς καὶ Αἰσχρὸς,

καὶ Πρέποντι καὶ Ἀπρεπῶς, καὶ Εὐδαιμονίαι, καὶ Δυστυχίαι, καὶ

Προσκόνησιν, καὶ Ἐπακύνσιν, καὶ ὅ,τι δεῖ ποιῆσαι, καὶ ὅ,τι

δὲ ποιῆται, τίς ἐκ ἑκὼν Ἐμφύλιον Ἐννοίαν Ἐλήλυθε;

"Boni & Mali, Honesti & Turpis, Officii & Neg-

"lectus Officii, quid sit Agendum, & quid non sit

"Agendum, quid non Notitiam in Naturâ Inlitam

"habens, Venit [in Mundum]? Cap. 14. Μαθεῖν

δεῖ πρῶτον τῆς, ὅτι ὅτι Θεοῦ, καὶ Προνοίας. Ὁλον καὶ

ἐκ ἑστῆς λαθεῖν Αὐτὸν, ὃ μόνον Ποιῶντα ἐστὶν διανοούμενον,

ἢ Ἐνθυμέωμαι. Primum illud Discendum est, Esse

"Deum, & Providere Rebus Universalis, ac non

"modo Facta, sed nè Cogitationes quidem, ac Mo-

"tus Animorum eum latere posse. Cap. 16. Πᾶς τὸ

Ἀγαθόν; ἐν Προαιρέσει πᾶς τὸ Κακόν; ἐν Προαιρέσει πᾶς τὸ

Οὐδέτερον; ἐν τοῖς Ἀποκαρτέτοις. "Ubi situm est Bo-

"num? in Voluntate. Ubi Malum? in Voluntate.

"Ubi

“Ubi Neutrum? in iis quæ non spectant ad Volun-
 “tatem. Cap. 17. Τί πρὸς τὸν ὄντιν ἔργον τὸ φιλοσοφῆν-
 19; Ἀπελαλῆν Οἰήσιν. Ἀμύχανον γὰρ ἂν πρὸς εἰδέν-
 ναι Οἰήσω, πῶς ταῦτα Ἀρξάντες Μειθύνειν. “Quod est pri-
 “mum Philosophantis Officium? Abjicere Arrogan-
 “tiam. Nam impossibile est ut ea, quæ se jam No-
 visse aliquis putet, Discere incipiat. Μηδὲν ἄλλο θέλει,
 ἢ ὅτι θεὸς θέλει· καὶ τίς σε καλύψει; τίς Ἀπαγγέλει; “Nihil
 “Velis aliud, nisi ea, quæ Deus Vult. Quis te Pro-
 hibebit? Quis Coget? Cap. 18. Μέγας ὁ Ἀγών ἐστίν, θεῶν
 ὁ τὸ ἔργον, καὶ βασιλείας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ εὐροίας,
 καὶ ἀτασθαλίας. Τὸ θεῶν Μέμνησο· ἑκείνον Ἐπιχαλῶ Βον-
 δόν, καὶ Παρασάτω. “Ingens est Certamen, Divinum
 “facinus, pro Regno, pro Libertate, pro Fœlicita-
 “te, pro Vacuitate Perturbationum omnium. Dei
 “Memento, Illum Adjutorem advocato, ac perpe-
 “tuò Assistentem. Cap. 19. καὶ γὰρ μὴ ἔχω πῶς τῶν ἐπι-
 βολῶν σποπλήσω ὑμᾶς Ἀκωλύτους, Ἀναναγκάστους, Ἀσθεν-
 πιδέους, Ἐλευθέρας, Εὐροῦντας, Εὐδαιμονοῦντας, εἰς τὸ θεῶν
 Ἀπορῶντας ἐν παντί Μικρῷ, καὶ Μεγάλῳ. “Mihi Propo-
 “situm est eos efficere vos, qui non Prohiberi, non
 “Cogi, non Impediri possint, qui Liberi sint, qui-
 “bus prosperè, fœliciterq; succedant omnia, qui in
 “Magnis æquè ac Parvis rebus omnibus Deum in-
 “tueantur. Cap. 26. Πᾶν Ἀμάρτημα Μάχῳ παρέχει·
 ἐστὶν γὰρ ὁ Ἀμαρτάνων ὁ θεὸς Ἀμαρτάνειν, διὰ καταρτῶσαι,
 δῦλον δὲ τὸ μὲν θεῶν, ὃ ποιεῖ. “Omne Peccatum Pug-
 “nam complectitur. Cum enim qui Peccat, non
 “Peccare, sed rem benè gerere Velit (nempe adeo ut
 “id quod facit, sibi ipsi sit verè Bonum) perspicuum
 “est eum id, quod Nolit, facere. Τί γὰρ ὁ Κλέπτης
 θέλει; Πεῖσσαι τὸ αὐτοῦ Συμμέρον· ἔκταν εἰ Ἀπύμορον αὐτῷ ὄντι
 τὸ κλέπειν, ὃ μὲν θέλει, ὃ ποιεῖ. “Quid enim Fur con-
 “sequi Vult? Id quod sibi Expediat. Ergo si Fu-
 “rari reverà ipsi sit Nocumento, quod Vult, non
 “Facit.

Lib. 3. Cap. 6. Ὁ Σπεῦδω Ἀθήνη. “Vir Bo-
 nus Inviectus est. *Cap. 24.* Στρατεία τίς ἐστι ὁ Βίος
 Ἐκείνου. “Militia quædam est cuiusq; Vita. *Cap. 22.*
 Περὶ πάντων ὃ τὸ Ἡραμονικὸν αὐτῷ δεῖ καθεστώτερον εἶναι τῷ Ἥλῳ·
 εἰ δὲ μὴ κυβώπῳ ἀνάγκη, καὶ ραδιερῶν εἶναι, ὅς τις ἐνεχόμενος
 πνι αὐτὸς κακῶ ὀππότης ἄλλοις. “Ante omnia verò
 “Mentem illius Sole Puriores esse decet: Alioqui
 “Scurram & Levem hominem esse necesse erit, qui
 “ipse Vitio cuiquam obnoxius, alios reprehendat.
Cap. 24. Τὸ ἄλλο ὅρα φύσιν σοι κακὴν μὴ γινέσθαι· εἰ δὲ Σου-
 ταπινῶσαι Πίσυκας, εἰδὲ Σωατυχεῖν, ἀλλὰ Σωατυχεῖν· ἂν
 ὃ τις Ἀτυχῇ, μέμνησο ὅτι παρ’ αὐτὸν Ἀτυχῇ. Ὁ δὲ Θεὸς
 Πάντας Ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ Εὐδαιμονεῖν, ἐπὶ Εὐσταθεῖν Ἐπίησι.
 “Quod Alterius Naturæ repugnat, Tibi Malum
 “nè esto, neq; enim Tua Natura fert, ut unâ Depri-
 “maris, & Calamitosus sis, sed ut unâ sis Fortuna-
 “tus. Si quis verò Calamitosus, seu Infœlix sit, me-
 “mento suâ Culpâ esse Infœlicem. Deus enim Om-
 “nes Homines ad Fœlicitatem, ad Constantiam
 “Condidit. Ἐτι φρονίζω πῶς εἰμὶ, ἢ μετὰ τίνων; ἢ τί
 περὶ ἐμῶς λέγουσιν; εἰ δὲ ὅλα πρὸς τὸ εἶδεν τίταμαι, καὶ τὰς
 Ἐκείνου Ἐντολάς, καὶ τὰ Προσάγματα. “Curo adhuc ubi
 “sim, aut cum quibus, aut quid de me dicant? Nec
 “totum Animum Deo intentum habeo, semper Ejus
 “inhærens Voluntati?

Lib. 4. Cap. 1. Οὐδέεις τῶν Φαύλων Ζῆ ὡς Βύλεῃ
 ἐτοίνυν εἰδὲ Ἐλδιδερός ἐστι· τίς ὃ θέλει ἀντέμεναι Ζῆν,
 φοβέμεναι, φθονῶν, ὀρεγόμεναι, καὶ ἀπυγχνάνων, Ἐκ-
 κλίνων, καὶ Περιπίπτων; εἰδὲς· ἔχουεν ἐν τινὰ τῶν Φαύλων
 Ἀλυπν, Ἀφοβον, Ἀπειπίπλον, Ἀναπότκλον; εἴνεα· ἐκ
 ἀρα εἰδὲ Ἐλδιδερον. “Nemo Improbus Vivit, ut
 “Vult, eòq; nec Liber est. Quis verò Vivere Vult
 “Sollicitus, Meticulosus, Invidus, Cupidus, & Im-
 “pos Voti? Nemo. Habemus Improbum aliquem
 “Doloris, & Timoris expertem, Votorumq; om-
 “nium compotem? Neminem. Ergo nè Liberum
 “quidem. *Cap. 3.* Ἐλδιδερός εἰμι, καὶ φίλα τῷ Θεῷ, ἵνα
 Ἐκὼν.

Ἐκὸν Πείθωμαι αὐτῷ. “Liber sum, & Amicus Dei,
 “ut ultrò illi paream. *Cap. 4.* Τότε καὶ Ἐγὼ Ἠλιείσανον,
 νῦν δ' ἐκίτι, χάρις τῷ Θεῷ. “Tunc & Ego Peccabam:
 “Nunc vero non item, Gratia sit Deo. *Cap. 7.*
 Γίς ἐμὲ ὁ Θεὸς Ἐξυσίαν ἔχει· Ἐλπίσσωμαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, Ἐγ-
 νώτω αὐτῷ τὰς Ἐντολὰς ἐκίτι ὁ Θεὸς Διαλαγωγῆσαι με διὰ αὐτοῦ.
 “Libertate sum donatus à Deo: Novi Ejus Manda-
 “ta: Nemo posthac in Servitutem redigere me po-
 “test. Ἀλλ' ἄλλοι ἐκείνο θέλω, τὸ γινόμενον· Κρείττον γὰρ
 ἡγούμενος ὁ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ Ἐγὼ. Περσκειύμαι Δ' ἀκύνθου, καὶ
 Ἀκόλυθου, Ἐκείνῳ Συνομιᾷ, Ὁρίσσωμαι, ἀπλῶς Συνομιᾷ.
 “Melius id judico, quod Deus Vult, quàm quod
 “Ego. Adhæreō Illi, ut Minister, & Pedissequus:
 “Cum Illo desidero, appeto; deniq; quod Ille Vult,
 “idem & ipse Volo. *Cap. 9.* Πρῶτον μὲν Κατάγειται τῷ
 γινόμενον· ἔπειτα Καταγέρει μὴ Ἀπορίῳς Σεαυτῷ. “Primum
 “ea quæ facis, improba: Ubi improbaris, de Te-
 “ipso nè despera ———— Ἰδοὺ γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς ὅσον
 διαγωγόμενον Ἀνδραπέτης ψυχῆς. Θελήσας δ' ἐγὼ, καὶ γί-
 γνομαι, διώκεται· ὡς πάλιν ὑπονομεῖται, καὶ ὑπολαλεῖ.
 “ΕΞΩΘΕΝ γὰρ ὅτι καὶ Ἀπώθει, καὶ Βοήθεια. “Scito
 “nihil esse Animo Humano tractabilius: Velle oport-
 “et, Factum est, Correctum est. *Cap. 10.* Ὅπως
 ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ διώσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ Ἀπελάν
 Εὐπύχμα. “Uteunq; ceciderit, Tu Rectè de eo sta-
 “tues, atq; ipsum Eventum Tibi erit Prosperum.
Cap. 12. Ὅταν ἀφῇς σοι πρὸς ὀλίγον πῶς προσελθῶ, μὴ τὸτο
 φαντασθῇς, ὅτι ὁπότεν θέλεις, ἀγαλήψῃ αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκείνο πρό-
 χειρον ἔστω σοι, ὅτι ὅσον τὸ σήμερον Ἀμάρτυρ ἐστὶ τ' ἄλλα
 χειρον ἀνάγκη σοι τὰ πρῶτα ἔχειν. “Cum ad breve
 “spatium Attentionem remiseris, noli tibi fingere
 “te eam, ubi volueris esse recepturum: Sed illud in
 “promptu tibi sit, propter hodiernum delictum,
 “necessariò res tuas in posterum etiam pejus
 “habituras. Ἐγὼ δ' ἔχω τίνι ὑποταχῆσαι, τίνι Πάσχειν,
 τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς μετ' ἐκείνον· ἐμὲ ἐκείνῳ συνέστη, ἐμαυτῷ
 καὶ τῷ ἐμῷ Προαίρεσιν ὑπὸ τὴν ἐμὴν μὴ, δὲς χάριτας εἰς

χρῆσιν αὐτῆς τὴν ὀφειλὴν. “Ego habeo, cui me placere
 “oportet, cui obnoxius esse, cui obtemperare: De-
 “um, & eos, qui proximum ab eo locum tenent.
 “Is me mihi ipsi commendavit, meamq; Volunta-
 “tem mihi soli subjecit, datis Regulis ad Rectum
 “ejus Ususum.

Simplicius in Comment. in Epiet. Enchir. De Deo,
de Bono, & Malo, de Libertate, & Servitute, de
Amicitia, de Verâ Fœlicitate, acutè admodum & Or-
thodoxè disseruit. In Cap. 1. Πάντων ἡ Ὄντων Πη-
γὴ καὶ Ἀρχὴ τὸ Ἀγαθόν ἐστίν. ἔστι δὲ Πάντα ἐκείνου, καὶ ὅς ὁ Πάν-
τα ἀναλείπειται, τὸτο Πάντων Ἀρχὴ, καὶ Τέλος ἐστίν. “Om-
“nium rerum Fons, & Principium est BONUM.
“Quod enim ab omnibus Appetitur, & ad quod
“omnia Referuntur, id Omnium est & Principium, &
“Finis. Ταῦτόν ἐστιν ἘΝ καὶ Ἀρχὴ, καὶ Ἀγαθόν, καὶ Θεός.
καὶ ὁ Θεὸς μὲν τὸ Πρῶτον, καὶ Πάντων Αἴτιον. Ἀνάγκη δὲ
τὸ Πρῶτον καὶ Ἀπλόστατον. “Idem est Unum, Princi-
“pium, Bonum, & Deus. Deus enim PRIMA
“Causa est Rerum omnium. Primum autem etiam
“Simplicissimum esse necesse est. In Cap. 38. Πάντες
Ἀνθρώποι, καὶ Βάρβαροι, καὶ Ἕλληνες, καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἀπείρον
χρόνον, καὶ νῦν, καὶ ἄλλοι κατὰ ἄλλας ἐνοίας, νομίζουσιν ἢ
πλὴν Ἀκροδοτῶν. “Omnes Homines tam Barbari,
“quàm Græci, tum infinito superiori tempore, tum
“nunc, quamvis aliis aliis rationibus, Deum esse
“censent: Acrothoitis exceptis; quos narrat Theo-
“phrastus, cum nullum colerent Numen, subito à
“Terrâ absorptos esse: & si quis forte alius unus
“atq; alter, ab omni ævo talis fuisse perhibetur.
“Fit autem, ut quidam, eo quod absq; demonstra-
“tione credunt, & quia Bonos Viros esse Miseros,
“atq; Improbos rebus Prosperis exultantes vident,
“parum curent Insitas à Naturâ ipsâ Notiones, &
“non adversentur Tragadia dicenti,

“Deos

“Deos non esse dicere annon audeam,
 “Res Improborum tam secundas intuens ;

“Rectum igitur fuerit hos vel *Epiſteto* obtemperan-
 “tes, non in rebus Externis, sed in noſtrâ poteſtate
 “ſitis, Bona, & Mala noſtra collocare. Sic enim
 “neq; cum Bono Viro unquam Malè agetur neq;
 “ullus Improbus erit Beatus. In *Cap. 1.* & *Cap. 38.*
 latius explicat Sententiam de Bono, & Malo. “Οταν
 μηδ' Ὀρθῶς ὑπολαμβάνωμεν, καὶ Ὀρεγώμεθα, καὶ Ἐκκλινώμεθ
 Δεόντως, τότε τὸ Ἀγαθὸν εἰαυτῶν καὶ πῶς καὶ φύσιν ἔχοντα τε-
 λειότῃται. ὅταν δὲ μὴ, πᾶσι ἐναντία. “Cum Rectè Opī-
 “namur, cum ita, uti Decet, Appetimus, & De-
 “clinamus, tunc Bonum noſtrum, & naturæ conve-
 “nientem Perfectionem habemus, ſin minus, Con-
 “traria. In *Cap. 38.* Οὐ γὰρ δηλὸς ἐστὶν ὁ νομίζοντα, ὅτι
 Ἀγαθὰ μὲν Δυστυχίᾳ ποτε, καὶ Κακῶς πάχυνται, κακοὶ δὲ Εὐτυ-
 χίᾳσι τε, καὶ Εὐδαιμονίᾳσι. “Nec verum eſt id, quod pu-
 “tamus, Bonos aliquando Calamitoſos eſſe, Malos
 “verò Fœlices, & Beatos : ſi modò illa vera ſunt,
 “quæ ſupra diximus, neq; nos canoris nugis occu-
 “pati fuimus, cum demonſtraremus eum eſſe Bo-
 “num Hominem, qui Bonum, & Malum Humanum
 “in rebus noſtræ Poteſtati ſubjectis collocaret : Ac
 “talis qui ſit, cum nunquam Fruſtrari Appetendo,
 “neq; unquam in id Incidere, quod Declinaret :
 “Quodſi ita eſſet, nunquam ei quicquam accidere
 “Mali. Nam & ii qui controverſiam movent, Ma-
 “lum eſſe dicunt Fruſtrari Deſideriis, & in ea, quæ
 “Declines, Incidere. Quare nunquam eſt Infœlix
 “Homo Bonus, neq; Malè cum eo agitur, & viciffim
 “Malos eſſe Infœlices, qui Vitam Naturæ Humanæ
 “contrariam agant, omnes fateantur —————

Οὐδὲ τὰ κατὰ Δεγνόμενα κατὰ ὅτι, καὶ Πόνος ἔχειται, καὶ
 Δυσχερεΐαι. ἔδὲ τὰ Ἀγαθὰ κυρίως Ἀγαθὰ. “Nec ea, quæ
 “Mala dicuntur, ſunt Mala, tametſi cum laboribus,
 “&

“ & difficultatibus conjuncta : Neq; Bona propriè
 “ Bona. Sed Mala quæ putantur, tum Ægrotan-
 “ tium Medicinæ sunt, tum Valentium Exercitati-
 “ ones. Bona verò & ipsa pro necessitate, & digni-
 “ tate tam accipientium, quàm eorum, quibus adi-
 “ muntur, dantur, & auferuntur. Nam Divitiæ
 “ quidem ei, qui rectè iis uti potest, contingunt,
 “ ut & ipse faciliùs agitet, & aliis habeat Benefaci-
 “ endi facultatem, & ad Beneficia voluntatis incre-
 “ mentum : Improbis verò in Pœnam, & Castigati-
 “ onem. Etenim Avari per omnem ætatem in con-
 “ gerendis Opibus sollicitè occupati, semper impen-
 “ dente Metu, nullum ex Pecuniâ fructum capiunt.
 “ Quâ Pœnâ quæ Justior, & facietior (*καριστερα*)
 “ esse possit. Luxuriosi autem homines Mendicis
 “ sunt Egentiores, & præ deliciis (*καὶ τρυφῇ*) qui-
 “ dam intereunt, propterq; Divitias in maxima pe-
 “ ricula devocantur, neq; sui ipsorum pro dignitate
 “ curam gerunt : Ob Divitias neq; Boni quicquam
 “ discunt, neq; Vitam Naturæ Humanæ consenta-
 “ neam exquirentes, & amplectentes. Sic Valetudo,
 “ sic Potentia Nocent maximè Improbis : Ac partim
 “ Castigandi, partim Ulciscendi causâ tribuuntur,
 “ ut afflictione perturbationum obsaturati tandem
 “ evomant inordinatos Affectus, & ad Castigatio-
 “ nem, & Purgationem idonei reddantur. Nam
 “ (*τὸ Προνοῶν τῶν ψυχῶν*) Curatori Animorum id
 “ curæ est, non ut Animæ cohibeant istiusmodi
 “ *Actiones* quæ ab Affectibus inordinatis, seu Passi-
 “ onibus oriuntur, sive *Metu*, sive alio quocunq;
 “ *Affectu*, seu *Passione*, sed ut ipse *Malus Habitus* &
 “ Prava Consuetudo destruat, & τὸ τὰς ἐνέργειας καὶ
 “ Παῖδι ἐπέχειν τὰς ψυχὰς, ἢ διὰ φόβον, ἢ δι' ἐπὶ Παῖδι
 “ ἀλλὰ τὸ πλὴν ἐξὶν αὐτῷ πλὴν Μοχθηρῶν Ἀπορρηλαδῶν.

In Cap. 20. Verissimam profert Sententiam de Li-
 bertate, & Servitute. “ Hoc rerum Externarum
 “ criminationem continet, & Animorum ad eas pro-
 “ pensionis

" pensionis, ob quam non modo Frustrari iis quæ
 " Appetimus, & oppressi iis quæ Declinamus, Do-
 " lemus, & ploramus: Sed etiam Servire, nec uni
 " solum, sed multis cogimur. Cujusq; enim, inquit,
 " Herus, & Dominus est is, qui Potestatem habet ea,
 " quæ ille Vult, & desiderat, aut conferendi, aut
 " auferendi. Nam iis, qui nostra desideria explere
 " possunt, nos submittimus, paremus, & Servilem
 " in modum ministramus, ut nobis morem gerant:
 " Et iis, qui ea quæ habemus, eripere possunt, cum
 " Timore Adulamur: Tremimus, & demulcemus
 " eum, ut Dominum, qui ea quæ nos declinamus,
 " nobis inferre potest. Constat autem & Externa
 " & nobis aliena esse, quorum alii Potestatem habent
 " vel conferendi, vel auferendi. Nostrarum enim
 " rerum nos Domini sumus, & in nostrâ Potestate
 " illæ sunt. Quodsi Bonum est Libertas: si Liberi,
 " non autem Servi esse Volumus: Nec Appetamus
 " quicquam, quod penes Alios est, nec Declinemus.
 " Alioqui multifariam Servire necesse erit, ut res
 " desideratas & consequamur, & retineamus: Ut
 " declinemus res fugiendas, nec in eas incidamus.
 " Vide autem ut quavis in re Binos Dominos habea-
 " mus: Alterum Intus, Alterum Foris. Brutus e-
 " nim Appetitus Ratione commotâ, hoc est Nobis
 " ipsis, quorum Natura pendet à Ratione, & captâ,
 " jam unâ cum illâ Servit Externo Domino, ut non
 " modo Servi, sed Servorum Servi simus ———
 " ——— Cordatiores Servi absurda Herorum man-
 " data inviti exequuntur: nos verò & lætamur, &
 " rationes comminiscimur, quibus ea vel consequa-
 " mur, vel declinemus, quæ illi Imperant, nun-
 " quam sine Damno, & Detrimento. Juxta Finem
 " præclaræ Dissertationis de *Amicitia*, (*Comm. in Cap.*
 " 37.) hæc verba habet: "Ἐστὶ μὲν μεγάλη, καὶ θαυμασ-
 " τή τις Ἀγαθὰ τὰ εἰς ἡμῶν, "Etsi autem ea quoq;
 " magna, & admirabilia Bona sunt Amicitiae, quæ
 " Expo-

" exposuimus : Pleraq; tamen Humana sunt.
 " Quod verò in eà maximum est, maximèq; Di-
 " vinum, ignoratur : quod sincera Amicitia Men-
 " tes Amicorum in Unum contrahens Meditatio
 " pulcherrima est Divinæ Conjunctionis ἡ πρὸς Θεὸν
 " ἑρώσις. Rectè igitur *Pythagorei* præ aliis Virtutibus
 " Amicitiam coluerunt, eamq; Vinculum omnium
 " Virtutum esse Pronunciarunt (Συνδεσµὸν αὐτῶν πα-
 " σῶν ὧν Ἰατρῶν ἕλερον) Nam si unaquævis abfuerit
 " Virtus, adesse recusat Amicitia. Quis enim Inju-
 " stus, aut Intemperans, aut Timidus, aut magis
 " etiam vācors (ἢ ἔτι μᾶλλον Ἀνόητος) Boni quod est
 " in Amicitia capax esse potest ? Debet igitur, qui
 " Amicus esse vult, semetipsum repurgare, quan-
 " tum fieri potest à Brutis Affectibus, ac tum Sui
 " Similem quærere, ac cū invenerit, Illum Am-
 " plecti, quasi *Anima Dimidium Suae*, τὸ ἡµισυ εἶ-
 " ναντῆ. De *Verâ Felicitate* hujusmodi est ejusdem
 " *Simplicii* Sententia. Πάντες καὶ οἱ σπερδύως, καὶ οἱ µοχθη-
 " ρῆς ζῶντες ἐν τῷ τῶν τῶν πλὴν εὐδαιµονίαν. " Omnes
 " tam Mali, quàm Boni Felicitatem in eo collocant,
 " si & optatis suis fruuntur, & ea quæ oderunt effu-
 " giant. In eo autem differunt, quod viri Boni vera
 " & sincera Bona, atq; commoda expetunt, & verè
 " Mala, atq; incommoda averfantur. Nam Ratio
 " est, quæ in eis judicet, & Brutæ Appetitiones
 " eorum Rationi pareant, jucundaq; existimant ea,
 " quæ Ratio probāret. Vulgus autem hominum,
 " quod & Rationem neglectam habet, & Brutas Ap-
 " petitiones ob continentem motum exercitatas Vo-
 " luptate res appetendas judicat, non Utilitate, &
 " in Voluptates incidit sæpe Molestiis non adeo dis-
 " similes. Ac ne Voluptates quidem illæ propriè
 " sunt, sed velut Umbræ quædam Voluptatum &
 " Simulacra. Omnes tamen, ut dixi, Felicitatem,
 " & Successus in Adeptione Desideratarum rerum
 " ponunt, & in Evitatione fugiendarum. Ratio
 " igitur

"igitur hoc etiam Improbis demonſtrat, ſi neq;
 "Appetendo Fruſtrari, neq; Declinando Impingere
 "velint, ut in rebus quæ in noſtrâ poteſtate ſunt,
 "Utilia deſideranda, & Noxia evitaſſima collocent.
 "In Cap. 72. Philoſophus autem relictis Externarum
 "rerum Cupiditatibus, eaſq; prorſus Alienas judi-
 "cans, ut jam à Simulacris repurgatus, & ab Um-
 "brâ rerum, ad Seipſum, & ad ID QUOD VE-
 "RE EST, τὸ ὄντως ὄν, & communes Rationis
 "formas, quæ in ipſo ſunt, amplectitur, & Bonum
 "in Seſe deprehendit.

Dies te perlegentem deficeret, Amice Lector, ſi
 omnia recitarem Noemata planè Divina, quæ ipſe
 animadverti in egregiis præſtantiffimi Philoſophi,
 PLOTINI, Scriptis perlegendis. Nemo certè
 negaverit, quin Duo hæc Loca, quæ jam ſum indi-
 caturus, ſint omnium Chriſtianorum Notatione dig-
 niſſima: In uno eorum oſtendit *Philoſophus*, Omne
Vitium, ſeu *Peccatum* eſſe πάθημα, hoc eſt, *Durum*
Servitium: In altero oſtendit qualis ſit illa Unica ra-
 tio Rite, ac Præcticè Cognoscendi DEUM, nempe
 Per ipſum Deum ſe noſtro Intellectui ingerentem,
 ut Solem Aſpicere non poſſumus niſi per ipſum Solis
 Splendorem ad Oculos noſtros pertingentem. *Ploti-
 ninus Ennead. 3. Lib. 1.* "Ὅταν μὴ ἀποιωθεῖται τὰ τῶν
 ἔξω ψυχῇ, περὶ τὴν τῆς ὁρμῆς, εἶον τυφλὴ τῇ σοφῇ χρωμένη,
 ἐκ ἐκείνου πῶς περὶ τὴν, ἐπὶ τὴν διαθεσιν λεκτικόν· καὶ ὅταν
 αὐτὴ παρ' αὐτῆς χεῖρων ἔπι περὶ τὸν ἐκ ὁρμῆς πανταχῶς, ἐπὶ
 ἡγεμονίᾳ τῆς ὁρμῆς ἢ χρωμένη· λόγον δ' ὅταν ἡγεμονία κα-
 ταρθεῖν, καὶ ἀπαθὴ τὸ οἰκόν ἐχουσα ὁρμῆς, ταῦτ' αὖ μόνον τὴν ὁρμῆς
 φαττόν ἐπὶ ἐπὶ ἡμῶν, καὶ ἐκείνου, καὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἡμῶν ἐρῶν, ὃ
 μὴ ἀλλοθεν ἢ ἀλλοθεν ἀπ' ἐνδοθεν ἀπὸ καταρθεῖς τὴν ψυχῆς, ἀπ' ἀρ-
 χῆς πρώτης ἡγεμονίης, καὶ κυρίας· ἀπ' ἐπὶ πλείων ἐξ ἀγνοίας πα-
 θέουσιν· ἢ ἡπὶ, ἐκ βίας ἐπιθυμιῶν, αἱ περὶ λαθῶς αἰγῶν, καὶ
 ἑλκῶν, καὶ ἐκ ἐπ' Ἐργα ἐῶν ἐπὶ, ἀπὸ Παθήματα παρ' ἡμῶν.

"Quoties Anima ab Externis jam mutata agit
 "aliquid, & aggreditur, quaſi cæco utens motu;

R

neq;

“ neq; Actionem, neq; Affectionem ejusmodi Volun-
 “ tariam, Liberamq; appellare debemus. Similiter
 “ quando ipsa ex seipsa pejor existens non rectis
 “ ubiq;, neq; Principalibus motionum exordiis uti-
 “ tur. At quoties Rationem puram, & Passionis
 “ expertem tanquam proprium Ducem habens ag-
 “ greditur, hanc solam aggressionem judicare de-
 “ bemus in nostro Arbitrio sitam esse verèq; Libe-
 “ ram : Idq; Opus nostrum existere. Quod quidem
 “ non aliunde ducitur, sed intrinsecus ab Animâ
 “ purâ : Animâ inquam à Primo præcipuoq;, & pro-
 “ prio progressa Principio, neq; propter Ignoran-
 “ tiam aberrante, vel à violentiâ Libidinum supera-
 “ tâ, quæ vehementiùs Animam occupantes ducunt,
 “ atq; trahunt : neq; permittunt ulterius penes nos
 “ Actiones esse, sed Passiones.

Ennead. 5. Lib. 3. Φαπθεῖσα ἔχει ὁ ἐζητεῖ • καὶ τὸ πρὸς τὴν
 λατρεῖαν ἀλλήλων ψυχῶν, Ἐφαπθεῖσα φαντοῦ ἐκείνου, καὶ αὐτῷ αὐτὸ
 φεῖσθαι καὶ ἄλλας φωνάς, καὶ αὐτὸ δι' ἐκείνου καὶ ὁρᾶ • δι' ἐκείνου ἐφωτίζεται τὸ
 πρὸς τὸν ὁ δὲ φεῖσθαι • καὶ ἐκείνου ἡλίου διὰ φαντοῦ ἄλλας. “ A-
 “ nima Illuminata habet jam totâ quod mente pete-
 “ bat. Hic certè, hic Finis est Animæ verus, illud ni-
 “ mirum Lumen Accipere, atq; Ipsum per Ipsum, non
 “ per Alterius Lumen Aspicere ; sed ipsum [Videre]
 “ per quod & Videt. Per quod enim Illuminata est,
 “ id ipsum est nobis Perspiciendum. Neq; enim So-
 “ lem per Lumen Alienum Intueri solemus. Quæ
 verba certè omnes agnoscent Simillima esse his verbis
 per *Divinam Inspirationem* Scriptis. *Ps. 36. 9.* Πασ-
 σοὶ Πηγὴ ζωῆς • ἐν τῷ φωτί σου ὁ νόμος σου φῶς. “ Apud
 “ Te est Fons Vitæ : In Luce Tuâ Videbimus Lucem.
Joan. 1. 4. Ἐν αὐτῇ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς καὶ ἡ ἀληθεί-
 α. “ In Ipso Vita erat, & Vita erat Lux illa Ho-
 “ minum. Facillimum esset alia quàm plurima ex
 hisce ipsis Authoribus, nec pauciora ex aliorum *Eth-*
nicorum Scriptis excerpere Doctrinæ Christianæ evi-
 dentissimè consentanea, quæ scilicet *Præmissæ* esse viden-
 tur

tur se pleno Orbe ostensuri *Solis Justitiæ Radii*. O
quàm exultat mihi *Animus* oblectans sese istis *Pru-*
dentii, ac *Synesii* Carminibus. *Prudentius* in *Hymno*
Matutino.

“Nox, & tenebræ, & nubila,
“Confusa mundi, & turbida,
LUX intrat, albescit Polus,
CHRISTUS venit, discedite.

Contra Symmachum Lib. 2.

“Huc ades omne hominum genus, huc con-
“currite & Urbes;
“**LUX** Immensa Vocat, Factorem Noscite
“Vestrum.

Synesius.

Μακάριος ὅστις ἐξ ἡμῶν,
Μετὰ μύχθους, καὶ πνεύματος
Χριστογενέως μελεδῶναι
Ἐπὶ τῶν Νόων καλεῖσθαι
Βυθὸν εἰδὼν Θεολαμπῆ.

“Fœlix Ille, qui post Fata,
“Post Labores, post acerbis
“Queis nos premit Terra Curas,
“Mentis vias jam ingressus
“Altitudinem vidit Divinâ refulgentem *Luce*.

Faxit Deus Opt. Max. ut Omnes per totum Terra-
rum orbem qui Profitentur se *Ministros* esse *Evangelii*
tam *Doctrinâ*, quàm *Moribus* clarissimè Ostendant se
Nocte Dieq; gestare in Pectore Sententiam hanc *Apo-*
stolicam. Αὐτὴν δὲ τὴν ἡ Ἐπαγγελίαν ἣν ἀκηκοαμεν ἀπ’ αὐτοῦ, καὶ
ἀναγγελλόμεν οὖν, ἐπὶ ὁ Θεὸς φῶς δίδω, καὶ Σκοτία ἐν αὐτῷ δὲ δίδω
Οὐδὲμία.

R 2

S E C T.

S E C T. VI.

Constat ex Scriptis Joannis Crellii quòd Notitiâ Cultus Deo Opt. Max. debiti ille ipse Crellius, Socinianorum Coryphæus, nequaquam Par fuerit quibusdam Ethnicis.

IPSE DEUS SE LUCEM, ac CHARITATEM Appellat: *Philosophi Latini DEUM Appellant OPTIMUM MAXIMUM. Optimus* clarè, ac indubiè Significat *Patris Benignitatem: Maximus, Creatoris Cœli, ac Terræ Omnipotentiam. Unusquisq; Græcorum, qui Philosophi appellatione dignus esse existimetur, Deum vocat Absolutè, ac Simpliciter BONUM, hoc est, SUMMUM BONUM, ΤΑΓΑΘΟΝ.* Hinc ille omnium *Philosophorum Christianorum Coryphæus BOËTHIUS in Libro Tertio de Consolatione Philosophiæ hanc profert Sententiam: "Dei scilicet in Ipso Bono, nec usquam alio, sitam esse Substantiam..* Hâc Sententiâ Cœlesti in Cœlum elevatus Ejus Animus sic exerit Amorem suum erga Deum, atq; in Deo Patre *Misericordiarum erga Homines Universos Peccatis, ac Miseriis obrutos.*

"Huc omnes pariter venite capti,
 "Quos fallax ligat improbis catenis
 "Terrenas habitans libido mentes.
 "Hic erit vobis requies laborum,
 "Hic portus placidâ manens quiete,
 "Hoc patens unum miseris asylum.
 "Non quidquid *Tagus* aureis arenis
 "Donat, aut *Hermus* rutilante ripâ,

"Aut

- " Aut *Indus* calido propinquus Orbi
 " Candidis miscens virideis lapillos
 " Illustrant aciem, magisq; cæcos
 " In suas condunt Animos tenebras.
 " Hoc quidquid placet, excitatq; mentes
 " Infimis tellus aluit cavernis.
 " Splendor, quo regitur, vigetq; Cœlum,
 " Vitat obscuras animæ tenebras.
 " Hanc quisquis poterit notare *Lucem*
 " Candidos *Phæbi* radios negabit.

Ex illâ ΤΟΤ' ΑΓΑΘΟΥ ΙΔΕΑ clarissimi Philosophi hoc ipsum, atq; alia hujusmodi colligebant Νοήματα Doctrinæ Christianæ quàm maximè Consentanea, nempe omne Hominum Genus Debere (ut *Phrasi* utar *Apostolicâ*) Εὐχαρισεῖν Πάντοτε ὡς Πάντων τοῦ Θεῷ, καὶ Πατρί, *Gratias agere Semper de omnibus Deo-Et-Patri.* Hoc sui esse Officii meminit Sanctissimus *Chrysostomus*, acerbissimis exagitatus Injuriis, gravissimis Ærumnis obrutus. Morte appropinquante emisit hanc Vocem in Totâ Vitâ sibi usitatissimam: Δόξα τοῦ Θεῷ Πάντων Ἐνεχα. Scilicet in Homine verè Christiano, cum ingruunt omnia Tristitiæ *Sensitive* Objecta, atq; *Hostis* iste *Infernus* totis viribus annititur per istiusmodi gravissima *Phantasmata Spiritualem* etiam ingerere Tristitiam, ac Mærorem, nempe *Voluntatis Aversionem* ab Eo, quod jam Factum esse liquidò constat, imò ab Eo, quod jam Fecit *Summa Bonitas*; tunc altius assurgit *Spiritus*, & de Mundo, Carne, Diabolo gloriosius Triumphat, se persentiscens esse plusquam Victorem In Christo ipsum corroborante, Vivo illo VERBO DEI, & Efficaci, & Penetrantiori quovis gladio ancipiti, pertingente usq; ad Divisionem ANIMÆ, ac SPIRITUS, Ἄχρη Μελιγμῶν ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, adeo ut supra Appetitum *Sensitivum*, seu *Animalem* Elevatus homo verè Christianus

nus *Gaudii* Materiam sub ipsâ inveniat *Tristitiâ*; nec quod ANIMA ipsius *Molestum* Sentit *Malum* Agnoscat ANIMUS, seu *Spiritus*. Ab hujusmodi *Evangelicâ* Veritate, cujus Cognitio omnino Necessaria est ad ipsum verum, ac syncerum erga Deum Amorem exercendum, Alienissimum fuisse Animum suum iste CRELLIUS *Socinianorum Coryphaeus* his verbis apertè admodum ostendit. *Ethic. Christian. Lib. 4. Cap. 16.* "Dolor omnis, qui ad animum pertingit, ac Lachrymas etiam ac Suspiria provocat, "Gaudio omni, licet ex diversi generis Bono mananti "Adversatur, idq; it Extinctum, aut Expulsum. Gaudio inquit, licet ex diversi generis Bono mananti adversatur, &c. Manifestum est Eum intelligere Bonum generis Diversi à Naturâ istius Boni, cujus Privatio Causa est istiusmodi Doloris, qui Lachrymas, ac Suspiria provocat: Ideoq; manifestum est Eum asserere qualemcunq; *Dolorem* SENSIBILEM Omne *Gaudium* SPIRITUALE Extinctum ire, aut Expulsum; quod nemo certè asserere voluisset, nisi istiusmodi *Homunculus Literatus*, qui sit adeo suâ Inflatus Notitiâ Rerum aliquarum, seu potius inanium *Literarum, Specierum, & Simulachrorum* Rerum, ut cum Impudentissimâ, ac planè *Satanicâ* Audaciâ *Rebellaret adversus Lucem illam Veram*, quâ tot *Ethnici* aliquatenus Illuminati egregia sua *Noemata* nobis in Scriptis reliquerunt, quibus apertè Testantur Sibi fuisse Notissimam hanc summi momenti Veritatem: Homini erga DEUM Officium esse *Illi semper de Omnibus Gratias agere*. Nemo certè Gratias agit pro Eo, quod Omne Gaudium it Extinctum, aut Expulsum. *Ethnicorum* Sententiam *Orthodoxam* CRELLII *Antichristianissimi* turpissimo Dogmati oppositam in hisce *Arriani* verbis accuratissimè Explicatam cernimus. *Arrian. in Comment. de Epicteti Disputationibus. Lib. 4. Cap. 7.* τὸ Λογικὸν Ζῶον ————— ἐὰν μὲρ ἐν τέλει μόνοις ἡγήσῃ τὸ Ἀγαθὸν τὸ αὐτὸ, καὶ Ζυμώσῃ τοῖς Ἀκαλύτοις,

Ἀκωλύτοις, καὶ Ἐφ' ἑαυτῶν, Ἐδ' ἑαυτῶν ἑσῶν, Ἐυρεῖν, Εὐδαιμονίαν,
 Ἀβλαβῆς, Μεγαλόφρων, Εὐσεβῆς, χάριν ἔχον ἑαυτῶν Πάντων πᾶσι
 Θεῶν. Nemo certè Amat Deum ex toto Corde, &
 ex totâ Animâ, & ex totis viribus, & ex totâ Cogitatione, (qualis Amor est ipsa *Ratio Formalis* Omnis
 Cultus quoad *Actum Internum*, quem Deus sibi præstari *Vult* ab omni Hominum Genere,) nemo, inquam,
 Amat Deum ex toto Corde, &c. qui Cogitat aliquid
 esse à Deo Effectum, quod ipse existimat Sibi adeo
Adversum esse, & *Incommodum*, ut nullâ ratione possit
 cedere in Bonum, sed Omne suum Gaudium Extinctum eat, aut Expulsum. Egregius scilicet *Ethices Christianæ* Scriptor iste *Crellius*, qui in Re summi
 apud Omnes *Christianos* momenti, nempe cuius Cognitio omnino Necessaria est ad Amorem erga Deum
 verè, ac syncerè exercendum, egregiam prodidit Ignorantiam! Sententia ista, seu potius Opinio temeraria,
 Talem esse *Naturam*, seu *Essentiam Divinam*, ut ipse *Deus* Efficeret aliquid, quod in Se Noxium
 esset *Creaturae Rationali*, Omne Gaudium Extinctum iret, aut Expulsum, istiusmodi, inquam, iniquissima
 Cogitatio Fons & Origo est omnis *Idololatriæ*, ac *Superstitionis*, Δεισιδαιμονίας. Primus in Orbe Deos Fecit
 Timor, ut rectè loquitur *Poeta*. Homines Improbi, à Luce illâ Verâ, Unico Synceræ Pietatis Principio
 sese Avertentes, per *Αὐταδεια* suam Excogitare Voluerunt Deum Sibi Similem, qui scilicet omnibus,
 qui ipsum non Amarent, Nocere Gauderet. Quid istis Tenebrosis Animulis obstare potuisset, quin cum
 istiusmodi Deum Unum aliquem Extitisse putassent, tandem Cogitassent Plures Extitisse? Sublatâ Ratione
 UNITATIS DIVINÆ, quæ certe nihil aliud est quam SUMMA BONITAS, seu *Absoluta* ἢ
 Esse *Infinitas*, facilè inferetur *Pluralitas Deorum*. Talem esse *Idololatriæ* Originem, nempe *Defectionem*
 Humani Generis ab INNATA ΤΟΥ ἈΓΑΘΟΥ IDEA, ipse Testatur *Apostolus* in *Ep. ad Rom. Cap.*

1. V. 21, 22, 23. Γέντες τὸν Θεόν, ἐκ ὧς Θεὸν ἔδοξας,
 ἢ ἔτχαριστήσαν. “Quum Deum Cognove-
 “rint, ut Deum non Glorificaverunt, aut Gratias
 “egerunt. Quum Deum, inquit, Cognoverint, sci-
 licet per *Innatam Dei Ideam*; quam *Ideam* esse in om-
 ni *Animâ Rationali* variis modis Annunciavit hic ip-
 se *Apostolus*, præsertim hisce verbis: Τὸ Γνωσκὲν τὸ Θεὸν
 Φανερόν ἔστιν Ἐν Αὐτοῖς, *Id quod de Deo Cognoscei potest,*
Manifestum est In Iphis: Quum Deum Cognoverint,
 ut Deum non Glorificaverunt, aut Gratias egerunt:
 Hoc est, non debitâ Humilitate ac Reverentiâ Deum
 Coluerunt, adeo ut nihil de Deo Prædicare in ani-
 mum inducerent, nisi quod certò Novissent Congru-
 um esse τὸ Γνωσκὲν τὸ Θεὸν Φανερόν Ἐν Αὐτοῖς. Plurimi
Philosophastri Ubique Gentium, homines inanium O-
 pinionum Fumo occæcati, & Arrogantiæ tumore in-
 flati, dictitabant se esse *Sapientes*, se Plura Cognos-
 cere de *Naturâ Divinâ*, quàm cæteri Mortales un-
 quam Cognoscere potuissent. Sic per ingentem *Αὐ-
 δαίειαν*, & *Opinandi Libidinem* delapli à *Principio omnis*
Veritatis Cognoscendæ nempe ab *Innatâ Ideâ UNIVS*
Absolute, & *Simpliciter BONI*, Cui Semper in
 Omni Casu Debemus Gratias agere, in omnimodos
 Errores inciderunt per *Satanam Mendaciorum Patrem*
 agitati ardentissimâ Cupiditate omne hominum genus
 involvendi in eodem Opinionum Fumo, & horrendis
 Dogmatum iniquissimorum Tenebris. De istis *Ido-
 latria*, ac *Superstitionis Auctoribus* sic loquitur
Apostolus: “Vani facti sunt in Ratiocinationibus suis,
 “& Obtenebratum est desipiens Cor eorum. Quum
 “se dictitent *Sapientes*, *Stulti* facti sunt: Muta-
 “runt enim *Gloriam Incorruptibilis Dei* in efforma-
 “tam *Imaginem Corruptibilis Hominis*, & *Volucris*
 “um, & *Quadrupedum*, & *Reptilium*: Mihi qui-
 dem *Prudentissima* esse videtur ista celeberrimi *Plu-
 tarchi* sententia de *Superstitione* in *Traçtatu Περὶ Δυστο-
 δαμονίας*. Ἡ μὲν Ἀθεότης Ἀπάθεια πρὸς τὸ Θεῖον ἔστι, καὶ

νοῦσα τὸ Ἄγαθόν· ἢ δὲ Δαιμονιοῦσα Πολυπλάθεια κακὸν τὸ
 Ἄγαθόν· ἀπονοῦσα. "Atheismus est Vacuitas omnis
 "Affectus erga Numen Divinum, non Intelligens
 "ipsum Bonum. Superstitio est Multiplex Affectus
 "ortus ex Suspicionē quòd Illud [aliquando] sit
 "Malum, quod nihil aliud est nisi ipsum Bonum.
 Necesse est ut illi Suspicentur Deum esse aliquando
 Sibi Malum, qui Opinantur talia esse aliqua istiusmo-
 di *Eventa*, quorum ipse Deus est Auctor, ut Omne
 suum Extinguant Gaudium, ut nullo modo sint ipsi
 cessura in Bonum. Credo equidem nec ipsos *Socini-*
anos tam perfriatæ frontis esse ut ausint Negare, quin
 Deus sit Auctor istiusmodi *Eventorum*, quæ *Lachry-*
mas, ac *Suspiria* provocant. Ideo Negare non debent,
 quin hæc sit Magistri sui Sententia, quòd Deus ali-
 quando Id faciat, quod Omne Gaudium Sanctis etiam
 hominibus it Extinctum, aut Expulsum. Aperta
 Blasphemia! Horrendum *Summæ Bonitatis* Opprobri-
 um! Ut omnes hujusmodi Blasphemias Hallucinati-
 ones debito Odio prosequamur, S. *Basilium* audiamus
 de Veritate Cœlesti, cui Dogma *Crellianum* aperte ad-
 versatur, copiosissimè perorantem. *Hom. de Gratiarum*
Actione. "Si membra quæ sunt supra terram mor-
 "tificavimus juxta Apostoli admonitionem, si cir-
 "cumferimus in corpore mortificationem Jesu, pla-
 "ga corporis mortificati necesse sit, ut ad animam
 "usq; non penetret à corporis unione ademptam,
 "& absolutam. Ignominia quævis, rerumq; detri-
 "menta, ac domesticorum mortes non jam ad men-
 "tem (seu Spiritum) ascendent: ἐκ ἀναλήψεως τῆς
 τὸν Νῦν ἐνὶ κατὰσρέφει τὸ Ἰψαλόν τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν αὐτὴν
 πρὶν Συμπάθειαν. "Neq; Superiorem Animæ partem
 "eò deflectent, ut ad consensum Corporis affecti se
 "demittat. Ὅπως δὲ ψυχὴ καὶ ἀπὸ ἐπεσσεύεσθαι πρὸς τὸ
 τὸ Κρίστω, &c. "Anima quæ semel se modis omni-
 "bus desiderio astringit sui Creatoris, jamq; insuevit
 "oblectare se tantæ illius pulchritudinis contempla-
 S tione,

" tione, prorsus non sinet vehemens illud Gaudium,
 " Animi; sui jucundissimam diffusionem intercipi,
 " aut immutari per multitudinem, & succedaneam
 " carnalium afflictionum mutationem: Quin ea poti-
 " us quæ aliis Mærorem afferunt & Tristitiam, in
 " cumulum sibi vertet, & accessionem Lætitiæ: Cu-
 " jusmodi erat Apostolus, dum sibi probè admodum
 " complacet in infirmitatibus, in tribulationibus, in
 " persecutionibus, in necessitatibus, Egestatem suam
 " convertens in Gloriam, & Exultationem. *καυχώ-
 μαι ἐαυτῷ τὰς ἑνδεΐας πίεμεν*. " In fame, ait, & siti,
 " in frigore, & nuditate, in persecutionibus, & an-
 " gustiis. Ob quæ alii ægerrimè seipsos ferunt, vi-
 " tamq; despondent suam, horum gratiâ Paulus sibi
 " quàm optimè placet, & Gaudio diffunditur. Illi
 " igitur Apostolicæ sententiæ rudes, minusq; intelli-
 " gentes per eam invitari nos ad complexum Evange-
 " licæ vitæ, eò impudentiæ, & temeritatis prosiliunt,
 " ut incusare ausint Paulum, quasi is nobis præscri-
 " bat Impossibilia. At qui erudiantur, & discant tot
 " nobis proponi causas parandi istius Gaudii prorsus
 " rationi consentaneas, idq; solâ Dei munificâ libera-
 " litate. Quum non essemus, ut essemus ipse fecit.
κατ' ἰκάνει τὰ κτίσαντ' Ἐλεηθιμῶν. *Νῦν καὶ λόγον συμπλη-
 ρῶντα ἡμῶν πλὴν φύσιν ἔχομεν*. " Ita demum assequeris tu
 " ut semper Gaudeas, si vitæ quidem tuæ institutum
 " ratiove omnis Deum collineet, ac spectet. *Ὅταν
 κατηρώσῃαι σοι τὸ Πάντοτε χαίρειν, ἐὰν ὁ μὲν Βίβ' Ἀεὶ πρὸς
 Θεὸν ἐποσλέπῃ. Constitut. Monast. Cap. 34. Ἡ τοιαύτη κα-
 τήσασσι τὴν ψυχὴν παντὸς μὲν μεταωρισμῷ ἀπαλλάττει ἡμᾶς, ἐν
 εὐλαβείᾳ δὲ καὶ ἐδραΐῳ φρονήματι πᾶσι τοῖς καλοῖς διασκέδασιν
 συνέπειται, ὅτε καὶ πάντων ἐν τῇ ψυχῇ καθιδρύονται, ὅτι ὁ
 Θεὸς Ἀγαθὸς καὶ Πάντων Ἀγαθῶν Αἰτίῃ. Καὶ οὕτως εὐδοκί-
 σιν οὐδένος, καὶ ἡμεῖς, &c.* " Hujusmodi Animi status
 " præterquam quod omnem a nobis socordiae & eva-
 " gationis segetem eximet, perficiet etiam ut cum
 " pio metu, ac firmo animi proposito honesta officia
 omnia

“omnia persequamur. Atq; illud cum primis in
 “animo defixum habeamus, Deum Bonum esse, &
 “Bonorum omnium Autorem, Mali autem nullius
 “nullo modo: Licet nos, ita postulante valetudinis
 “nostræ usu, acriores interdum medicinas deguste-
 “mus. Etenim Deus, cum Medicus sit Animorum
 “Humanorum, pro natura Morborum, Medicamen-
 “torum etiam ad singulos ipsos appositam temperat
 “vim, quæ, quando opus sit, intimum etiam pene-
 “trans vitium perpurgare queat. Proinde cum hæc
 “ita se habere planissimè intelligamus, a Gratiarum
 “Actione nunquam desistamus, esto, dum à negli-
 “gentiis, aut malitiis nostris perpurgamur, acio-
 “rem aliquando Medicinam experiamur. Tanto
 Cœlestis Sapientiæ splendore fulgebat Anima San-
 ctissimi *Basilii*, Luce illâ Verâ plenissimè Illuminata,
 quam Dirus iste *Crellius* totis viribus oppugnabat:
 Nimirum Ipse Cæcus *Christomachus* studebat homines
 Universos, quos Linguâ unquam, aut Calamo attinge-
 gere potuit, Insito Animis eorum Lumine privare, nè
 hoc ipsum esse omnium Creaturarum Rationalium er-
 ga Creatorem Officium viderent, Πάντοτε χάριται, καὶ
 Ἐν Παντί Εὐχαριστεῖν.

Ethic. Christian. Lib. 2. Cap. 5. Sic loquitur iste
Crellius in favorem Αἰσχρολογίας, quasi non esset *Pecca-*
tum Mortale, cum sit *Pueris* notum quod hoc Vitium
Isocrates Ethnicus his verbis Reprehenderit: “Α ποιεῖν
 Αἰσχρὸν ταῦτα νόμιζε μηδὲ Αἰσχεῖν ἐν Καλόν. “Venialia
 “Peccata, inquit, sunt quæ Salutem Æternam non
 “omnino ex vi Novi Fœderis eripiunt, seu Mortem
 “Æternam per se non afferunt, licet Deus possit aliis
 “ea nonnunquam plectere: Quemadmodum Sermo-
 “nes Putridos Ademptione Spiritus sui, ut indicatur
Eph. 5. Liquidò constat quòd *Putridi Sermones*, ac *Las-*
civia Carmina, &c. quæ *Venialia Peccata* esse existimant
 istiusmodi homines revera sint ipsum Pabulum im-
 mensi *Libidinum* Incendii, quo Totus Terrarum Or-
 bis

his *Flagrare* videtur, quo nunc jam horrendis modis *Incesa* Justissima Dei Omnipotentis Indignatio per *Bella, Horrida Bella* tot Millia Corporum Humanorum vertit in *Cineres*; & Populo revera *Antichristianissimo*, Doctrinæ Christianæ se Fidem præstare Profitenti, usq; adhuc ampliorem Cladem Minatur. Jam nos ad Sanctum veniamus *Apostolum* nobis *Antidotum* offerentem contra hoc *Vinum Daemonum Venenum Animarum* perniciosissimum ab *Impuro homine*, isto *Crellio*, propositum. *Eph.* 4. 29, 30. "Nullus Sermo Putris (*ὅτι ὁ Σαρξ*) ex ore vestro egreditor: sed si quis Bonus ad ædificationis usum, ut Gratiam auditoribus adferat. Et nè tristitiâ afficite Spiritum illum Sanctum Dei, per quem obsignati estis in diem Redemptionis. *Eph.* 5. 3, 4, 5, 6, 7. "Scortatio, & omnis Impuritas, aut Avaritia, nè nominetur quidem inter vos sicut decet Sanctos. Et Obscenitas, & Stultiloquium, & Scurrilitas, quæ non conveniunt, sed potius Gratiarum Actio. Nam hoc nōstis nullum Scortatorem, aut Impurum, aut Avarum, qui est Idololatra, habere hæreditatem in regno Christi, & Dei. Nemo vos seducat in anibus Sermonibus: Propter hæc enim venit Ira Dei in homines Contumaces. Nè igitur estote Consortes eorum. *Coloss.* 3. 5, 6, 7, 8. "Mortificate igitur Membra vestra terrestria, Scortationem, Impuritatem, Mollitiem, Cupiditatem Malam, & Avaritiam, quæ est Idololatria. Ob quæ venit Ira Dei super homines Contumaces. Quibus in Vitiis & vos incessistis quondam, quum in iis viveretis. At nunc deponite etiam vos hæc omnia, Iram, Excandescentiam, Malitiam, Maledicentiam, Verborum turpitudinem (*ἡ ἁρπαγὴ τοῦ λόγου*) ab ore vestro.

Nonnulli dicunt quod SOCINIANI sint optimi S. Scripturarum Interpretes, nisi in Locis quibusdam, &c. Utinam omne Hominumgenus, qui Christi-
anos

anos se esse Profitentur, Audirent Responsum Meum, quod Ego sanè Meo Sanguine Confirmatum potius, quàm apud Nostrates pro Irrito habitum esse vellem: Nequeunt *Sociniani* vel Unum aliquem Veritatis in *Scripturis* Revelatæ Articulum Intelligere, seu Rectè Percipere. Nam Omne Scriptum *Propheticum*, vel *Apostolicum* Provenit ab Ipso VERBO, Æterno Dei Filio, & ad Ipsum est *Referendum*: Dico igitur istiusmodi hominem nequaquam Intelligere Rem *Evangelicam*, qui non sit in Ipso Christo *Edoctus*, Καθὼς ἔστιν Ἀληθεὶα ἐν τῷ Ἰησοῦ, Sicut est Veritas In JESU LUCE illâ Verâ, qua Illuminat omnem Hominem venientem in Mundum: Cui cum Patre, & Spiritu Sancto sit omnis Laus, Honor, ac Gloria in Sæcula Sæculorum. AMEN.

FINIS.

EDMUNDI ELISII PARÆNESIS

A D

Protestantes *quos vocant, apud*
Gallos.

ME Vestras Calamitates sincero *Συμπαι-
στας* Affectu commotum Sentire No-
vit Ille, qui Solus intimos Animorum
Sensus scrutatur. Æquum igitur esse videtur,
ut ipse à vobis *ἑνείκεται* expectarem in Paucis
hisce Nostreis perlegendis.

Hanc ipsam *Veritatem*, quam PRESBY-
TERIANIS in Regno Scotia à Nobis *Vin-
dicatam* Proposui, Vobis etiam Propono in Con-
spectu DEI, cui citò estis rationem reddituri,
Quomodo se habeant Animi Vestri erga istam
summi apud omnes Christianos momenti Sen-
tentiam *de Jure Episcopatus*, quam Zelo ferven-
tissimo agitati Asserimus, & contra quemcunq;
Ejusdem Adversarium Nos esse Defensuros
Profitemur.

-Opto

(2)

Opto Vos semper bene Valere in Amore
Summæ Veritatis ad istiusmodi Precationem Ani-
mos *Christianorum* perpetuò Excitantis,

ἘΡΧΟΙ ΚΥΡΙΕ ἸΗΣΟΥ.

Parænesis Ad Presbyterianos in Regno Scotiæ
prostat Venalis apud *R. Wilkin* ad Insigne
Capitis Regis in Cœmiterio D. Pauli.

re
li-

r.

æ
æ